

ПОЛИТИКИНИ

ЗАБАВНИК

6. XI 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 300 ДИН. • БРОЈ 1871

ОД ОВОГ БРОЈА —

СВИ ФИЛМОВИ О ЏЕМСУ БОНДУ

Фирма

Веровати или не!

ИЗДАЈА

СЕ У СТАРОМ РИМУ КАЖИВАЛА СМРТУ, АЛИ СЕ КАЗНА РЕТКО ИЗВРШАВАЛА. ОСУЂЕНИКУ СЕ ОБИЧНО ОСТАВЉАЛО ДОВОЉНО ВРЕМЕНА ДА ПОБЕГНЕ ИЗ ЗЕМЉЕ.

БУНРАКУ

КЛАСИЧНО ЈАПАНСКО ЛУТКАРСКО ПОЗОРИШТЕ ИМА АНСАМБЛ ОД 40 ЛУТКАРА, 30 ПРИПОВЕДАЧА И 30 ИЗВОЂАЧА. СВАКУ ЛУТКУ ПОКРЕЋУ ПО ТРИ ЛУТКАРА: ЈЕДАН ПОМЕРА НОГЕ, ДРУГИ ЛЕВУ РУКУ, А ТРЕЋИ, ГЛАВНИ, ДЕСНУ РУКУ И ГЛАВУ.

ДИПГАТОР

МОЖЕ ЧИТАВ ДАН ДА ОСТАНЕ ПОД ВОДОМ А ДА НИЈЕДНОМ НЕ ИЗАЂЕ НА ПОВРШИНУ ДА БИ УДАХНУО ВАЗДУХ. БЕЗ ХРАНЕ ОВАЈ ГИМЗАВАЦ У СТАЊУ ЈЕ ДА ИЗДРЖИ ГОДИНУ ДАНА.

ЈУДСКИ МОЗАК

ЧИНИ 2% ОД УКУПНЕ ТЕЛЕСНЕ ТЕЖИНЕ, АЛИ КОРИСТИ ЧАК 25% КИСЕОНИКА КОЈИ УДАХНЕМО.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● према проценама геолога човек ће једног дана бити у стању да ублажи потресе тла. Наиме, у тресним подручјима, у шупљине у земљи убризгаваће се вода која ће на неки начин „подмазати“ стене, па ће оне за време земљотреса клизити једна преко друге.

●●● саски кнез Август II који је постао краљ Пољске 1697. године имао је преко 300 дече. Међутим, када је умро, уопште није било тешко изабрати наследника – краљ је имао само једног законитог сина.

●●● од идуче године све локомотиве на Југословенској железници требало би да буду опремљене такозваним прним кутијама по угледу на оне које имају авиони. Производиће их фабрика која се гради у Владимирцима код Шапца.

●●● драго камење у вредности од 1.6 милиона долара носила је у свом стомаку једна Белгијанка ухапшена на аеродрому у Милану. Према изјави италијанских цариника Магдалена де Вре, која је допутовала из Цириха, привукла је њихову пажњу јер је била изузетно нервозна. Зато су одлучили да је пошаљу на рендгенски преглед и установили да је прогутала капсуле са хиљаду дијаманата и 217 смарагда.

●●● Израелац Јозеф Уаба толико је одушевљен арапском калиграфијом да је руком исписао 114 поглавља Курана. Уаба се сматра за највећег израелског стручњака за арапско калиграфско писмо, а проучавао га је и учио на Каирском универзитету.

●●● у Бризанама код Сиња већ четрнаест година, почетком септембра, одржава се смотра фолклора и јунаштва. Поред наступа бројних фолклорних група и клада ту се приређују и борбе овнова и ловачки турнир „гађање у пивца“, односно у живу мету. Ове године се у Бризанама окупило око двадесет хиљада посетилаца који су појели више од тоне и по печења, а

попили две хиљаде литара вина, исто толико минералне воде, преко четири хиљаде боца пива и више хиљада боца сокова.

●●● на узвишени крај обале у чилеанском летовалишту Виња дел Мар нађени су фосили једне врсте кита који је живео пре 20 милиона година. Остаци ове животиње, дугачке око седам метара, налазили су се у песку на 123 метра испод површине мора.

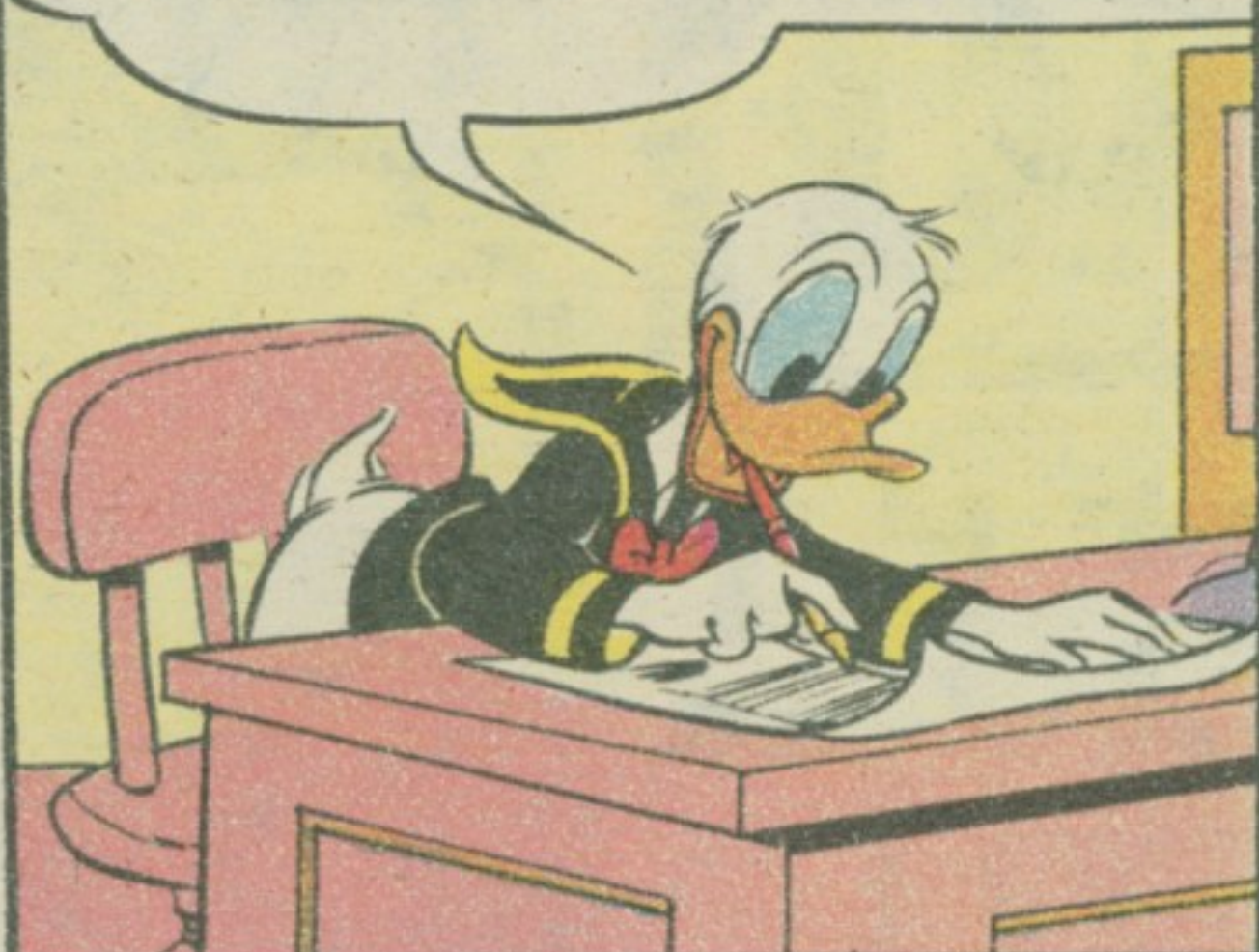

●●● до пре извесног времена најдебљи човек на свету, тридесетшестогодишњи Ма Рон Хај одлучио је да неком другом препусти овај рекорд па се бацно на дијету и гимнастику. Вежбао је по 12 сати, уносио само 800 калорија дневно и успео да ослаби 225 килограма.

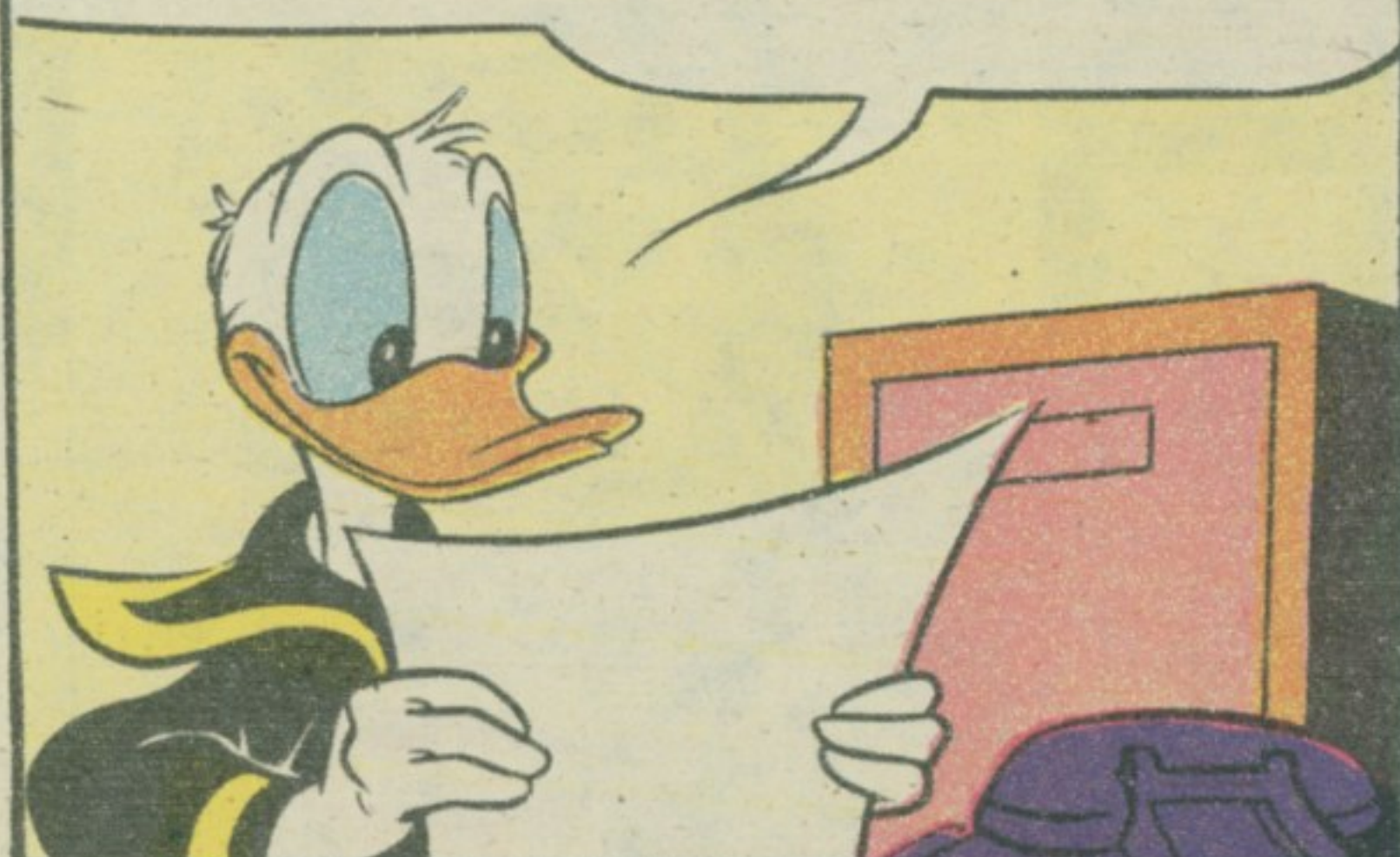

ПАЈА ПАТАК

Е, ПА СИГУРАН САМ ДА ЋУ
ОВОГА ПУТА
УСПЕТИ!

ОВАКАВ ПРЕЛОМ НОВОГ ЛИСТА
ЋЕ НАЈБИ НА ОПШТЕ ОДУШЕ-
ВЉЕЊЕ!

ЕВО, ОВО
ЈЕ МОЈ
ПРЕДЛОГ!

КАКАВ ДИВАН ПРЕЛОМ!

АУ! СЈАЈНО!

ИМПРЕ-
СИВНО!

СУПЕР-
МОДЕРНО!

НЕВИЂЕНО!

ФЕНОМЕНАЛНО!

БЕЗ ГРЕШКЕ!

БИЋЕ ТО ШОК ЗА СВЕ!

ОДЛИЧ-
НО!

МЕНИ СЕ НЕ ДОПАДА!

© 1987 The Walt Disney Company
All Rights Reserved

ОГРАЂУЈЕМ
СЕ ОД ОВЕ
ИДЕЈЕ!

НИШТА
НАРО-
ЧИТО!

БЕЗ ВЕЗЕ!

МИСЛИ ДА
ЈЕ ОТКРИО
АМЕРИКУ
!

КАКВА
АДКАВОСТ!

ДЕЧКО
НЕМА
ПОЈМА!

Distributed by King Features Syndicate

КО СТЕ ВИ, ПОРУЧНИЧЕ ЗИБЕРТ ?

Инжењер
Николај
Иванович
Кузњезов 1939.
године као
конструктор у
џиновском
Уралском
машинском
заводу у
Свердловску и
као поручник
Паул Вилхелм
Зиберт (лево)

**КАДА ЈЕ ИЗ
ФОЛКСДОЈЧЕРСКИХ НОВИНА
САЗНАО ДА ЈЕ ГРЕШКОМ
УБИО ПОГРЕШНОГ
ФАШИСТИЧКОГ ГЕНЕРАЛА,
НИКОЛАЈ КУЗЊЕЦОВ СЕ
ЗАРЕКАО ДА ЋЕ СЛЕДЕЋИ
ПУТ ПРВО ДА ТРАЖИ
ИСПРАВЕ А ОНДА ДА ПУЦА**

□

Још пре другог светског рата обавештајна служба Совјетског Савеза ангажовала је за свој рад уралског инжењера Николаја Кузњезова. Он је одлично говорио немачки језик и припремао се за рад иза линије фронта као немачки официр. Говорио је тако добро немачки језик да су га Немци често питали зашто тврди да је Рус, кад се види да је прави Прус. Када су први немачки заробљеници почели да пристижу у Москву, међу њима се нашао и Николај Кузњезов желећи да провери своје знање стечено у обавештајном центру. Многи немачки војници и официри с поверењем су се исповедали углађеном аристократи поручнику или се склањали од полуделог фашисте, све је то зависило од улоге коју је Кузњезов требало да игра у логору међу заробљеним немачким војницима.

Иако рат бесни и јединице Вермахта напредују на свим фронтима Кузњезов одлази у обавештајни

центар на обуку. Постао је нестрпљив, када ће већ да крене у борбу. У одељењу IV управе Совјетске армије која је била задужена за обавештајни рад коначно су одлучили, Николај Кузњезов, сада немачки официр, по чину поручник и са новим именом Паул Зиберт радиће у одреду „Победници“ који дејствује у околини Ровна.

Град Ровно је за време другог светског рата био престоница Украјине а у њему се распламсала борба двеју обавештајних служби Совјетског Савеза и фашистичке Немачке.

Нестрпљењу је коначно дошао крај. Командант одреда „Победници“ познати обавештајни ас пуковник Димитриј Медведов позвао је на разговор Кузњезова. У полутамној канцеларији обавештајне управе заваљени у кожне фотеље разговарала су двојица пријатеља и будући хероји Совјетског Савеза.

— Коља, рекао је Медведов, следеће вечери у две групе летимо пут Ровна, скакаћемо падобранима у пределу Цуманских шума, припреми се и заврши све послове до тада.

Хер Даргел ви сте на реду

Ускоро су совјетски транспортни авиони пребацили групу падобранца — појачање одреду „Победници“. Предвођена пуковником Медведовом група је била састављена од пробраних обавештајаца, радио-телеграфиста, инжењераца и других стручњака и бораца чији је основни задатак био да о противнику сазнају што више и униште све што може да служи фашистима. У групи је био и Николај Кузњезов.

Кузњезов, алијас Паул Зиберт временом је долазио у Ровно и у ка-

Командант одреда „Победници“,
Димитриј Медведов

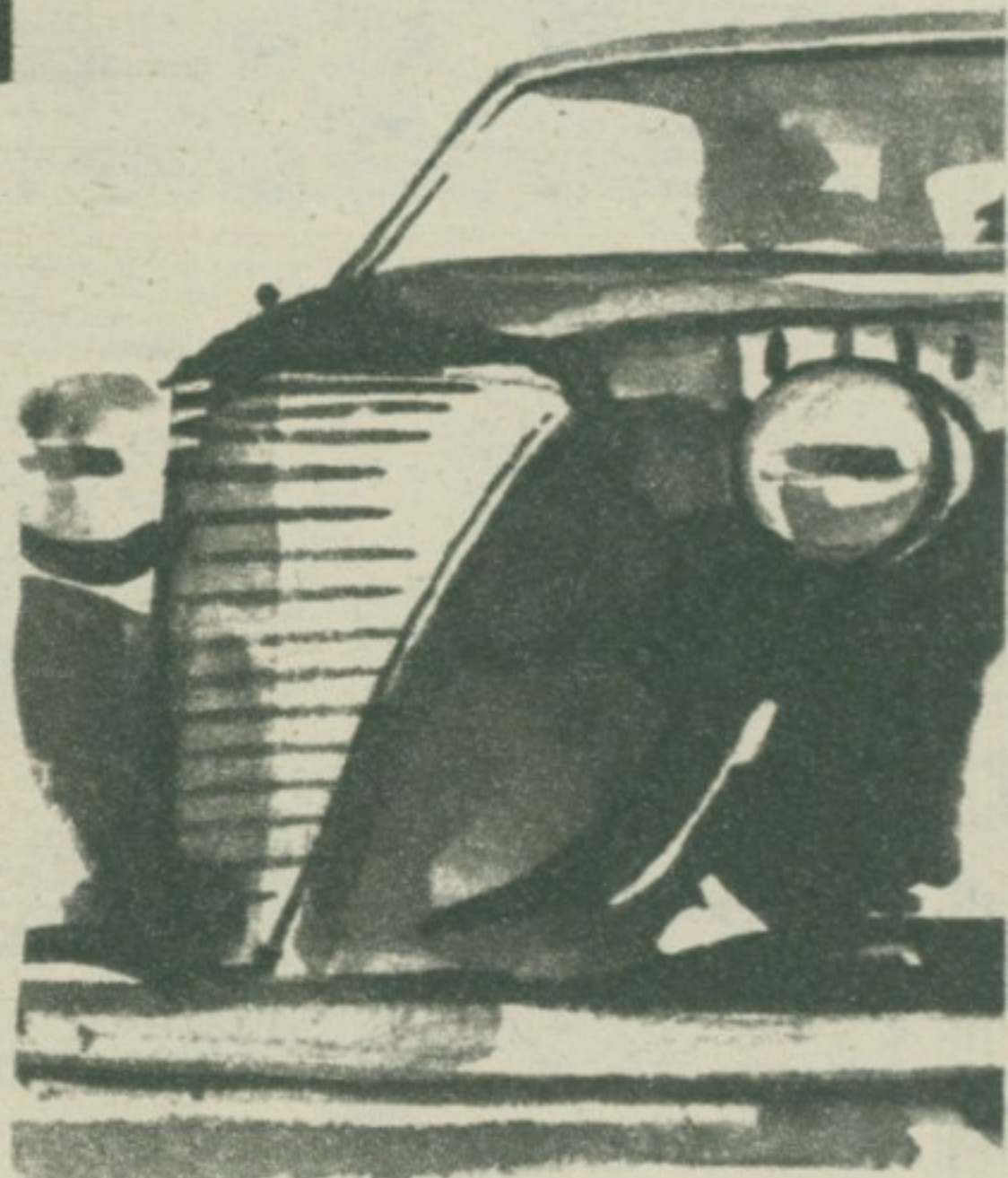
фанама одређеним само за Немце упознавао нове „пријатеље“. Располажући великим количинама новца позајмљујући и чашћавајући немачке официре убрзо је стекао велики круг познаника и велико поверење.

Ускоро је у заседи на ауто-пугу у близини Ровна одред заробио пуковника фон Рајса и мајора Гана. Из докумената која су са собом носила двојица официра утврђено је да се Хитлер налази на територији Совјетског Савеза.

Настала је незапамћена трка. Совјетска команда је грозничаво радила на откривању места у коме бора-

ви Хитлер а прављене су и варијанте за напад, отмицу или убиство фирера. Постојала је и варијанта да Кузњезов са једном групом покуша отмицу Хитлера. Када је у селу Јакушиниц откривено тајно скровиште остало је само времена да се бомбардује и разори. На жалост када су совјетски бомбардери почели да бацају смртоносни терет на бункер Хитлер је већ био у Немачкој. Петнаест хиљада руских заробљеника који су градили склониште били су ради очувања тајне стрељани!

Али неуспела акција на Хитлера није поколебала Кузњезова. Знао је да фашистички крвници Ерих Кох, Паул Даргел, Алфред Функ, Фон Илген, Ото Бауер и многи други који су се виђали по Ровну заслужују казну. Из Центра је дошло наређе-

ње да се генерал Даргел по сваку цену ликвидира због великих злочина које је починио у Украјини. За ову акцију одређени су Кузњецов и Струитински. Помагала им је Ваља Довгер, „вереница“ поручника Зиберта.

Ваља је добила задатак да проучи када из куће излази и куда се креће генерал. Илегалца Калињин је за ту акцију украо из немачке гараже нов „опел“ сиве боје. Цела операција је имала шифрован назив „Позив за генерала“. Кузњецов је знао Даргела само из виђења али је мислио да је то довољно. Када се генерал с пратиоцем појавио на улазу своје виле сиви „опел“ са Кузњецовим и Струитинским нашао се пред њим. Из кола је искочио Паул Зиберт углађени и утегнути немачки поручник за кога нико не би рекао да је совјетски обавештајцац.

– Само тренутак господине генерале! – рече Кузњецов.

Генерал се зауставио јер је помислио да му поручник доноси неку хитну поруку, али је уместо поруке угледао цев аутоматског пиштоља уперену у груди. Кузњецов му није дао прилику да размишља. Већ следећег тренутка генерал и његов пратилац лежали су изрешетани на плочнику. Кузњецов је ускочио у ауто а Струитински је појурио улицама Ровна.

Кузњецов се склонио из Ровна на неколико дана док се ситуација око убијеног генерала не смири. После неколико дана пуковник Медведов

му је показао фолксдојчерски лист из кога се видело да је убио Хитлеровог саветника за финансије генерала Хела, а не Даргела.

– Друже команданте, следећи пут ћу да тражим исправе а онда да пуцам.

Нова акција на генерала Даргела брижљиво је припремана. На истом месту где је убијен генерал Хел поново је стајао „опел“ сада офарбан у црвено. Струитински није гасио мотор. Убрзо се појавио и генерал Даргел. Кузњецов је припремио нарочиту гранату и када је генерал пролазио поред „опела“ бацио је бомбу и узвикнуо.

– Господине генерале, ви сте на реду!

Бомба је разнела Даргела и његовог ађутанта и ранила Кузњецова у леву руку.

Обавештајци одреда „Победници“ открили су групу атентатора која је требало да путује у Техеран да убије Стаљина, Рузвелта и Черчила. Је-

дан од главних организатора те групе фон Ортел покушао је да врбује и Паула Зиберта да учествује у атентату. Фон Ортел је имао толико поверења у Кузњецова да му је испричао многе детаље у вези с нападом на тројицу лидера. Совјетска обавештајна служба је захваљујући подацима које им је Кузњецов доставио имала све планове непријатеља. „Свечани“ дочек у Техерану могао је да почне: све групе немачких агената које су запоселе позицију на техранским улицама да пуцају у велику тројицу савезника биле су савладане, заробљене или поубијане!

Отмица фон Илгена

Медведов и Кузњецов су дуго припремали акцију за отмицу генерала фон Илгена, који је командовао јединицама у Украјини и тражио од својих војника да види убијене или заробљене партизана. Посебно су га занимали партизани из одреда „Победници“.

План је био готов а извршење је ускоро почело. Кузњецов је пред вилу генерала Илгена стигао колима са групом партизана обучених у немачке униформе. Зграду је обезбеђивало неколико наоружаних руских националиста. Веће обезбеђење није било потребно јер су све околне улице биле препуне немачких патрола. Групи партизана није било тешко да уђу у вилу: строго су рекли да носе хитну и тајну поруку фон Илгену. Генерал није био код куће али су га очекивали да стигне свакога часа. За то време стражари

су били савладани и уместо њих су стражарили руски партизани. Ускоро је први стигао црни мерцедес фон Илгена. Генерал је безбрижно ушао у кућу и у предворју угледао немачког поручника и још неколико војника. Кузњецов му је пришао и хитро уперивши аутоматски пиштољ рекао:

– Господине генерале, желели сте да видите руске партизана, сада имате прилику!

Остали из групе одмах су опколили генерала. Али снажни генерал није се тек тако предавао. Настала је туча у којој је фон Илген делио тешке ударце све док није био савладан. Група га је извела на улицу с пешкиром око уста и шињелом преко главе. У тренутку када су везаног Илгена убацивали у кола он се ослободио пешкира и поново заурлао.

Група немачких официра која је прелазила са друге стране улице потрчала је према колима. Тренутак је био критичан. Кузњецов је реаговао муњевито. Извадио је гестаповски жетон и узвикнуо трчећи у сусрет официрима.

– Господо, молим вас, станите! Ухватили смо рускога бандита обученог у немачку униформу и водимо га у Гестапо. Покажите ми ваша документа. Група официра је застала пред енергичним сиворким поручником и извадила документа. Кузњецов је за тренутак добио у времену али је морао да жури јер се приближавао час смене страже. Прегледавши документа Кузњецов рече најстаријем официру из групе:

– Господине капетане Гранау, вас водим у Гестапо као сведока, а ви сте господо слободни.

Пренатрпани аутомобил са руским партизанима и отетим немачким официрима кренуо је пут партизанског одреда. Капетану Гранауу одмах је било јасно да уместо у Гестапо иде у руско заробљеништво. Фон Илген и капетан Гранау пребачени су авионом за Москву и за њих је рат био завршен.

Немачка полиција није седела скрштених руку, у Ровну су већ знали ко је Паул Зиберт. Многи илегалци међу којима и Ваља Довгер били су похапшени и стрељани зато што су радили са Кузњецовим. Ради безбедности Кузњецов је из Ровна прешао у Лавов и тамо наставио да убија немачке официре. По његовом доласку у Лавов 1944. године падају пуковник Петерс, генерал Ото Бауер, потпуковник др Шнајдер и други.

Али у пролеће 1944. године заувек нестаје храбри човек Николај Кузњецов. Тачних података о смрти Кузњецова нема, постоји само један штури немачки извештај у коме се говори да је немачка јединица после вишечасовне борбе убила групу руских диверзаната обучених у немачке униформе. Један од њих носио је документа на име Паул Зиберт.

Тело Николаја Кузњецова нађено је после рата. Грађани Ровна и Лавова подигли су му споменик у знак захвалности. За своје војничке и херојске заслуге у рату Кузњецов је за живота одликован орденом Лењина, а посмртно проглашен за хероја Совјетског Савеза.

Бранко Вукелић

6. 11. 1987. ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 5

Илустровао: Брана Јовановић

Призренци чувају своје занате вековима преносећи их "с колена на колена"; од чистача обуће до пекара или сомунџија

Остаци манастира Светих Арханђела, задужбине Душана Силног у кањону Бистрице и сачувани део капитета манастирске цркве (десно)

Снимио:
Љубомир Патрногић

Шетња кроз векове:
ПРИЗРЕН

„ЗЕНИЦА

ОКА МОЈ, ГНЕЗДО

ЈЕ ЛЕПОТЕ ТВОЈЕ...”

Незнани путник са истока записао је ове стихове највећег персијског песника Хафиза Ширазија испод једне фреске у трему цркве Богородице Љевишке. Пазио је при том да не озледи ниједну фигуру тог чудног, њему туђег, ненадно виђеног живописа

Призрен је никао незнано када на месту где се Шар-планина спушта у плодну метохијску равницу. И нико пред њим и у њему није остао равнодушан. На списку овдашњег Завода за заштиту споменика има 76 такозваних непокретних културних добара

Синан-пашина
џамија,
данас

и са таквим наслеђем Призрен је требало поносно да конкурише за увршћење у светску културну баштину УНЕСКА, али то на жалост званично још није учињено. Први пут помиње се 1019. године у хрисовуљи цара Василија II Охридској архиепископији, под именом Присдријана. Можда баш на истом месту где је данашњи Призрен, или у околини, налазио се римски град Теранда чије остатке археолози још нису открили. У граници српске средњовековне државе Призрен је први пут укључен за време Стефана Немање око 1180. године, али су га после победе на Морави 1190. Византинци поново узели. Године 1204. заузима га бугарски цар Калојан искористивши латинску опсаду Цариграда. Под српску власт поново је дошао за време Стефана Првовенчаног пре проглашења црквене самосталности 1219. године.

Свој процват Призрен доживљава у 14. веку кад постаје и престоница српске средњовековне

државе за владавине краља Милутина и царева Душана и Уроша. Захваљујући свом положају, налазио се на главном друму којим су трговци из приморја продирали у унутрашњост Балканског полуострва, Призрен тада постаје значајан трговачки и занатски центар. Томе је допринела и веома богата и густо насељена околина, што се види из хрисовуља српских владалаца појединим манастирима, нарочито из Арханђеловачке и Дечанске хрисовуље. Пространо и питомо Подримље било је покривено њивама и виноградима које су вредне руке меропана обрађивале док су на оближњој Шари пасла многа стада. Призренске занатлије још у то време беху организоване у еснафе, јер се у Арханђеловској хрисовуљи помиње неки Рајко, протомајстор (устаба-ша) „џангара“ (обућара).

Најбољи сведок богате и бурне прошлости Призрена је црква Богородице Љевишке. На источној страни цркве налази се натпис:

Наставак на следећој страни

Цркву обновио (не сазидао јер је подигнута на темељима византијске базилике) краљ Стефан Урош, зет грчког цара Андроника Палеолога, дакле краљ Милутин, 1306/7. године. Главни архитекта цркве био је протомајстор Никола, а сликар протомајстор Астрапа. То је нарочито значајно откриће пошто се тако може да објасни развој сликарске школе у Милутиново доба. Овај податак о сликару Астрапи даје нам могућност да пратимо лично напредовање једног од наших највећих средњовековних сликара. У исто време он показује колико је уметност тог времена била слободна од верских канона. Рад сликара Астрапе у Богородици Љевишкој доста се разликује од живописа које је радио раније у неким црквама у Македонији. Црква Богородице Љевишке била је у Милутиново доба седиште Епископије, а 1346. кад је Пећ проглашена Патријаршијом, подигнута је у ранг Митрополије. После пропасти српске средњовековне државе и пада Призрена под турску власт 1455. године црква се одржавала све до 18. века. Турци су је претворили у џамију пре 1756. године, кад је на пергаменту једног старог призренског рукописа непознати протопревизор записао: О жалости, што дочека, лето, које лето! А сад Турци у тај храм клањају, а хришћани не пустају”.

Грешни Синан паша

Над звоником чије су отворе зазидали, Турци су подигли минаре, а спољна површина цркве је омалтерисана као и читав унут-

рашњи живопис пошто су претходно фреске изубијане кламфам. Турци јој дају и ново име Џума џамија (џума на турском значи петак) па је ова црква данас међу Призренцима познатија као Света Петка него Богородица Љевишка. После ослобођења Призрена од Турака у балканским ратовима, и после првог светског рата, џамија је поново претворена у цркву, а 1923. године порушено је са звоника минаре. Тек између 1950–1952. године кад су рађени детаљни рестаураторски радови црква је добила изглед какав је имала кад је подигнута.

Наравно живопис који је откривен испод малтера углавном је веома оштећен, али и у оваквом стању његова лепота и уметничка вредност су непроцењиви. Испод малтера у трему цркве на фресци „Јаковљев сан“ освануо је натпис китњастим арапским писмом урезан: „Зеница ока мог, гнездо је лепоте твоје“. Овај стих чувеног персијског песника Хафиза Ширазија записао је незнани путник, вероватно пре претварања цркве у џамију, одушевљен лепотом њених фреска.

У Дувској клисури, на левој обали Бистрице, три километра узводно од Призрена налазе се рушевине, остаци манастира Светих Арханђела Михаила и Гаврила. Подигао га је цар Душан од 1348. до 1352. Усред манастира била је велелепна црква која је одговарала слави и богатству царском у којој је Душан сахрањен. Фасаде су јој биле од лепих тесаника углачаног мермера плавичасте и беле боје богато украшена каменим орнаментима. Ништа се не зна о живопису ове цркве, али остаци њеног патоса сведоче о непревазиђеној лепоти коју су описали савременици: „... јако призренске цркве патос, и дечанскаја црков и пећскаја припрат, и бањское злато и ресавско писаније не обретајетса нигдеже...”

Остаци манастира откривени су 1927. године, а на узвишењу повише њих налазе се рушевине средњовековног утврђења града Вишеграда подигнутог вероватно пре манастира. Не зна се поуздано када је манастир порушен али је утврђено да је Синан-пашина џамија која се и данас налази усред Призрена, подигнута 1615. године углавном грађена од материјала са порушених манастира и цркве Светих Арханђела.

О Синан-паши, човеку од задужбина и богоугодних дела како о њему пише турска историја, носио је и надимак Софи што значи уцени, у српском народу сачуване су многе легенде. Једна од њих говори о греху који је починио срушивши манастир Светих Арханђела:

„Синан паша је дуго размишљао о томе да сруши задужбину цара Душана и од ње направи џамију. За тај посао била му је потребна дозвола султана и стога оптужује калуђере да су од манастира направили разбојничко гнездо, да пресрећу и пљачкају трговце и путнике. Придобивши улази и неке поткупљиве Србе, он добија дозволу за рушење. Кад је доцније султан сазнао да је оптужба била лажна поручује му:

или нека се обеси или нека руци џамију. Он је изабрао прво и његов гроб се налазио у џамији све док се једног дана није излила Бистрица и променила свој ток (по предању црква Богородице Љевишке добила је име јер се налазила на левој обали Бистрице, док је данас на десној). Вода је подигла надгробну плочу, порушила гроб и однела тело црно као угаљ...”

Један кожар и 38 фурунција

Из периода српске средњовековне државе у Призрену и околини су до данас сачуване на десетине споменика од којих су највредније цркве Светог Спаса (задужбина властелина Младена Владојевића), црква Светог Николе (задужбина Николе Тутућа), остаци манастира и испоснице Светог Петра Коришког у гудурама Коришке реке са живописима непроцењиве вредности из 12. века...

После смрти Душанове, а нарочито пада под власт Османлијског царства, Призрен губи трговачки значај и подаци о његовом изгледу и развоју су врло оскудни. У 16. веку помиње се само „богохранили град Призрен са својом митрополијом. У њему се беху Турци населили и имања задобили. Турчин Мехмед Хајредин Кукли-бег (1537) има у Призрену 117 душана, 6 воденица и Караван-серај. Арнаути се у Призрену јављају веома позно, тек у другој половини 17. века.”

У 17. веку Призрен се помиње као велика и знатна варош. Марин Бици (1610) рачуна у њему 8.600, а софијски архиепископ Петар (1655) 12.000 кућа. Хроничари бележе да је Призрен отворена неограђена варош, у којој су куће доста велике и готово свака има своје двориште. Варош је била пуна текуће воде, чесама и воденица (преко 300). Хлада и свежине није недостајало и у њој је и лети било угодно живети.

Тада почиње поновни успон

Призрена као занатског и трговачког центра. Призренци су нарочито трговали вином и стојарским производима, пре свега вуном. Веште занатлије које су живеље и радиље у граду израђивале су разне пушке и пламене сабље димискије. Странци су Призрен сврставали у ред главних вароши у Србији, а по величини уступало је једино Скопљу. У 19. век град улази веома богат и развијен за то доба. Вук Караџић га 1827. године назива старим градом с великом вароши. Ами Буе (1836) рачуна у њему преко 26.000 душа. Ј. Милер (1844) пружа следећу статистику о Призрену: 6.000 кућа, 18.800 православних душа, 2.150 католика, 4.000 Муслимана, 600 Цигана, а Гиљфердинг 1857. године бележи: 3.000 муслиманских, 900 православних и сто католичких кућа. Ф. Јукић 1861. рачуна да у Призрену има 4.000 домова у којима живи 20.000 становника. Међутим, Хан (1863) и Макензијева и Ирбијева (1868) подижу број становника у Призрену на 46.000. Турски званични попис 1910. године нашао је у Призрену 30.285 људи.

Путописци 19. века истичу у Призрену развијеност заната нарочито пушкарског, табачког, терзијског, кожарског, а Хан, чувени аустријски конзул, сматра Призрен главном оружницом Балканског полуострва. Упоредо са економским развојем растао је и политички значај града, тако да су у њему живели руски, аустријски, француски, енглески и српски конзули.

Из Османлијског периода у Призрену су сачувани многи споменици од којих је најстарији Гази Мехмед-пашина џамија или Бајракли џамија саграђена 1561. године, затим хамами, текије...

Данас је Призрен како га многи с правом називају, град музеј под ведрим небом. На брду испод тврђаве Каљаја чији су темељи ударени у византијско доба, очувано је живописно насеље кућа од којих су неке старе и више од двеста година. На десној обали Бистрице, непосредно уз реку, још има кућа из османлијског времена, али их потискују савремене грађевине, док се град даље шири према призренском пољу где су савремена насеља солитера. Поред развијене фармацеутске, текстилне и пољопривредно-прехрамбене индустрије у граду се традиционално сачувало занатство. Укупно има 1.300 занатлија међу којима се неки још баве старим занатима: један кожар (табак), један терзија, осам ножара, четири вуновлачара, 18 ковача, четири поткивача. Призрен је и данас чувен по хлебу који меси и пече 38 фурунција или пекара, а у Ђевапџиницама је у јулу, кад смо ми били у овом граду, десет ђевапа коштало 400 динара. Град је препун пиљарских радњи испред којих је изложено воће и поврће које захваљујући плодној земљи и утицају медитеранске климе у овом поднебљу зри раније него у осталим крајевима наше земље, па је могуће да је, како се говори у народу, име Призрен настало од „прије зре”.

Дарко Чварковић

ВИЛАЈЕТСКА НОВИНА

Године 1871. за време напредног валије Призренског вилајета Савет-паше почео је да излази званичан вилајетски лист „Призрен” који је поред турског с друге стране био штампан и на српском језику. За издавање новина посебно на овај начин огромна заслуга припада Ивану Степановичу Јastreбову, ондашњем руском конзулу у Призрену, који је био

добар пријатељ валије.

Јastreбов је као високообразован и учен човек много допринео очувању и развоју српске културе у овом крају. Његовим заузимањем код турских власти, чувени Призренац и добротвор Сима Андрејевић Игуманов отворио је 1871. године Призренску богословију, прву средњу школу на српском језику у целој Турској.

5

АЛЕ
И
БАУЦИ

из Балканске митологије

ДОМАЋИ
ВОЛЕ
ЉУДЕ

Осим таласона и змија чуваркућа, „домаћи“ су најчешћа вилинска бића која насељавају куће. Домаћи су заправо доста уопштен назив за више врста кућних патуљака и полупатуљака, полувилењака који живе у близини људи. Познати су још под називом „услужни духови“. Не би се требало чудити њиховој разноликости како у изгледу тако и по карактеру. Неке особине, међутим, заједничке су им па их сврставамо у једну категорију, „услужних“ или „домаћих“ вилинских бића.

Пре свега, карактеристично је да они увек траже друштво људи и ретко се могу наћи далеко од људских станишта. Утолико их има у дивљини, по шумама, то само може да значи да се негде у близини налази усамљена кућа каквог дрвосече, или бар пастирска колиба. Више воле села од градова, што је разумљиво, али не избегавају ни већа насеља. Примећени су чак и у новоградњама, мада се ту нелагодно осећају. За разлику од таласона које занима првенствено кућа, „домаћи“ су више заинтересовани за укућане. Радо ступају у контакт са људима, чине им разне услуге почев од чишћења ципела, па све до откривања баснословног блага. Заузврат од људи очекују да се о њима старају, да их хране (ужасно су прождрљиви и обожавају домаћу кухињу), да са њима причају и да их забављају. Нарочито мрзе када су остављени сами, макар и накратко. По томе највише подсећају на малу

Они су по правилу усамљеници и нежење. Није познато да ли је икад виђен женски кућни дух. Сва женскадија патуљачког рода побегла је за време неког великог зла на север

лецу. Ако би се људи према њима понашали нехајно могли би да буду осветољубиви. Забележени су случајеви да су разочарани домаћи разорили многа огњишта.

Кад гноми пију

Склоност ка људима и њиховом друштву сасвим је изузетна за вилинска створења и у први мах изгледа необјашњива. Љубав према насељима може бити изазвана тиме што су то вечно била места где се могло успешно сакрити, нешто украсти или чути и видети нешто занимљиво (свађа, туча или нешто слично). Нећемо, међутим, погрешити ако претпоставимо да су домаћи у домовима људи тражили и нешто више.

Домаћи су у правилу нежење и усамљеници. Није познат случај да је негде виђен женски „кућни дух“. Сва женскадија патуљачког рода побегла је за време неког „великог зла“ на север. Оне ретке

патуљице које су остале вероватно нису могле да се прилагоде новим условима живота. Бекства и скривање по шумама и пећинама, као и борба са вампирима није била за патуљице и патуљке.

Сматра се да су врло рано, одмах по „великој сеоби патуљака“, почели да настанују људске домове тражећи заувек изгубљену срећу својих веселих и удобних кућа. Према домаћинима који би патуљку пружили макар и нешто мало, што би подсећало на срећно и изгубљено детињство патуљачког рода, домаћи би били изразито добри и великодушни. Разумљиво је, дакако, и њихово огорчење па и осветољубивост, ако би их кињили и малтретирали, истеривали из топлих ћошкова и хранили којекаквим отпацама.

Евентуална замерка овој теорији била би чињеница да се на северу Европе, дакле у крајевима густо насељеним гноми-

Услужни дух. Послушан мали кућни демон који своме господару може испунити сваку жељу. Купује се у апотеци. Носећи демона у флаши из апотеке, његов нови власник не би смео да се окрене, пошто би демона изгубио заувек.

СКРОМАН
ПРЕГЛЕД
НЕКИХ
ЧУДНОВАТИХ
БИЋА
И ПОКУШАЈ
РЕКОНСТРУКЦИЈЕ
ЊИХОВОГ
ИЗГЛЕДА
НА
ОСНОВУ
ПИСАНИХ
ДОКУМЕНАТА
И ШТУРИХ
ИЗЈАВА
МАЛОБРОЈНИХ
ОЧЕВИДАЦА

ма, јављају кућни гноми, усамљеници. То би били немачки „коболди“ и разне друге врсте кућних и млинских гнома. И они су најчешће нежење, мада су познати и млински гноми који су заснивали породицу. Ово би могло да се објави на разне начине, али ни на један задовољавајући. Зашто би се у пределима где има услова за заснивање породице гно-

ми препуштали усамљеничком животу? Социопсихолошка испитивања гнома тешко је спровести пошто су, када је реч о њиховом породичном животу, врло затворени. Тако ће узроци отуђења код гнома у Европи задуго још остати тајна. Засад само постоји претпоставка да су кућни гноми склони пићу, али се не зна да ли је то узрок или по-

Наставак на следећој страни

Але и бауци

чак и испод кревета, али изгледа да таквим смештајем нису били задовољни. (Радијатори суше ваздух, испод кревета им смета усисивач за прашину, а по плакарима их гуши нафталин.) Ако је дакле у становима данас све мање кућних патуљака, не треба кривити њих.

Једно од најмистериознијих питања у вези са кућним патуљцима је њи-

хово размножавање. Претпоставља се да као и неки виђењаци користе животињског посредника, односно „домаћина“. Ради се о посебној врсти размножавања. Оплођена на особен начин животиња „домаћин“ рађа (виђењака односно патуљка) који је дупликат оца. На овај начин објаснило би се зашто су „домаћи“ искључиво мушког пола.

Јаје „домаћег“ набављено пре више од сто година у апотеци на Пагу. Данас се чува у једној приватној колекцији у Београду

следица њиховог усамље-
ништва.

Кућни гноми, тј. домаћи, сасвим личе на патуљке. Мали су растом, маљави, имају дугачке седе браде и обавезне шиљате црвене капе, које одликују гноме, увек и свуда. Одећа зависи од поднебља и локалних обичаја. Познато је да – пергали, кућни патуљци у Грчкој уместо традиционалне капе, носе фес, што је последица турског утицаја. Руски домовоји и дедушке имали су некада рошчиће на челу. Неки су чак имали и козије ноге што је честа карактеристика вилинских бића.

Јаје испод мишке

Домаћи најчешће живе испод прагова. То је омиљено место за све кућне демоне и духове предака. Често се могу наћи и иза пећи где је топло и близу хране. У летњим месецима склањају се на таван, у подрум, па чак и у олуке (када нема кише). У градовима, посебно у новоградњама имају невоље са смештајем. Модерни станови имају све мање удобних и топлих кутака какви би им одговарали. Било је неких покушаја да се настане иза радијатора, по плакарима, па

Није са сигурношћу утврђено када је овај начин почео да се примењује, ни како се тачно изводи. Највероватније су ту технику открили виђењаци када су остали без вила, а да су је патуљци прихватили тек доцније. Изгледа да је реч о некој врсти клонирања, тј. стварања идентичне јединке, где би као домаћин била употребљена јајна ћелија неке животиње. Како су постигали уклањање животињских хромозома „домаћина“ није јасно. Животињске црте појединих виђењака и патуљака (реп, рогови, козије ноге, перје, кукурицање итд.) доказују да техника клонирања није увек била савршено успешна и да се задржао и понеки животињски ген.

Домаћи се легу из кокошијег јајета. Народ верује да то јаје снесе кокошка која више не носи или која прокукуриче, или чак сам певац. Очито је реч о хормоналним поремећајима који прате процес вештачког оплођења. Такво јаје требало би, седећи иза огњишта, носити испод левог пазуха четрдесет дана. Из овог јајета излегао би се кућни патуљак који би остајао везан за дом у који би ушао. Јаје се може закопати и испод прага, само би се у том случају домаћи излегао тек после девет година. Предност овог начина је у томе што се излеже већ зрео, одрастао патуљак, а не дете као у првом случају.

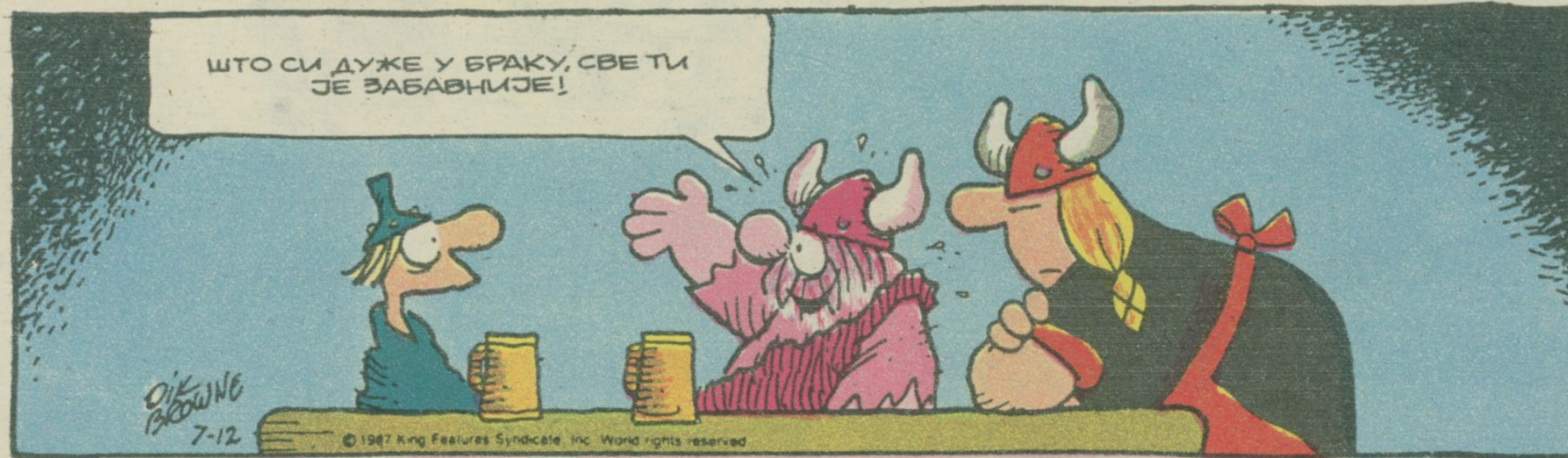
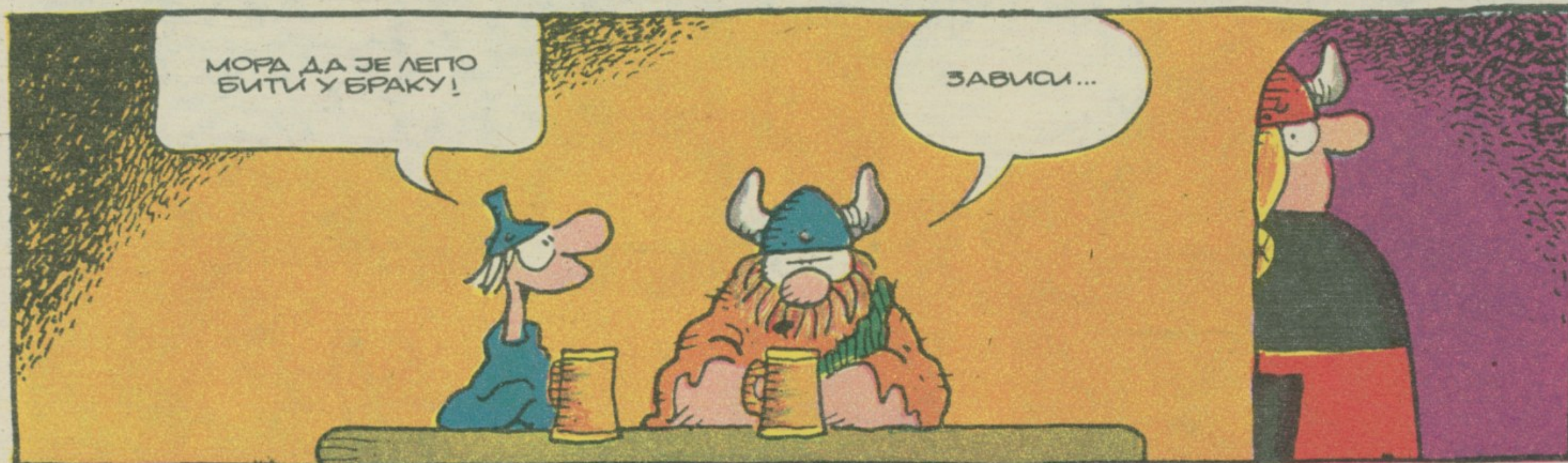
Има података да се овакво јаје могло купити и у апотеци. Понегде се, као, рецимо, у Панчеву и Старчеву, могао купити цео патуљак који се продавао у флаши. Вероватно је да ту има средњовековне алхемичарске праксе. Алхемичари су такође успевали да узгоје хомункулуса из јајета, кога би потом чували у флаши, што је било у најмању руку нехумано.

У апотеци самостана Мале браће у Дубровнику (једној од најстаријих у Европи) и данас се чува јаје за које се верује да садржи **домаћег**. Како се ради о Далмацији могуће је да је ово јаје једног другог бића сличног **домаћем**. Ради се о копненом и морском малићу који је био врло чест у нашем приморју.

А. Пераграш

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Прича
о
југословенском
супермену

ЈУНАК ИЗ Л

Дворана берлинског „Паладиума“ била је те вечери испуњена до последњег места. Под куполом с које су висили гроздови сијалица одвијао се богат циркуски програм. Смењивали су се жон-

глери, еквилибристи, кротитељи, мађионичари и клоупови, али публика је с највећим нестрпљењем очекивала последњу тачку – наступ главног атлете Хуга Вебера,

рекламираног као најјачег човека на свету. И кад су фанfare најавиле звезду програма и Вебер, огрнут перерином, ушао у арену и уздигнутих руку поздравио публику, гледаоци су поскакали и отпоздравили му дугим плеском.

Осветљен рефлекторима Вебер је подизао тешке утеге, савијао металне мотке и ломно дебеле дрвене греде. Био је одевен у тамни трико, а прса су му била окићена медаљама стеченим у тешкоатлетским такмичењима. Гледаоци су с дивљењем гледали његове напете мишиће. У последњем реду гледалишта истезао је врат неки плећа-

Илустровао Брана Јовановић

ИЖЕ

КРЕНУО ЈЕ ОД КУЋЕ, „ЗА КРУХОМ“, КАД МУ ЈЕ БИЛО ДЕСЕТ ГОДИНА И УБРЗО СТЕКАО ГЛАС ЈЕДНОГ ОД НАЈЈАЧИХ ЉУДИ СВЕТА. НАЗИВАЛИ СУ ГА ХЕРКУЛЕСОМ МОДЕРНОГ ВРЕМЕНА!

MARIJAN MATIJEVIĆ

„ЈУНАК ИЗ ЛИКЕ“ у својој 21. год.

Најјачи човек на свијету, кому нема равна у хрванју и осталим спортским атракцијама, даје приредбе У КОРИСТ ПОСТРАДАЛИХ КРАЈЕВА

ЧИМЕ ЈЕ ТО МАТИЈЕВИЋ ОДУШЕВЉАВАО ПУБЛИКУ?

ти младић у истрошеном капуту. Упијао је очима сваки покрет атлете.

Младић се звао Маријан Матијевић. Имао је непуних деветнаест година. У Немачку је дошао из Хрватске, из Лике, трбухом за крухом. Те године, 1897, радио је на изградњи Вилхелмовог канала. Снажан и кршан, као одваљен од стене, радио је за петорицу и по-словође су га хвалиле као најбољег радника. За време краткотрајног одмора у подне често се као од шале рвао с тројицом-четворицом другова или је за опкладу дизао тешке терете. Сазнавши да у Берлину гостује познати атлета Вебер и да, као и увек, обећава 500 златних марака ономе ко га победи у рвању, другови су наговорили Матијевића да оде у циркус и одазове се на меџдан.

„Вебера још нико није победио, али 500 златних марака су право благо. Зато би вредело да покушаш“ – говорили су му.

Кад је Вебер завршио демонстрацију снаге, најављивач се обратио публици: „Поштовани гледаоци, на крају свог наступа, који је уједно његов последњи овогодишњи наступ у Берлину, господин Вебер позива сваког ко жели с њим да одмери снагу да ступи у арену. Особи која га победи у рвању господин Вебер ће исплатити 500 златних марака! До сада се на његову, и нашу, жалост у нашем граду још нико није прихватио изазова...“

Драматична борба

Дворана се ускомешала кад је из горњих редова дворане неки младић у радничкој одећи стао да крчи пут према средини дворане. Лаким се скоком пребацио преко оgrade која је делила арену од гледалишта и пришао Веберу. Овај се срдечно насмејао и потапшао младића по широким раменима...

Док је најављивач саопштавао публици да се одважни младић зове Маријан Матијевић, да је

● Улазећи на позорницу или у циркуску арену вртео је око кажипрста штап: публика би се тек касније уверила да то није дрвени штап већ оловна мотка тешка педесетак килограма!

● С три прста једне руке савијао је дебели ковани новац као да је од папира!

● Прстима би у трену раздварао дебели „шпил“ карата, а још више би задивљивао публику кад би, као од шале, једним потезом раздварао надвоје дебели телефонски именик од две хиљаде страница!

● Лежећи на леђима држао је на прсима камену громаду тешку 150 килограма док су је два радника разбијала чекињима!

● Могао је шаком да забије ексер у тврду буковину!

● Легао би на земљу и ставио на себе даску па пуштао да преко њега пређе натоварени камион. И док су застрашени гледаоци очекивали да ће му тај терет у најмању руку сломити ребра, Матијевић је устајао насмејан.

● Гледаоци су били посебно задивљени тачком у којој би „Јунаку из Лике“ руке везали за по једног коња а кочијаш их, бичем и псовкама, потерали. Коњи би повукли из све снаге, но нису могли да раставе његове мишице приљубљене уз тело!

● „Јунак из Лике“ је, као од шале, заустављао аутомобил који је са удаљености од неколико метара кренуо према њему – тако да су се точкови вртели у месту!

● Ставивши на врат дебелу гвоздену мотку савио би је око врата у обруч. Стручњаци су израчунали да је за израду такве кравате био потребан напор од 20 KS! Тање гвоздене шипке Матијевић је савијао зубима!

● Служећи се нарочитим носачем чији би крај чврсто загризао, лички је јунак зубима подизао буре од 60 литара напуњено водом – а затим ударао по њему другим таквим буретом које је држао у рукама!

● Дао је да му руке вежу ланцима – а онда их је раскидао.

● Врхунац сваке представе био је кад је усправан подизао даску с осам бачава напуњених водом – терет тежак 640 килограма!

Уз те и сличне демонстрације снаге и издржљивости Матијевић је редовно изводио рвачке егзибиције. Пристајао је да се рве са сваким ко га изазове, а много пута супротстављали су му се рвачки професионалци. До своје седамдесете године „Јунак из Лике“ имао је више од две хиљаде борби – и ни једном није побеђен!

држављанин царевине Аустро-Угарске, да је већ неколико месеци у Берлину, на изградњи Вилхелмовог канала, кршним Личанин је скинуо свој искразани капут, изуо ципеле, подврнуо ногавице и засукао рукаве. Погнут, раширених руку, стао је насупрот Веберу.

Вебер је први напао. Матијевић није одступио. Борци обухватише један другог око паса: стегли су се свом снагом. У потпуној тишини чуло се њихово тешко дисање. Немац је вребао погодну прилику

да неким од својих трикова избаци противника из равнотеже и обори га на леђа. Но, Матијевић је чврсто стајао у раскораку, као прикован за тло. Вебер није могао ни центиметар да га помакне!

Борци се нису раздвајали пуних шест минута. Као да су један другог стегли челичним клештима. Нагињали су се час на једну час на другу страну, заносили се и „плесали“, али ниједноме није измицало тло испод ногу. Одлука је пала у седмом минуту кад је Вебер већ био исцрпљен неочекиваним отпо-

ром непознатог аматера. У једном тренутку Матијевић га је подигао и оборио. Убрзо га је положио на плећа.

Док се Вебер отимао последњим снагама, на уста му је ударила пена. Матијевић га је притиснуо на под и тако га задржао неколико секунди а публика је одушевљено запљескала. У ваздух су летели шешири и кишобрани. Десетак Матијевићевих пријатеља ускочило је у арену и подигло земљака на рамена. Вебер је бледог лица честицао противнику а затим му предао врећицу златника. Сутрадан су берлински листови писали о јединственом догађају...

Тако је 1897. започела каријера Маријана Матијевића, званог „Јунак из Лике“, који ће још педесет година одушевљавати свет рвањем и разним тешкоатлетским атракцијама у којима је долазила до изражаја његова дивовска снага. „Јунак из Лике“ још је за живота ушао у легенду!

Султанова медаља

Родио се 1878. у Грачацу у Лици, у крају, како је сам говорио, „гдје се рђа сија, а јунаци ничу“. Био је дете сиромашних родитеља, отхрањен на качмаку и млеку, па се као десетогодишњак отиснуо у свет у потрази за зародом. Радио је у шумама, у рудницама, у фабрикама, на градњи путева и тунела. Није похађао школу: сам је научио да чита и пише. Уопште, био је самоук у свему а природна бистрина и велика снага омогућавале су му да се прихвата свих могућих послова и да се тако пробија кроз живот.

Борба с Вебером била је преломна тачка у његовом животу. Осведочен у властите могућности, на наговор пријатеља, одлучио је да убудуће зарађује за живот приказивањем своје изванредне снаге. Напустио је посао неквалификованог радника. Почео је редовно да вежба с теговима, тренирао је рвање и увежбавао популарне тешкоатлетске вештине којима су снагатори оног времена задивљавали публику.

Убрзо је почео да наступа. Ателта израстао из народа одржавао је приредбе широм Хрватске и других земаља ондашње Аустро-Угарске, а прво путовање изван државних граница одвело га је у Турску. Године 1904. у Истанбулу се окупило двадесетак најпознатијих атлета оног времена: било је то неслужбено првенство света у слободном рвању и другим тешкоатлетским дисциплинама. Плећати младић из Лике надвладао је све своје противнике и освојио титулу првака. Златну медаљу примио је из руку самог султана Абдул-Хамида II.

Идуће године кренуо је на турнеју по Русији. У великим и малим местима, увек у препуним дворанама, борио се с познатим рвачима и побеђивао их. Пред публику је увек излазио с црвеном личком капом на глави. Турнеје су га затим водиле по разним земљама, па се тако обрео и у Америци.

Кад се приликом његовог првог наступа, у Чикагу, дигао застор, а он иступио пред публику, менаџер га је представио као Аустријанца. Иако није знао енглески, Матијевић је схватио шта је приређивач рекао. Сабравши своје знање енглеског, одлучно је иступио и рекао: „No, I am Croato!” (Не, ја сам Хрват!).

Тим је речима од тада увек отварао представе у страном свету – у Северној и Јужној Америци, у Африци, Азији, Европи. У току своје дугогодишње каријере обишао је готово цео свет, није наступио само у Аустралији. Будући да се није раздвајао од личке капе, најављивали су га као „Јунака из Лике”.

У ослобођеној домовини

На врхунцу каријере био је тежак 117 килограма. За своје тешкоатлетске успехе примио је 27 медаља светског ранга. Кад је приликом гостовања у Канади 1931. допустио да му два Индијанца чекињима разбијају на глави камен тежак 80 килограма и кад је затим подигао осам буради пуних воде, тамошњи „Биро за тешку атлетику” издао му је службену диплому у којој га је прогласио најјачим човеком на свету. Примио је и златни појас с урезаним натписом: „World's strongest man – Marijan Matijević” (Најјачи човек на свету).

Пред други светски рат „Јунак из Лике” вратио се у домовину и настанио се у Жупањи – где је, уосталом, већ био засновао породицу. Оженио се Жупањком Иrenom, кћерком гостионичара, и с њом имао једанаесторо деце. Његову тешкоатлетску активност прекинуо је рат. Није хтео јавно да наступа иако су га усташке власти наговарале знајући да би представе легендарног атлете биле добра пропаганда за њихов режим. Уместо тога Матијевић је помагао народноослободилачки покрет. Био је неколико пута затваран.

Убрзо после ослобођења „Јунак из Лике” поново је почео да обилази земљу. Сав приход са својих наступа давао је у корист пострадалих крајева. Наступао је и у корист школа, обданишта, домова и ратне сирочади, одлазио међу градиће оmlадинске пруге, гостовао по касарнама и радним колективима. Због тога је одликован Орденом заслуга за народ другог реда. Кад га је 1946. примио маршал Тито, поклонили су му је аутомобил како би лакше обилазио градове и села у којима је у племените сврхе показивао своју дивовску снагу.

Своју последњу приредбу крепки старац Матијевић одржао је 10. децембра 1951. у Жупањи, у корист Црвеног крста. Ознојен на промаји у отвореној дворани добио је упалу плућа. Вероватно би преболео да није било шећерне болести: дијабетес и упала плућа заједно су свладали кршног јунака. Умро је 23. децембра исте године у загребачкој болници Ребро, у 73. години. Сахрањен је на жупањском гробљу Карашево.

А. Аљиновић

КАКО СУ ЗАВРШИЛИ ИНДИЈАНЦИ ИЗ „КАУБОЈСКИХ” ФИЛМОВА

ОД РАЊЕНОГ КОЛЕНА ДО ЗИДАРСКЕ СКЕЈТЕ

ВОЈНО ПОРАЖЕНИ И
УНИШТЕНЕ КУЛТУРЕ,
ИНДИЈАНЦИ СУ
ТАВОРИЛИ БЕЗ ДУХА
И СНАГЕ И СА
ОСЕЋАЊЕМ
ПОСРАМЉЕНОСТИ

Када су прохладног децембарског дана 1890. и последња смрзнута тела побијених Индијанаца бачена у заједничку раку код Рањеног колена у Јужној Dakoti, завршен је период честитог живљења једног народа. За Индијанцима је остало време испуњено сукобима са „белим” досељеницима који су их углавном мрзели и на овај или онај начин прогонили до смрти, презирали или од њих зазирали.

У ствари, још од појаве „белаца” на северноамеричком континенту па до покоља код Рањеног коле-

на Индијанци су се бранили. Племена Калуз, Начез, Вампаноаг и Масачусетс – истребљена су, док су Крик, Чоктау, Цавни и Саук прошли нешто боље – протерани су са своје земље. Пенобскоти, Ирокези, Чероки и Семиноле остали су на територији на којој су живели, али су се пошто су били окружени досељеницима које њихов дивљи и мочварни крај, срећом, није нимало занимао, осећали као на пустом острву.

Није остао ни камен на камену

Преломно време за Индијанце наступило је средином 19. века. Влада председника Џексона сматрала је да их треба, нарочито са Истока, потпуно раселити. Известан број политичара и већина грађана, међутим, иступали су у јавности са захтевом да се Индијанци једноставно побију – до последњег! Жељи им званично није удовољено, али као и

да јесте: Индијанца је свако могао да убије а да при том никоме не одговара. То се и догађало: оне које није уништила војска дочекивали су досељеници у засадама.

Истину за вољу, Индијанци се нису понашали као јагњад коју воде на клање. Изузетно ратоборни, вешти, уз то веома снажљиви у природи, пружали су жилав отпор. Однели су и неколико сјајних победа над јединицама армије, од којих се она против генерала Кастера и данас учи у америчким школама. Али, ватреном оружју, нарочито митраљезима и топовима и све већем надирању досељеника нису могли да се одупру.

Европљанину је тешко да схвати мржњу коју су становници Сједињених Америчких Држава осећали према Индијанцима. Иако без разлога, држали су их за дивљаке. Згражали су се над њиховим обичајем скалпирања, полигами-

јом, пушењем корова, номадским начином живота... Није им ишло у главу бављење ловом и учење ратничких вештина у време летњих дана када је требало највише радити на сакупљању хране за зиму. О повременим индијанским упадима на фарме и ранчеве досељеника штампа је брујала као о најгорем варварству.

Колико ироније и неправде! Узалудна су била упозорења и објашњења разумних људи да Индијанци, као и сваки народ, имају своју културу и обичаје. И скалпирање противника је ритуални обичај. Уосталом, баш су „белци“ – Енглези и Французи – плаћали Индијанцима сваки скалп својих противника, припадника новоутемељеног америчког народа. Што се тиче покоља, америчка армија је чинила и веће: кад би јединица упала у индијанско село, није остајао ни камен на камену, убијана су и деца. А све у име цивилизације! Тачно

Живети
свој
живот
некада
и...

...туђи
сада

НАСТАВАК НА 16. СТРАНИ

је да је Индијанац имао и до шест жена. Ниједна његова жена, међутим, није трпела због присуства друге, нити су деца доживела грубост! И „белац“ је могао да се ожени, и женио се и по шест пута, само што је сваки пут претходну жену напуштао.

Шта тек рећи за индијанско схватање имовине које се потпуно разликовало од схватања америчких грађана. Да би стекао поштовање, Индијанац је морао да поклони племену све што стекне, чак и коње које је, узгред речено, обожавао. Важило је правило: што је моје то је и твоје. Како су се понашали белци, зна се: што богатији, то утицајнији!

Туго, моја друго

Све жешћи сукоби досељеника и армије са Индијанцима створили су у америчкој јавности такозвани „индијански случај“. Он је почивао на општем схватању да преживели Индијанци могу да остану само ако прихвате културне тековине „белца“.

И започета је акција преобраћања Индијанаца, у литератури и на филму познатија као сеоба у резервате. О пребацивању и животу Индијанаца на одређеним територијама требало је да брине владин Уред за индијанска питања.

За први велики и најзначајнији резерват одређен је пуст крај западно од реке Мисисипи. Било је то изузетно велико пространство омеђено само на географској карти под називом – индијанска територија. Како су се границе те територије знале и на терену, свако напуштање резервата сматрано је бекством. Бекство није кажњавано, али је армија бринула о повратку бегунца. Оружано опирање плаћало се главом.

Прва племена пресељена из свога завичаја били су Чероки, Крик, Чоктау, Чикасо и Семиноле. Сеобу су најтеже поднеле Семиноле јер су живели у мочварама Флориде. Пред крај америчког грађанског рата 1860. у резерват су пребачена и племена Чавни, Делавер, Саук, Фокс, Сенекас, Потавтомис и Осаге. Племенима Ото, Мисури, Понкас и Пони задомио се „шошак“ резервата. Најратоборнија и најмногољуднија од свих племена Кајове, Команчи, Сијукси, Чајени и Вичите на једвите јаде сатерани су у резерват на територи-

ји Оклахоме. Најбоље су прошли Индијанци из племена Пуебло и Навахо, нико их није дирао. А и зашто би када су живели у пустињском крају Новог Мексика заједно са змијама звечаркама!

Племена су распоређивана према нахођењу Уреда за индијанска питања. При том није вођено рачуна ни о приближној сличности новог са старим завичajem. Зато су се Индијанци од првог дана осећали као риба на сувом. Патња је постала део њиховог живота.

Свака индијанска породица добијала је позамашан комад земље за обраду, око 64 хектара, често и запрежне коње са плугом, али Индијанци су напосто били немоћни – пољопривреда им је била страна и они јој се никада нису приклонили. Душа им је чезнула за ловом и животом у природи, а тога у резервату није било. Копнили су од глади. Наравно, изгладнело тело сустизало је болест.

Видећи да Индијанце излаже погрому, америчка влада се смиловала, није одустала од „култивизације“ читавог једног народа, али је прве године живота Индијанаца у резерватима прогласила временом прилагођавања па им је слала помоћ у храни. Била су то углавном говеда које је требало да деле агенти Уреда. Али, авај! Они су остали Индијанцима у најцрњој успомени јер су готово сви одреда у дослуху са ранчерима, од којих су куповали стоку, шпекулисали. Или су Индијанцима давали мање него што им припада, или им нису давали ништа, шаљући извештај у Вашингтон да су Индијанци сити и напиту. Разуме се, новац су стављали у свој џеп. Да ствар буде гора, продавали су Индијанцима виски наводећи их тако да јад утапају у алкохолу који је њихов организам иначе тешко подносио.

Појединим племенима америчка влада је исплатила одштету за земљу са које су најурени: по 3 цента за сваки акр (акр – око 40 ари)! Но, ти су још и били срећници, многи нису добили ни лулу дувана!

Индијанци никада нису постали власници земље која им је додељена. Могли су само да је користе и ништа више. Сходно томе, нису плаћали таксу, али никад нису могли да продају посед на којем се налазе.

Најсрамније је било насилно узимање индијанске деце и слање у интернат

на школовање на сасвим супротан крај државе. У школи су децу шишали, облачили им униформе и кажњавали ударцима каишем по голим леђима ако би их ухватили да говоре матерњим језиком!

Индијанцима је тешко пала и забрана полигамије. То је имало за последицу нагло смањивање њиховог броја. Када је Америка откривена, било их је милион, око 1900. године само 300 хиљада.

Сва племена – државно власништво

Најтрагичнија страна живота америчких Индијанаца у резерватима је што су дословце били државно власништво! Право грађанства добили су тек 1924. а једанаест година касније право да самостално уређују живот у резервату. И та самосталност била је условна јер су односе уређивали одредбама које су им, иако њихове, скројене у Вашингтону.

Наглим развојем индустријализације Америка је све више мењала однос према Индијанцима. Нове генерације нису биле оптерећене мржњом према њима али нису могле ни да им помогну. Један поносан народ, некада војно поражен а затим уништене културе, једноставно је таворио без духа и жеља. Снага их је напустила, осећали су се посрамљено.

Јављали су се покрети за помоћ Индијанцима. Нуђено им је запослење у индустрији, чак у градовима у близини резервата, али они за индустрију нису, великих градова се и сада плаше и редовно се враћају у своје једино прибежиште – резерват! Покушало се са идејом да им се посао обезбеди на кућном прагу, бар домаћа радност, безуспешно! Изванредно се сналазе само у зидарству: не плаше се висине, не пате од вртоглавице и често се могу видети на скелама облакодера.

Пролазиле су године. Сазнање о славној прошлости нестало је са изумирањем старих генерација Индијанаца, оних које су се тако љуто носиле са генералом Кастером. Почетком 60-тих година овог века група образованих Индијанаца почиње да схвата вредност своје културе. У њима се јавља готово очајничка потреба за очувањем наслеђа предака. Само тако њихова деца моћи ће да живе у самопоштовању. Да ли ће успети?

Миленко Тодоровић

10 × 10

ИЛИ ПРОНАЂИТЕ ГРЕШКУ

ЗА ДОРУЧАК ПАКАО

У свакој реченици погрешно је по једно слово.

1. Познато је какве су се расправе водиле око прва два слона у „Биографском речнику Југословена“.

2. У пожару је изгорело неколико стражара, али људских жртава, срећом, није било.

3. Прође кроз село страшни Мехмед паша са својим јаничарима, и из многих кућа зачуше се јарци.

4. „Напред, осветници моји!“ узвикну војвода, те сви сложено навалише на ћурке.

5. Војвода заврши говор речима: „И не заборавите да је још много батака пред вама“.

6. По завршеној специјализацији запослио се на клиници као помодни хирург.

7. Пацијенту је сасвим јасно речено да се јави у амбуланту на трећем спрату приземне зграде.

8. Директору се замера да није довољно пузио кад је група високих руководи-лаца посетила фабрику.

9. Навикао сам да ми жена сваког јутра припреми пакао за доручак.

10. Од овог броја читајте нову рубрику „Наша сарадница је пропала за вас“.

РЕШЕЊА:

1. слова, 2. стражара, 3. јарци, 4. Турке, 5. батака, 6. по-моћни, 7. пријемне, 8. пазно, 9. оисне, 10. пробава.

НИЈЕ
НЕГО

ПРАВОПИСНИ ЦЕМПЕР

Били су савршено разрадили „метод“. Дан раније, у парку, приказали су га својој заједничкој пријатељици Биљи из петог три.

– Видиш – објаснила јој је Драгана – Неша зна да ће га наставница питати о писању сложених придева, а успео је да научи само један од њих – „жутозелен“. Ево, показашу ти.

Скинула је с врата мараму од жућкастозелене свиле и упитала дечака:

– Нешо, каква је моја марама?

– Жутозелена – рекао је он. – Једна реч, без цртице.

– Тако је. А какав ми је цемпер?

Показала је прстом на свој цемпер, с наизменичним жутом и зеленим пругама.

– Жуто, цртица, зелен – издекламовао је Неша.

– Одлично.

– А зашто једно има цртицу а друго нема? – питала је Биља.

– Па видиш – рекла је Драгана – марама је сва исте боје. Није ни жута ни зелена, него нешто између. Кад је тако нешто јединствено, измешано, онда се пише као једна реч.

– Схватам. А цемпер ти је овде жут – рекла је Биља показујући прстом – а овде зелен.

– Тако је. И зато се пише с цртицом: **жуто-зелен**. Е, па за све остало што наставница буде питала Нешу, он ће онако крајичком ока да ме погледа, а ја ћу да се ухватим или за цемпер, или за мараму. Он зна да цемпер значи „цртица“ а марама „састављено“.

– Надајмо се да ће функционисати – рекла је Биља.

– Хоћеш да испробамо? Буди ти наставница. Питај га један од ових придева, који хоћеш.

Пружила јој је отворену свеску. Биља је наглас прочитала:

– Светлоплав.

Драгана је обавила мараму око врата. Гледајући у њу, Неша је одговорио:

– Састављено, без цртице.

– Тако је – потврдила је Биља.

– Наравно – рекла је и Драгана. – Кад је нешто светлопаво, то не значи да је негде светло а негде паво, него је скроз исте боје.

– Културно-уметнички – прочитала је Биља.

Драгана је узела да подавија рукаве на свом цемперу. Неша је рекао:

– С цртицом.

– Наравно – коментарисала је Драгана. – Културно-уметнички програм, то значи мало уметности, мало културе.

– Иранско-ирачки сукоб – прочитала је Биља.

Драгана је скинула мараму с врата и омотала је око главе.

– Састављено – рекао је Неша.

– Добро – рекла је Биља. – Хемијско-биолошка средства.

Драгана је скидала неке невидљиве трунчице са цемпера.

– Цртица – рекао је Неша.

– Босанскохерцеговачка привреда – прочитала је Биља.

Драгана је скинула мараму с главе.

– Састављено – рекао је Неша.

– Јасно – рекла је Драгана. – Босна и Херцеговина је једна република.

– Српскохрватски језик – прочитала је Биља.

Драгана је почела да пресавија мараму. Неша је рекао:

– Састављено.

– Еј, чекај – рекла је Биља, мрштећи се. – Овде у свесци пише састављено, али онда и с цртицом: **српско-хрватски**.

– Е, то је кад кажеш, рецимо, „српско-хрватски односи у деветнаестом веку“ – објаснила је Драгана. – То значи односи између Хрвата с једне и Срба с друге стране. Али

српскохрватски је један језик, истовремено и српски и хрватски, и зато се пише састављено.

– Одлично – рекла је Биља затварајући свеску. – Нешо, сутра ти петица не гине.

Дечак се срећно насмешио.

„Метод“ је заиста био добро смишљен. Једино нису могли предвидети да ће Драгана то поподне добити дивну цинс-хаљину од тетке из Канаде, да ће се толико одушевити њом, па ће следећег дана тако обучена доћи и у школу, потпуно заборавивши на договор с Нешом. После је, истина, покушала да се пипка прстима по врату или грудима, али узалуд: без цемпера и марамае на које је навикао. Неша је био као изгубљен. Сад он њу криви за јединицу коју је добио. Не само што не разговара с њом, него неће више ни име да јој изговори: назива је само „она помодарка“.

Иван Клајн

Илустровао: Босиљка Кићевац

Живот

пише

драме

ОСЕЋАО САМ СЕ КАО СУПЕРМЕН

Илустровао Бора Милићевић

Срећа је да се седамнаестогодишњи Тревис Рудер ипак одлучио да тог дана крене у школу. Да њега није било, ко зна шта би се догодило.

**ПЕТНАЕСТОРО ЂАКА БИЛО ЈЕ
ЗАРОБЉЕНО У ПОПЛАВЉЕНОМ
АУТОБУСУ. МОГАО ЈЕ ДА ИХ
СПАСЕ САМО ТРЕВИС РУДЕР, И
САМ ЈОШ ДЕЧАК**

Борећи се с набујалим потоком, Тревис се трудио да не мисли на језиву хладноћу која га је штипала по телу, на воду која је из часа у час расла и допирала му готово до груди. Није било времена за оклевање. Само да извуче девојчицу из аутобуса па ће је на рукама однети до „обале“. Требало је да пређе стотинак метара. Сваки корак изгледао му је дуг као вечност.

Седамнаестогодишњи Тревис Рудер тешко је корачао под теретом девојчице коју је држао. Кишне капи су му добовале по леђима, а он је ишао опрезно, добро пазећи да не стане на неку неравнину која би га избацила из равнотеже.

Прва девојчица била је спасена. Скакала је од среће. За њу је то значило крај невољама. Тревис је тек требало да скупи снагу и да поново закорачи у побеснели поток. У аутобусу је остало још четрнаесторо деце.

Поток се претворио у – реку

Било би дивно кад данас не бих морао да идем у школу, помислио је Тревис кад га је мајка тог новембарског јутра прошле године пробудила. Имао је утисак да ноћ није ни одлазила, напољу је било мрачно, падала је киша, а температура је била сигурно око нуле.

На брзину се истуширао, обукао, попио топло млеко и изјурио напоље, да му не побегне школски аутобус. Оних неколико минута колико је чекао на

стајалишту било је довољно да му се влага увуче у кости. Чинило му се да такву кишу и олују још није доживео.

За воланом аутобуса седела је Каролин Фостер. Да би му брже прошло време, Тревис је рачунао колико има ђака у аутобусу. Таман кад је Каролин, коју је добро познавао јер је већ годинама управљала школским аутобусом, хтео да саопшти да их је, не рачунајући њу и њега самог, петнаесторо, стигли су до потока. У Јудалу, малом месту у савезној америчкој држави Канзас, где се ово све и догађало, поток су, у недостатку неке веће „воде“, звали – наша река. То што је у њему углавном било мало воде и што је знао и да пресуши, није им сметало.

Можда је то и био разлог што се Каролин Фостер није успаничила кад су стигли до моста. Вероватно је била уверена да ће без муке прећи на другу страну. Водена бујица је, додуше, плавила обе „обале“ и сам мост, али она је наставила да вози даље.

На пола пута, водена стихија је грунула у бочни део аутобуса, подухватила га, бацила с моста и силовито понела низводно. У једном тренутку аутобус је, ношен водом, налетео на дрво које се испречило на путу. Нико од ђака није страдао, али су зато врата за случај опасности била блокирана. Ни друга, и поред свих цимања и гурања, нису успели да отворе.

Ледена вода је полако улазила унутра. Деца, ни једно од њих није имало више од тринаест година, била су у почетку мирна. Онда су почела да плачу и дозивају родитеље. Једини излаз био је – прозор. Пошто Каролин Фостер није могла да се измигољи кроз отвор, Тревис Рудер је знао да ђаке само он може да спасе.

Минуту као сати

Враћајући се према аутобусу, Тревис се само плашио да га бујица не однесе. А онда, док стигну спасилачке екипе, ко зна шта ће се све догодити?

Брзо је одагнао црне мисли и одлучно кренуо на траг. Нека огромна грана нашла му се на путу, и, пре него што је стигао да је избегне, ударила га је и избацила из равнотеже. Вода га је понела низводно. Ни сам не зна како је смогао снаге да се отргне и одбаци огромну грану која га је шчепала. Али, једноставно је успео да се са својих 168 центиметара и 65 килограма одупре бујици и да је савлада. Корачао је тешко, борио се, губио дах, и стигао поново до аутобуса.

Држећи се за ивицу прозора аутобуса који се нагнуо на ту страну, извлачио је другу девојчицу. Требало је поновити све као и први пут. Држао је док се провлачила, прихватио је, узео у руке и пажљиво однео до „обале“.

На неким местима вода му је већ досезала до врата. Морао је да мисли на дете, на то где стаје босим ногама и на равнотежу. Ако га набујали поток поново понесе, страдаће и он и девојчица. Уз све то, многа деца су у паници вриштала. Покушавао је да их смири. Објашњавао им је да су сада као јунаци каубојских филмова који прелазе велику реку, носећи на леђима оружје.

За свако дете требало му је отприлике четири минута да га однесе од аутобуса до „обале“. Само, у таквим условима, то је било дуго као сати.

Сваки пут кад би дошао по ново дете, примећивао је да ниво воде у аутобусу расте. Ако не буде довољно брз, можда неће бити времена да спасе све ђаке. А зарекао се да ће им свима помоћи.

Спасавање је трајало сат времена. Тек кад је и последње дете било на сигурном, стигли су неки људи да им помогну. Каролин Фостер је остала последња. И да је могла, не би напустила аутобус док јој сви мали путници не буду збринуте.

Двојица мушкараца једва су успели да отворе врата тако да је и Каролин могла да изађе.

Све се добро завршило. Девојчице и дечаци су се, сигурни да је најгоре прошло, окупили око Тревиса Рудера и аплаудирали му. Викали су му „ура“, љубили га, честитали.

– Био сам пресрећан – касније је причао Тревис. – Да ме сад неко пита откуда ми толика снага, не бих умео да објасним. Ваљда она долази у таквим тренуцима. Осећао сам се као Супермен!

В. С.

КАПЕТАН РОЧЕРС

ДРАКУЛИНА ДЕЦА

ЛПТА: ЂОРЂО КАВАЦАНО (GIORGIO CAVAZZANO) ПИШЕ: ФРАНСОА КОРТЕЂАНИ (FRANÇOIS CORTEGGIANI)

ДАН! ЈЕ, ДА! ВИШЕ
ЛИЧИ НА НОГ...
КАПЕТАН РОЧЕРС И
КАРА СУ ИЗГУБИЛИ
ПРАВАЦ КРЕТАЊА...
ОДЈЕДНОМ, НАИЛАЗЕ
НА САНТЕ И АВЕТИЊ-
СКЕ ЛЕДЕНЕ БРЕГОВЕ...

БРРР!
ДА! ЈЕ
ЛАДНО!

ВЕСЛАЈ,
ПА БЕШ
СЕ ЗА-
ПРЕЈА-
ТИ!

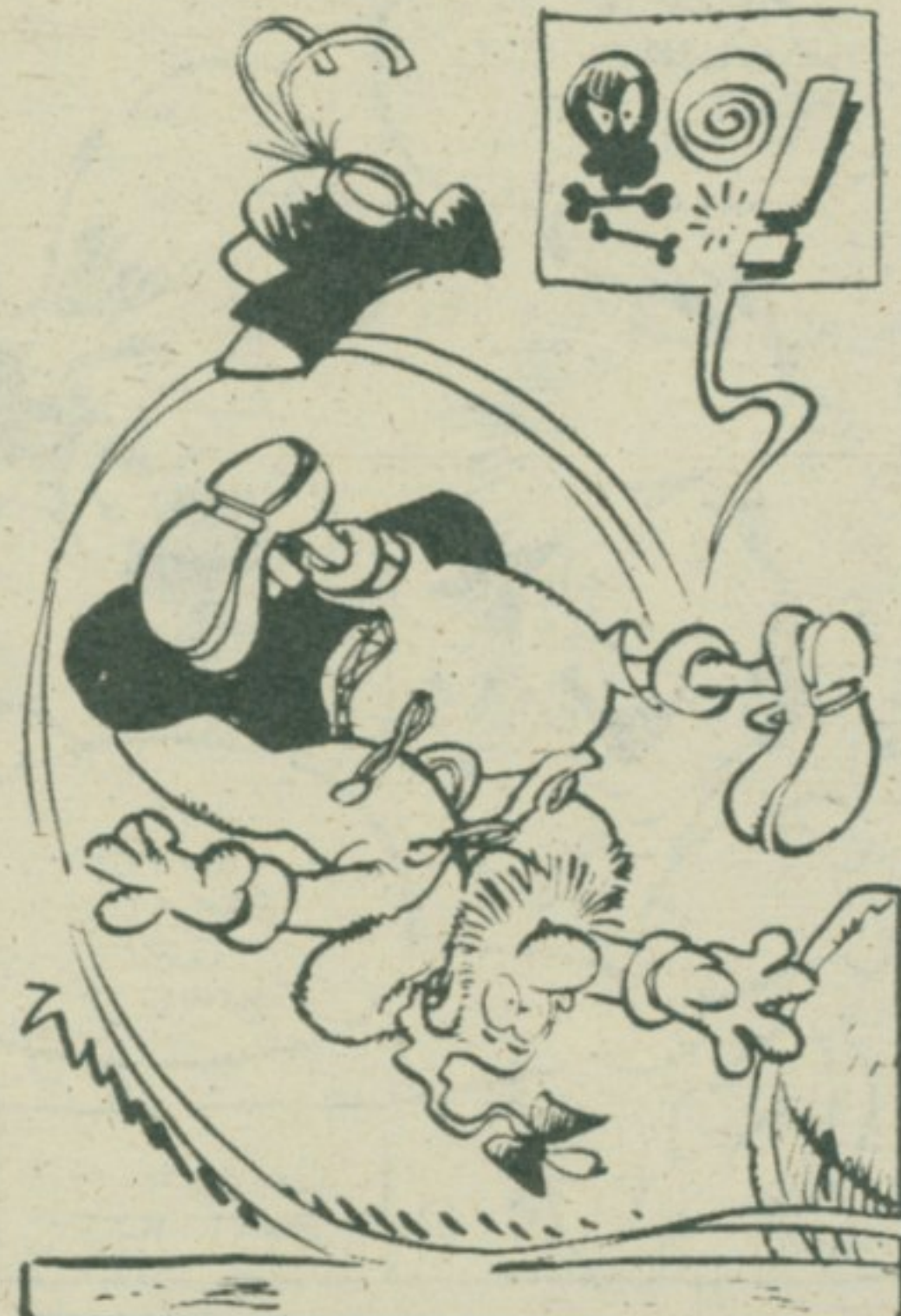
КАКО ДА
ВЕСЛАМ КАД
НЕМА ВИШЕ
ВОДЕ?

СТВАРНО!
СВЕ САМ
ЛЕД!
МОРАМО
ДА СЕ
ЗАУСТА-
ВИМО!

УХ НАЗНАД
ДА ОСЕТИМ
ТЛО ПОД
НОГАМА!

ПАЗИ!

ЗАШТО?

КЛИЗАВО
ЈЕ!

ПЛУС!

ЛАДНО,
АЗ?

ГЛАВ!
УМЕСТО
ШТО СЕ
ШЕГАЧИШ,
ИЗВУЦИ
МЕ НАПО-
ЛЕ!

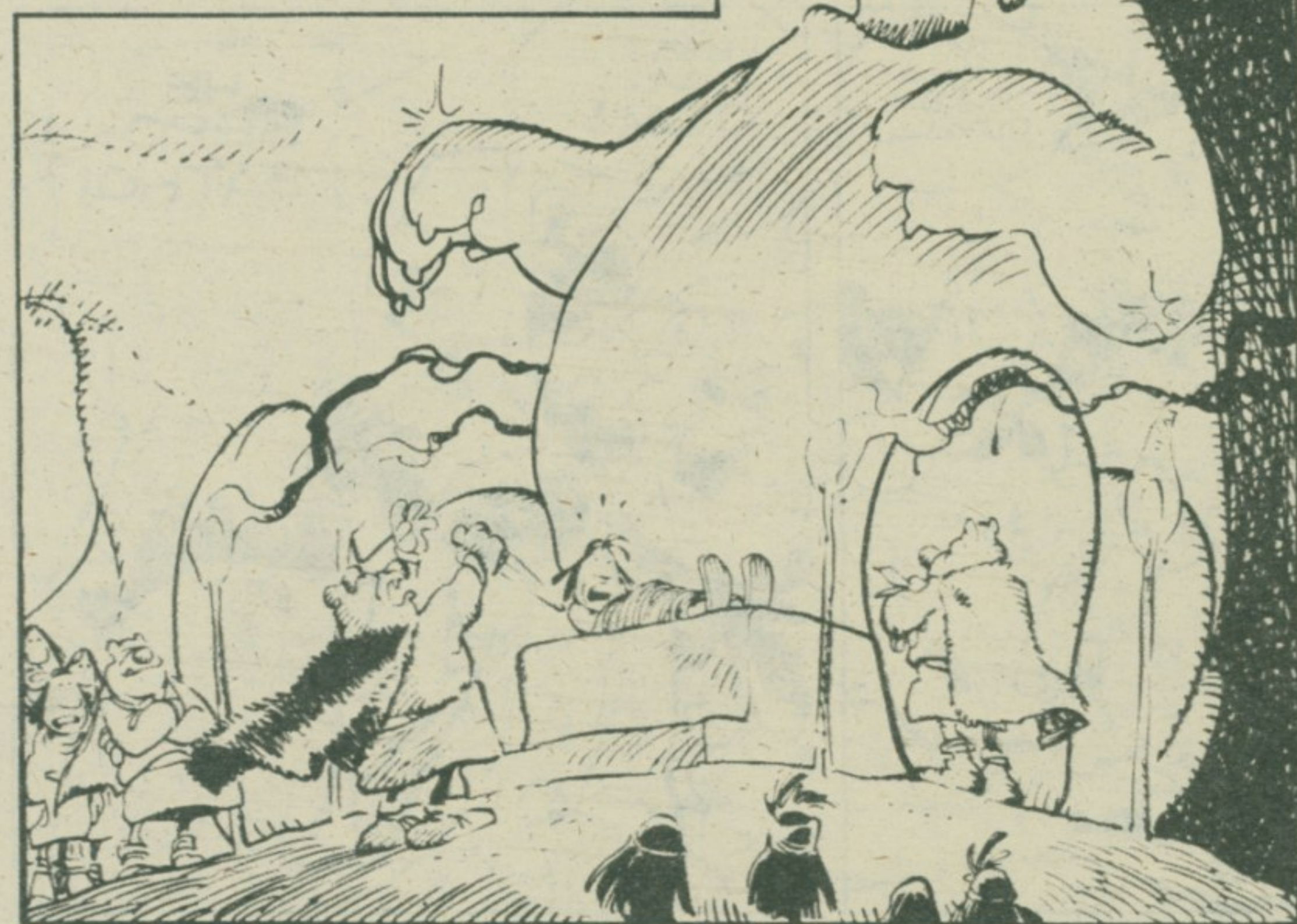
МАЛО
КАСНИЈЕ...

ОООХ!
СРЕГА ДА
СМО ИМА-
ЛИ У КАЊУ
ДАСКЕ ЗА
ПОТПАЛУ!

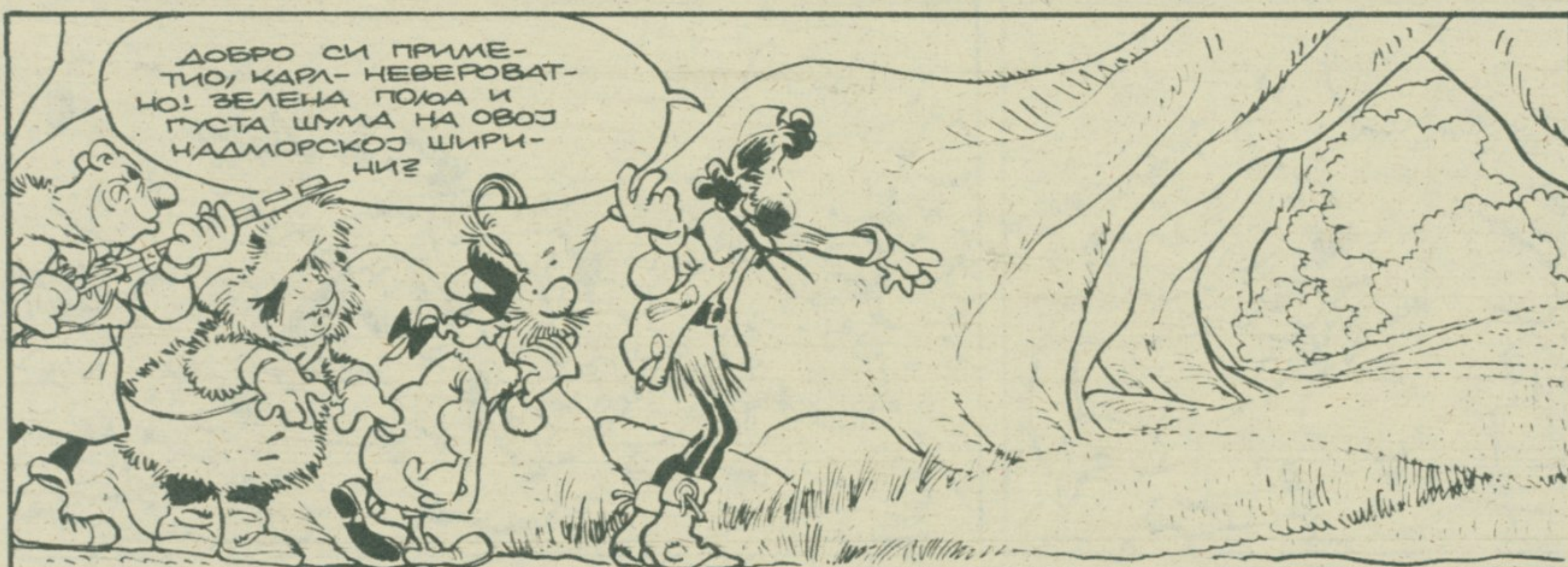
КОД
МЕНЕ
НЕМА
ИЗНЕ-
НАЂЕ-
ЊА!

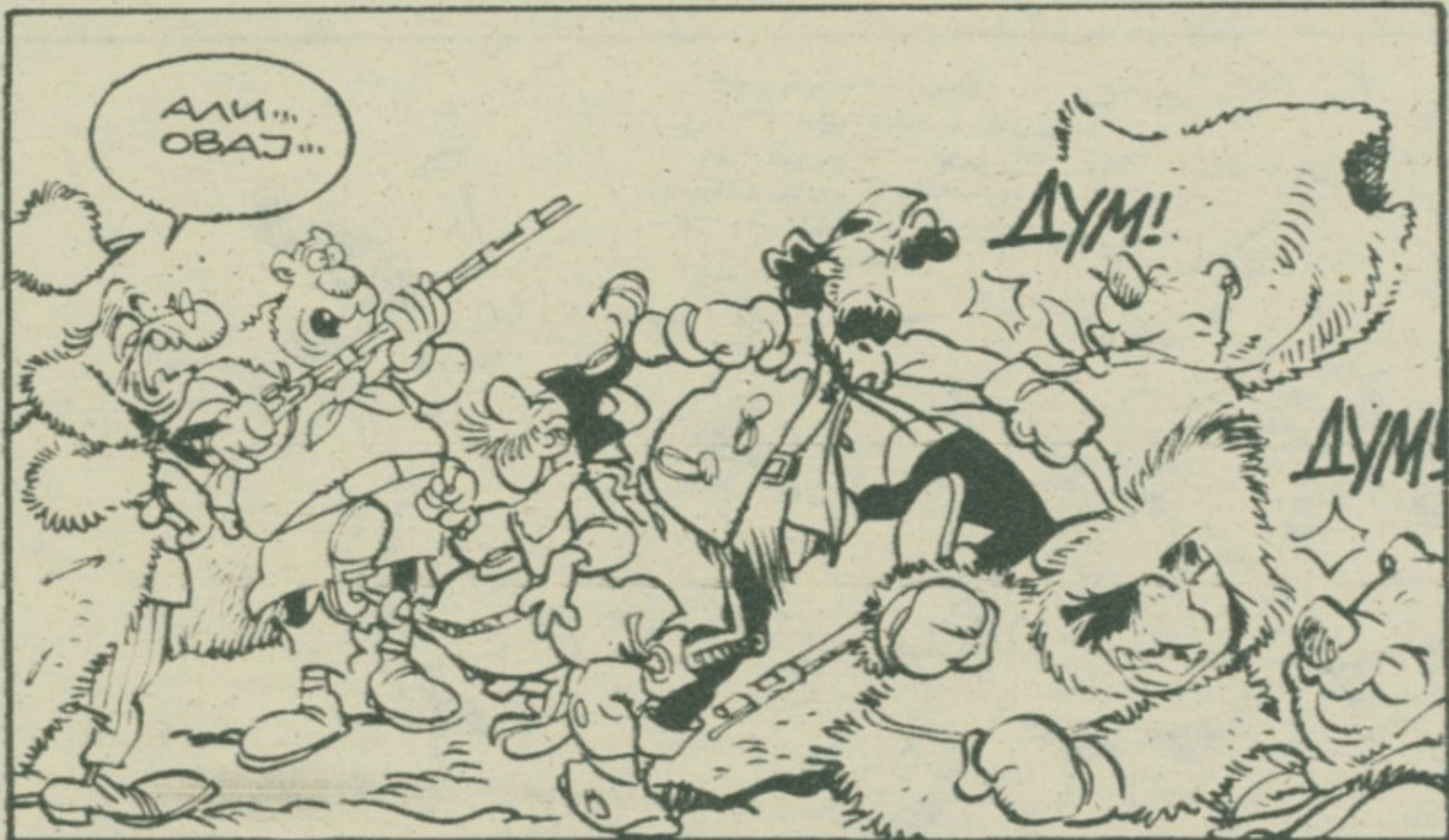

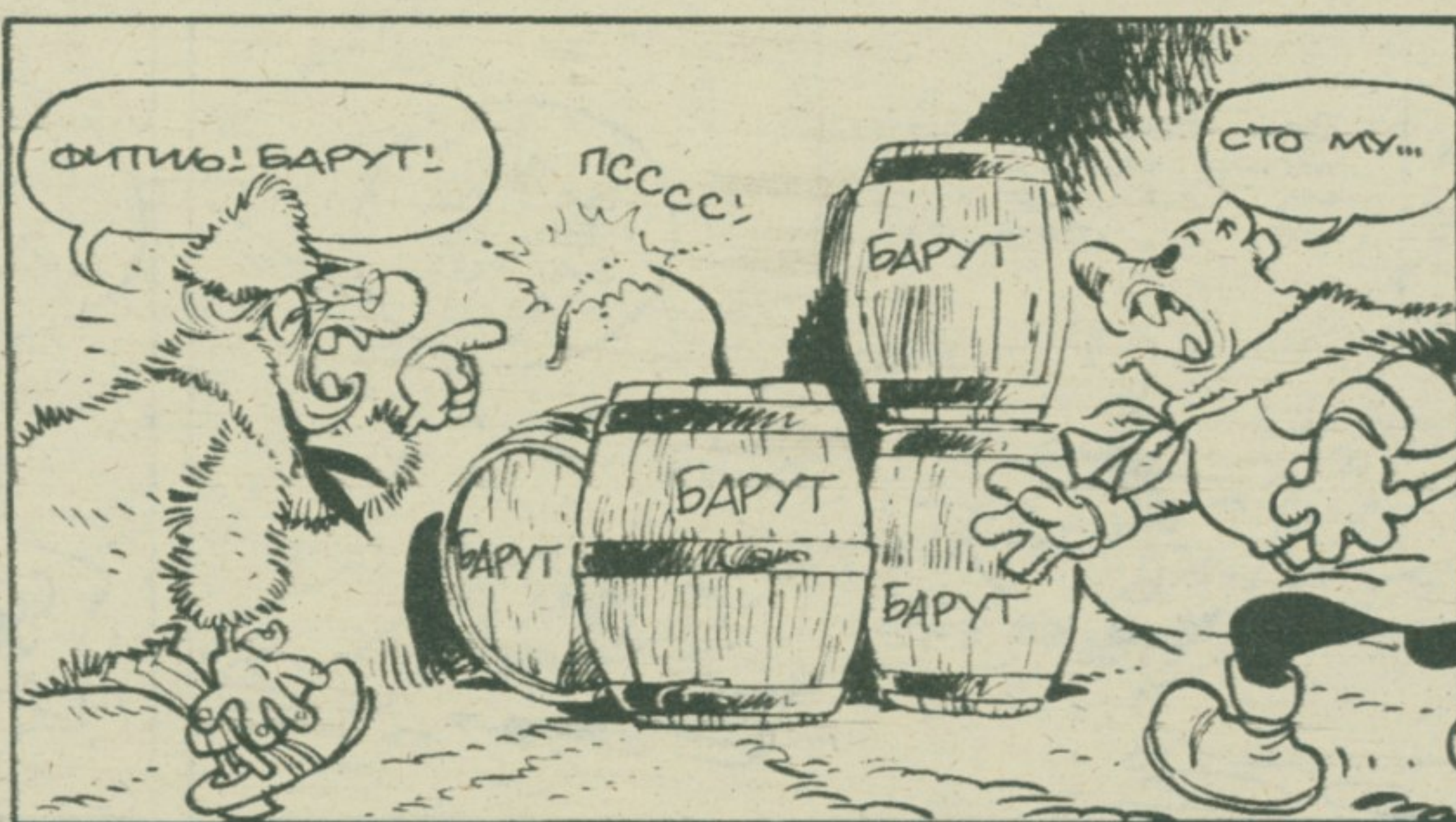

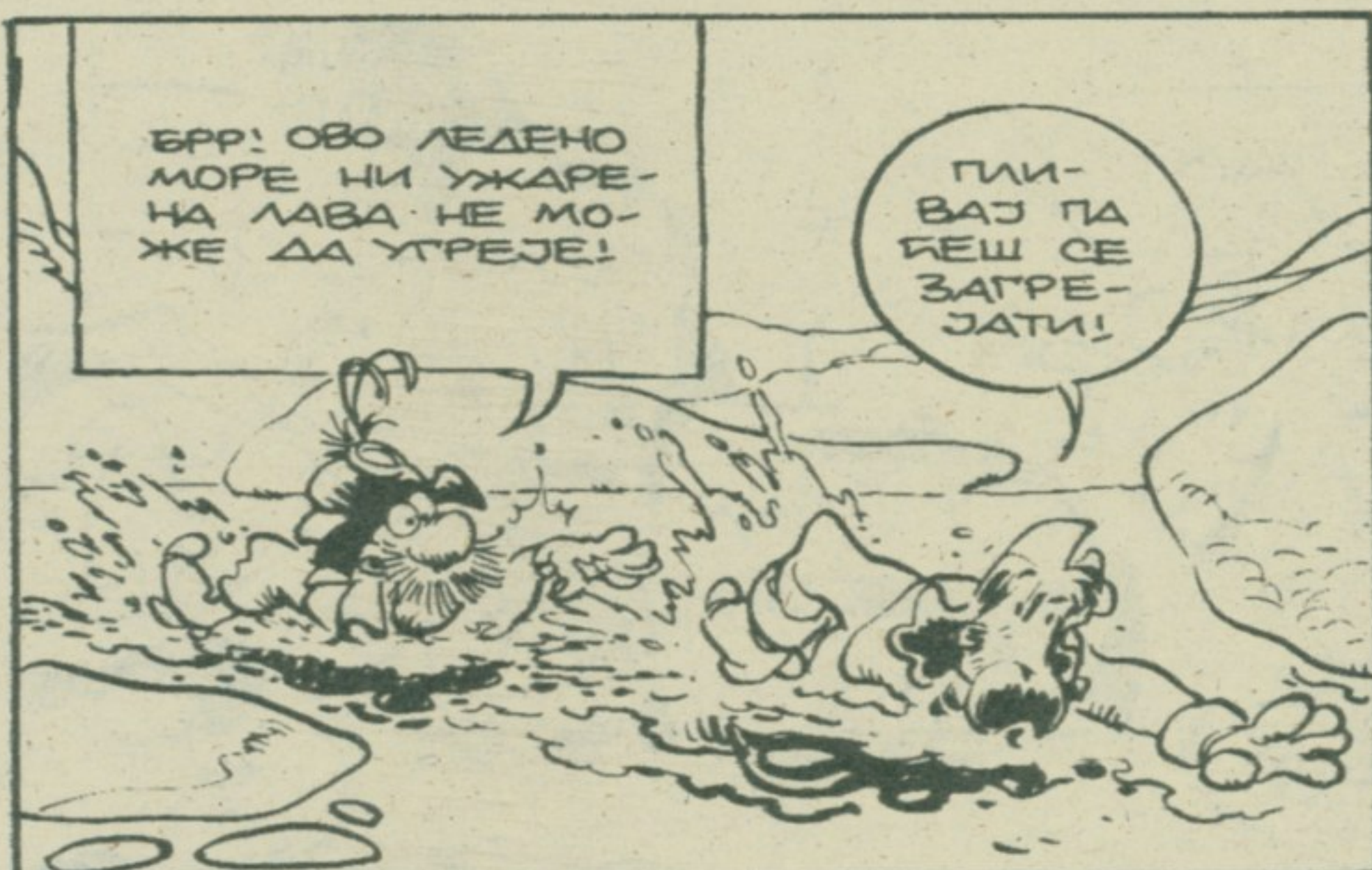

ЈЕДНЕ ЗИМСКЕ МА-
ГЛОВИТЕ НОГИ НА
КРАЈЊЕМ СЕВЕРУ,
КАПЕТАН РОЧЕРС И
ЊЕГОВ ВЕРНИ ПРАТИ-
ЛАЦ, КАЛ, СТИГЛИ СУ
У ЕЛИМПТАУН... СВЕ
ЈЕ ИЗГЛЕДАЛО МИРНО...

МЕСЕЧИНА ЈЕ ОБАСЈА-
ВАЛА УШУЛИ ГРАДИЋ...
НЕКИ ЗАКАСНЕЛИ ПРО-
ЛАЗНИК ЖУРИО ЈЕ
УЛИЦОМ...

"ТОПКА
СТРАХОМ"

АААИНИН!

ЈЕСТЕ ЛИ ЧУ-
ЛИ? ТАЈ СЕ
ОПЕТ ПОВАМ-
ПИРИО!

ЗАР НИСТЕ
ПОМИЊАЛИ
НЕКОГ ВУКО-
ДЛАКА?

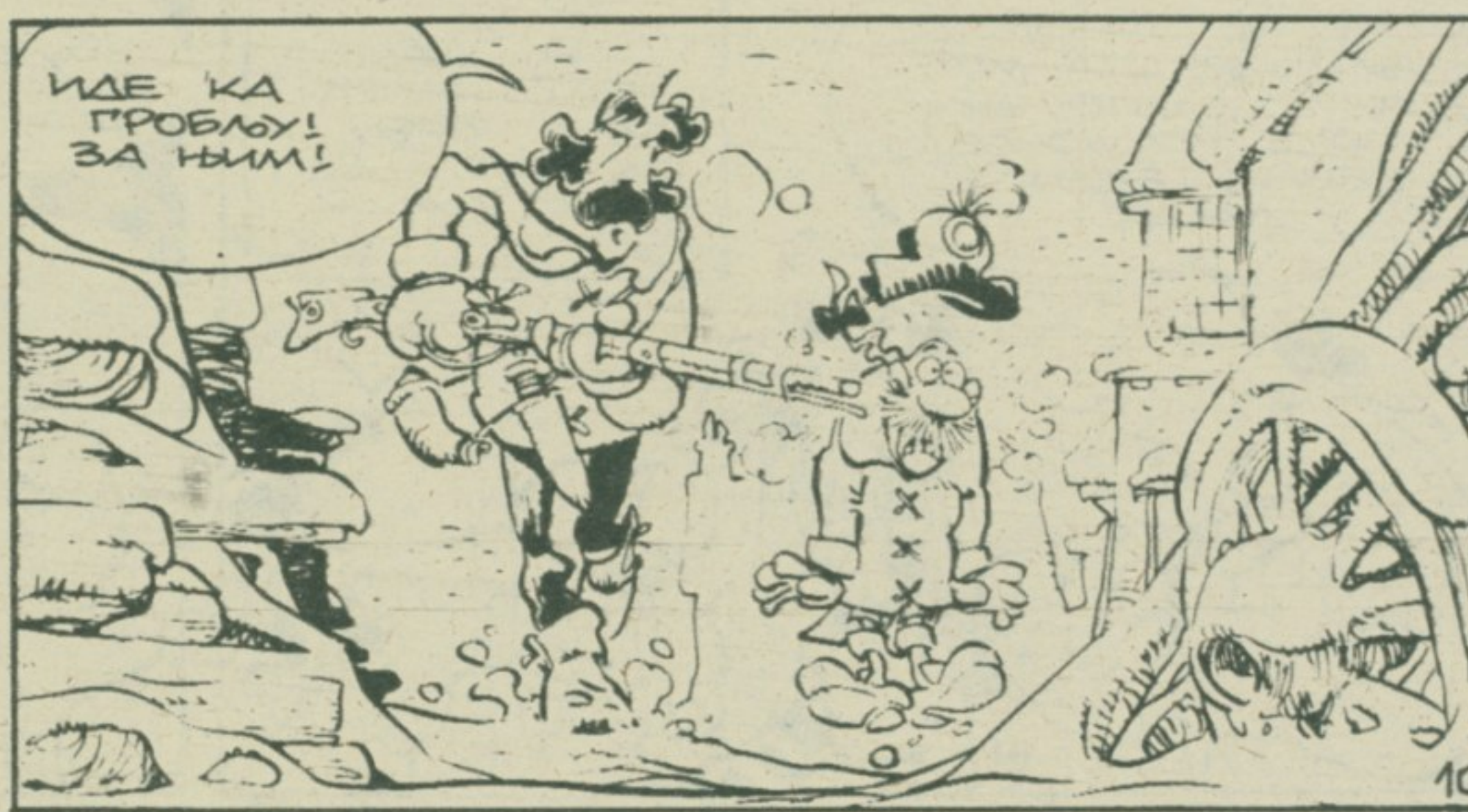
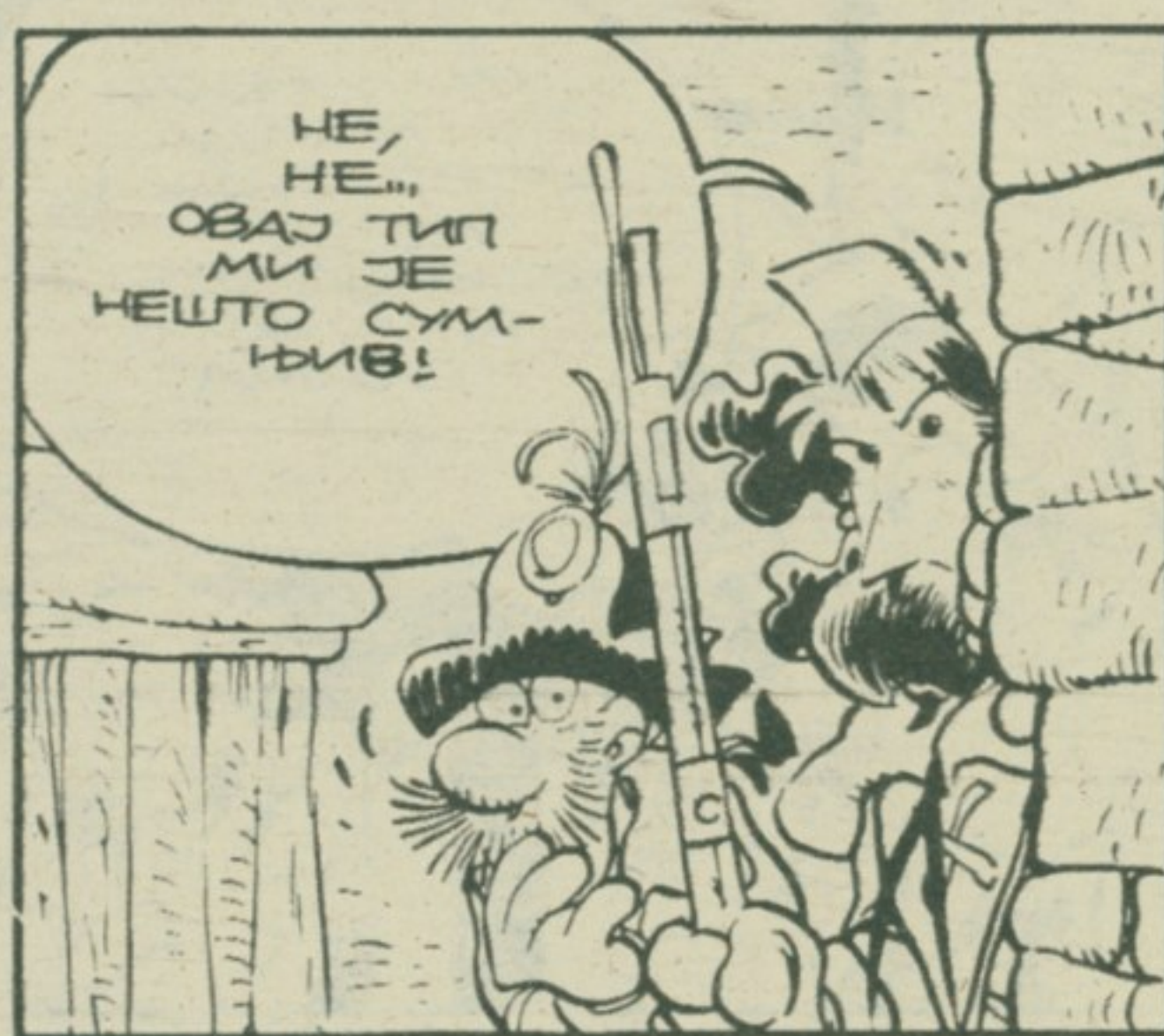
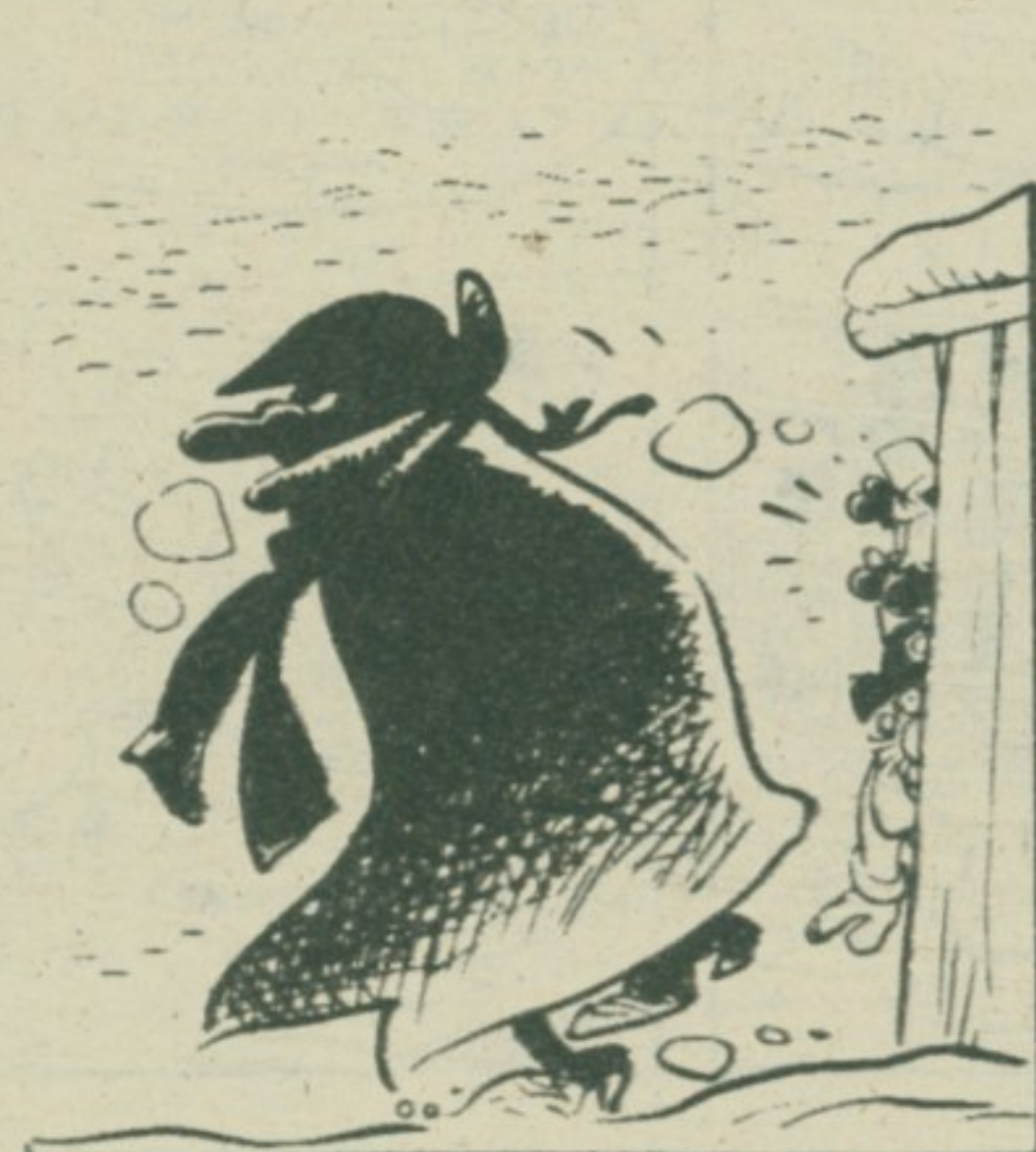
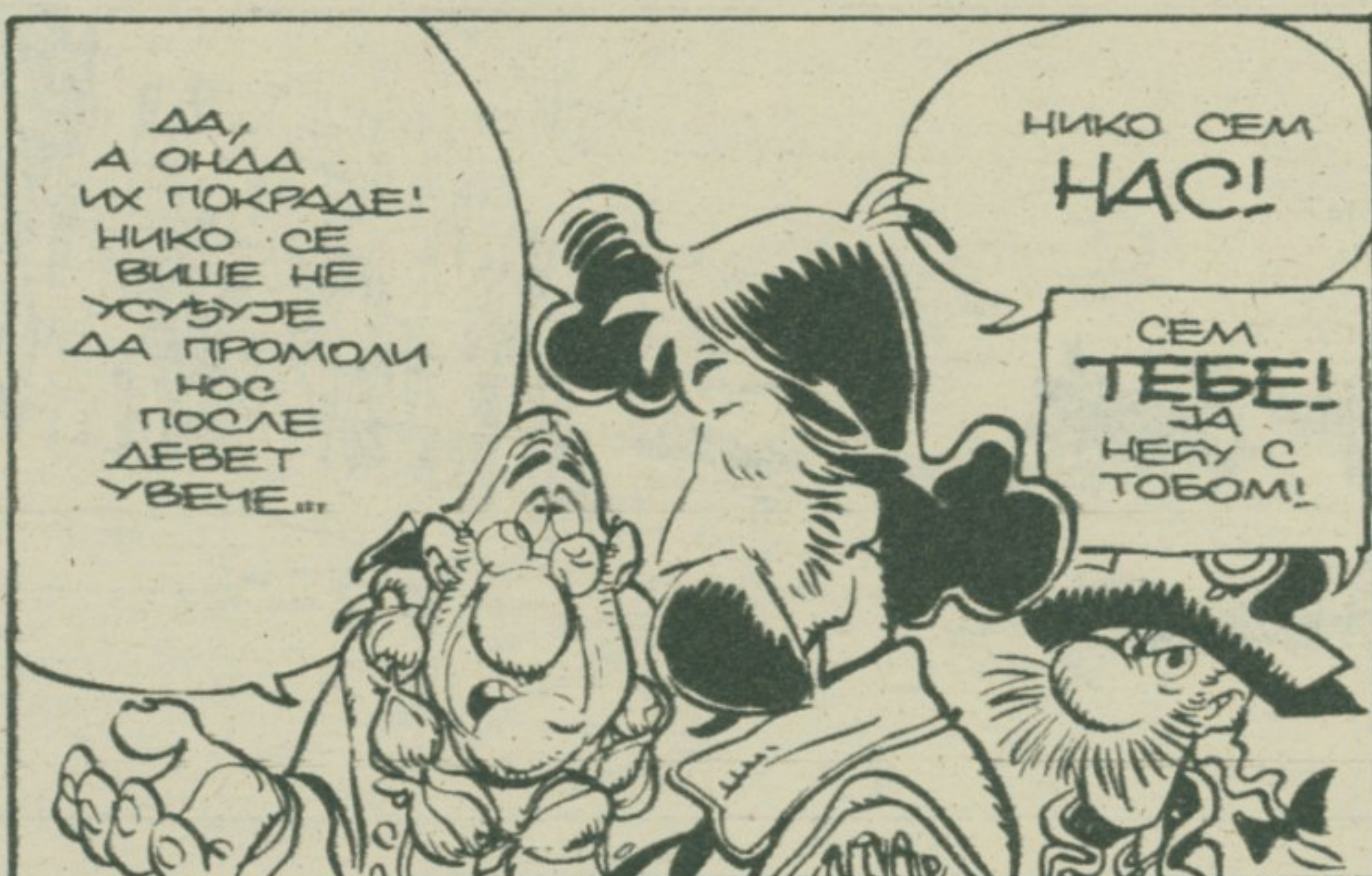
МММ...

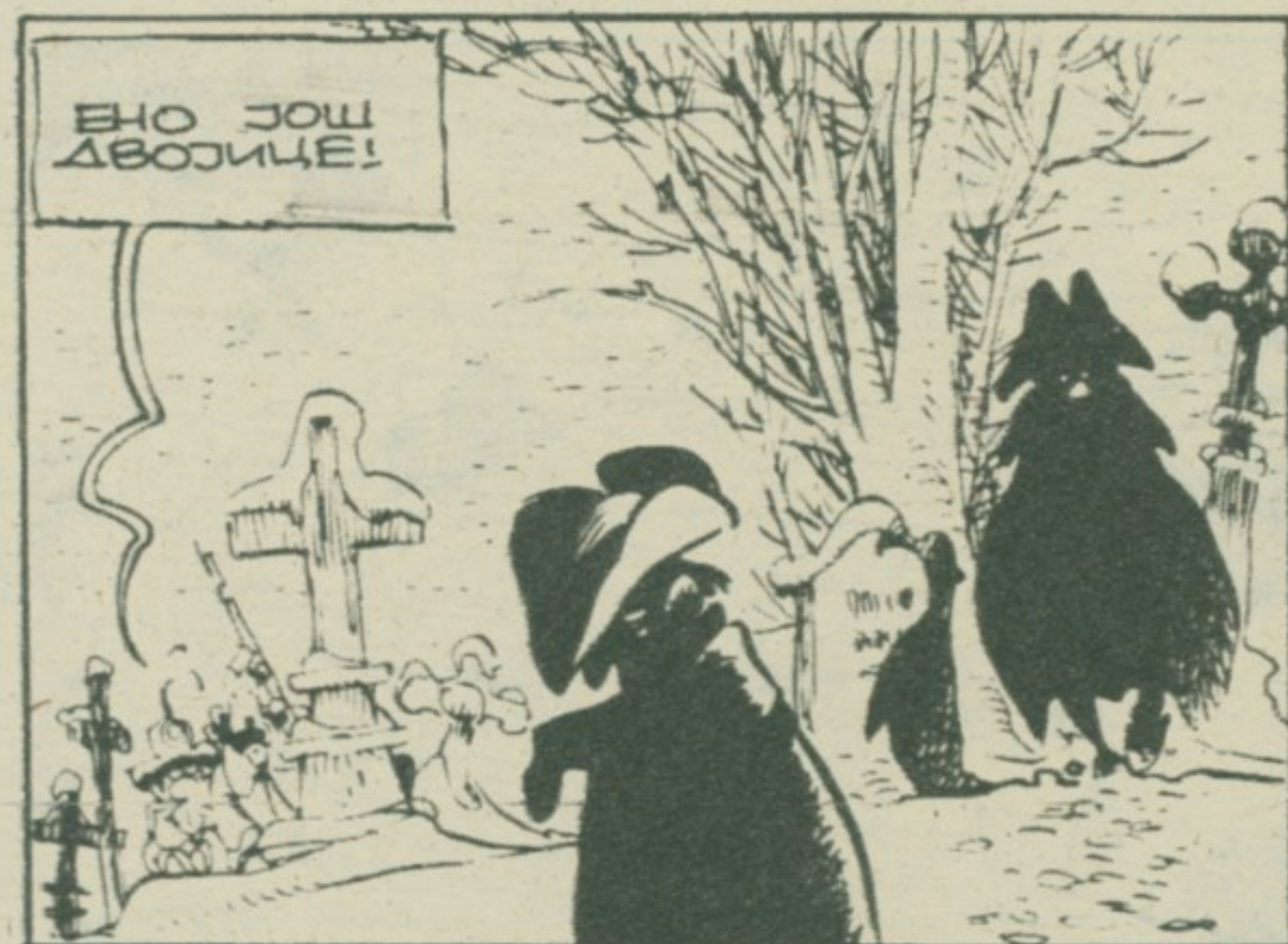
НЕ, НЕ... ТО ЈЕ
ВАМПИР! ШТА МИС-
ЛИТЕ, ЗАШТО БИХ
ИНАЧЕ НОСИО ОВАЈ
ВЕНАЦ БЕЛОГ
ЛУКА?

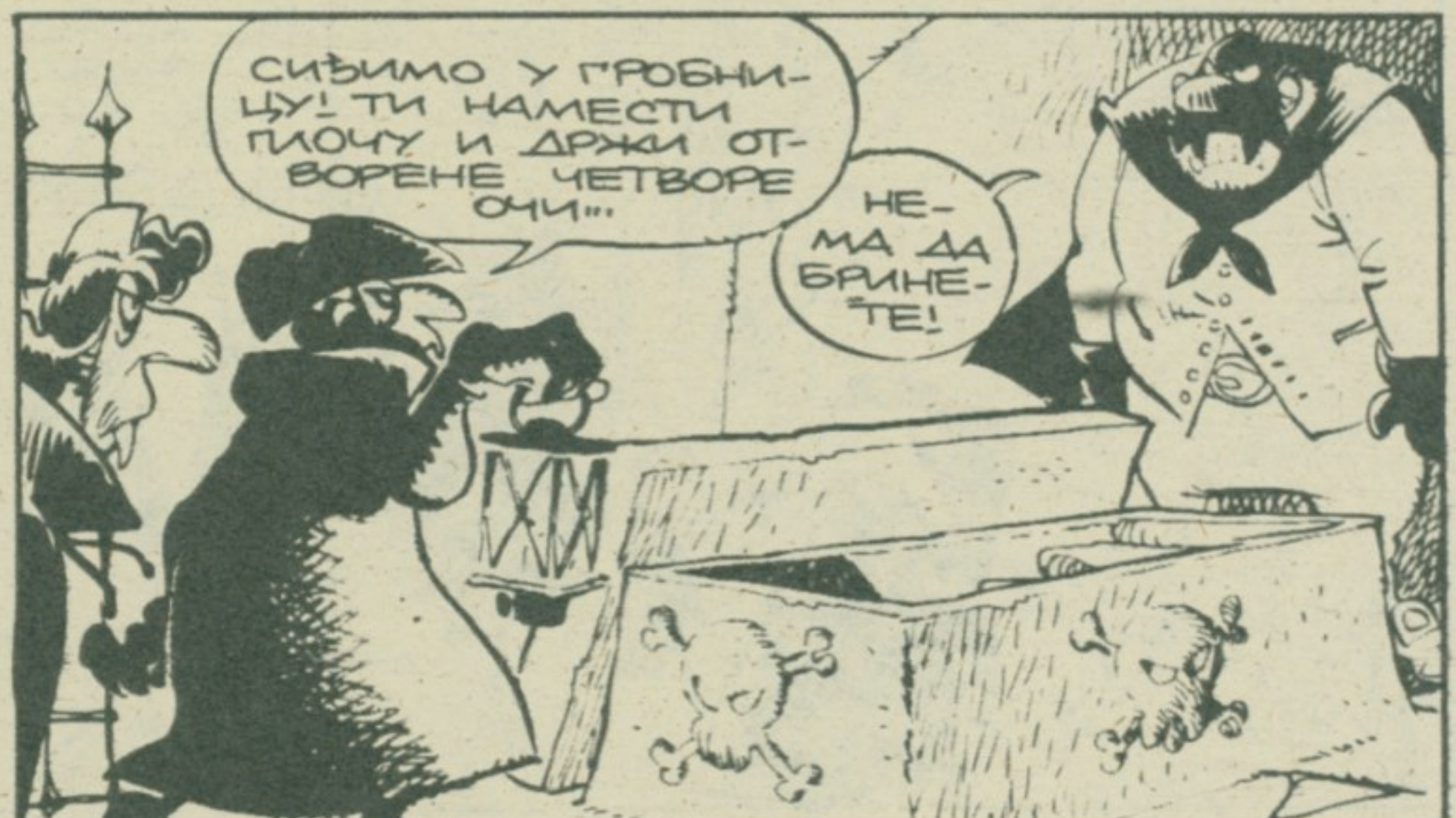
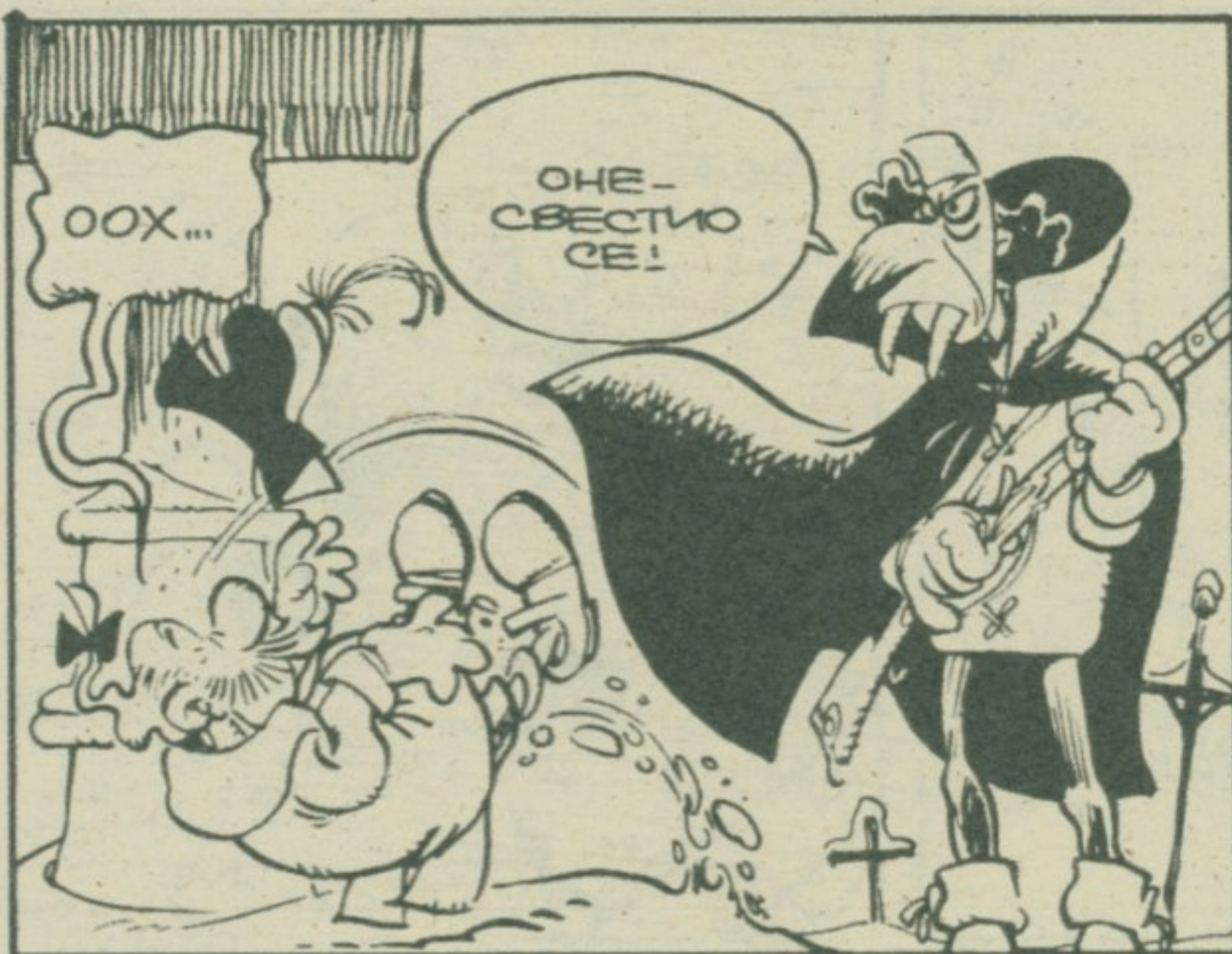
ПА... ДА
БИСТЕ НАПРА-
ВИЛИ ЧОРБУ
ОД ПАСУЉА
БЕЛОГ ЛУКА...

НЕ, ВЕД ДА БИХ СЕ ЗАШТИТИО!

ХММ... РЕКЛИ СТЕ МИ ДА ЖРТВЕ ТРАЖИ МЕЏУ ДОБРОСТОЈЕ-БИМ ЖИТЕЛИМА?

ОСВАЈАЊО ЈЕ
СУМАН ДАН.
МАГЛА СЕ
РАЗИШЛА...

ЈЕСИ ЛИ
ТУО ДА СУ
НОГАС НЕСТА-
ЛА ЈОШ ДВО-
ЈИЦА?

ДА...
ПРЕ НИИ
КАСНИЈЕ
НАБИ ДЕМО
ТЕЛА... КО НИ
ЈЕ КРИВ КАД
СЕ НОГУ ОМУ-
ЦАЈУ...

ЈА ИЗ КУБЕ ИЗ-
ЛАЗИМ САМО У
ПОДНЕ КАД НЕМА
ИЗНЕНАЂЕЊА...

ЕЕХ!

ГЛБ?

УААХ!
АУ САМ ЛЕ-
ПО ДРЕМНУО,
ДОДУШЕ, МА-
ЛО САМ ПРО-
МРЗ'О...

АУУ!

ААХ!

АУ! СТО МУ
САД САМ СЕ
СЕТИО!
РОЏЕРС...
МАГЛА...
ВАМПИРИ...

ЈАО! ВАМПИРИ!
УПОМОГ!

ЕЈ, СТАНИ!
КУД СТЕ НА-
ВАМИЛИ?

МАЛО КАСНИЈЕ У ГРА-
ДОНАЧЕЛНИКОВОЈ КА-
ЏЕЛАРИЈИ...

И ВИ
БЕТЕ
СЕ
ВРАТИТИ?

ДА... АКО
ЗА РО-
ЏЕРСА
ВЕГ НИЈЕ
ПРЕКАС-
НО!

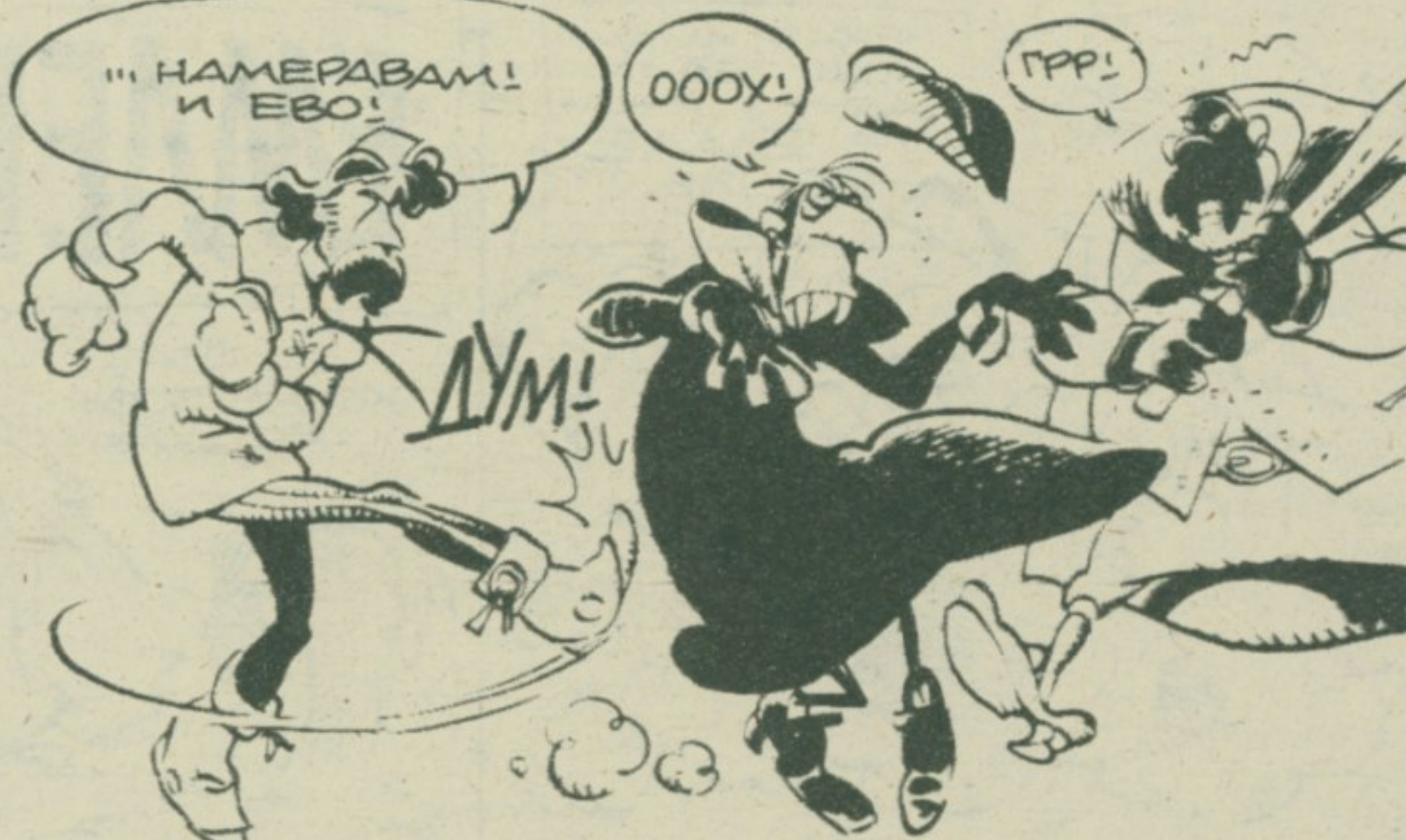

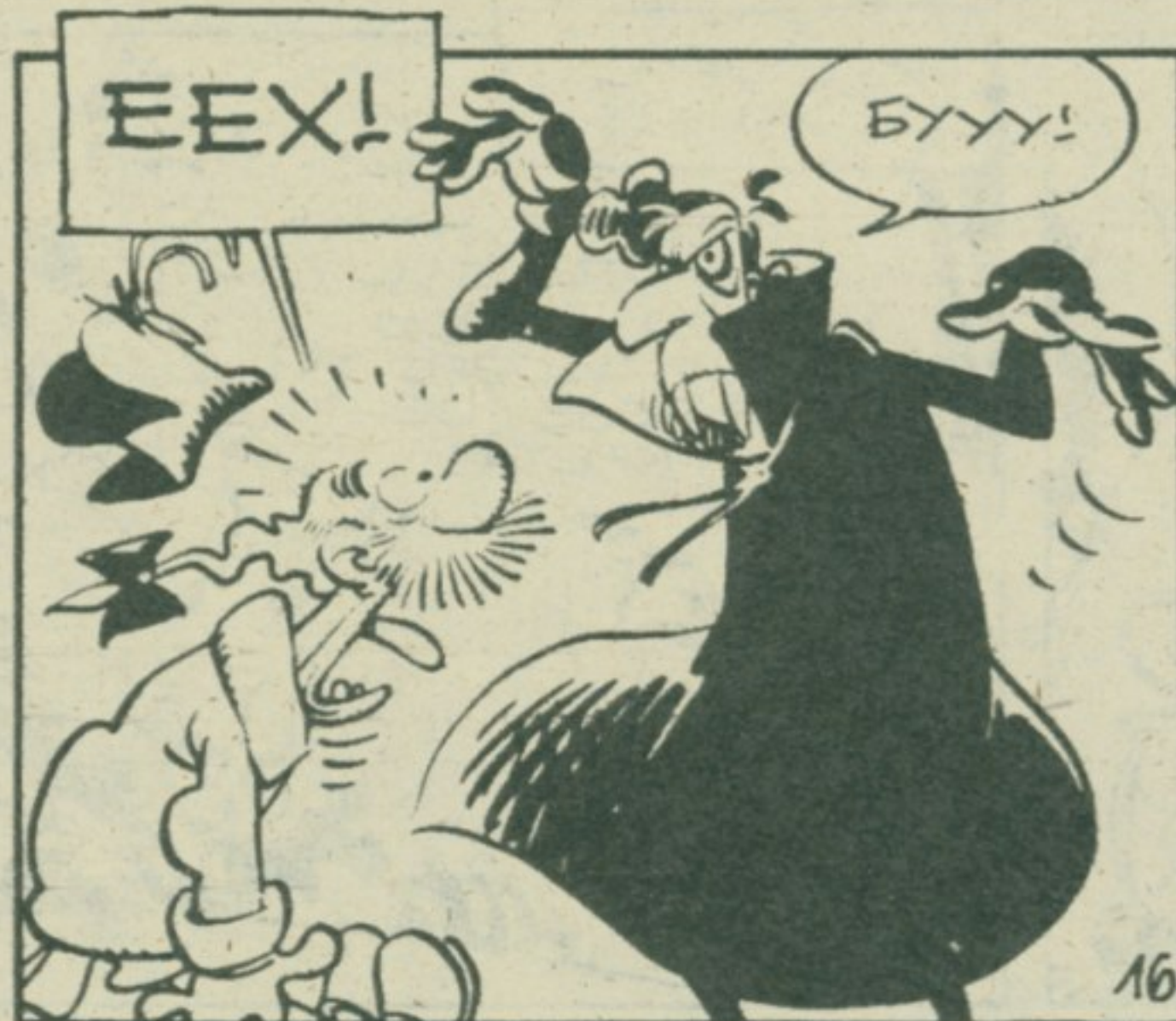
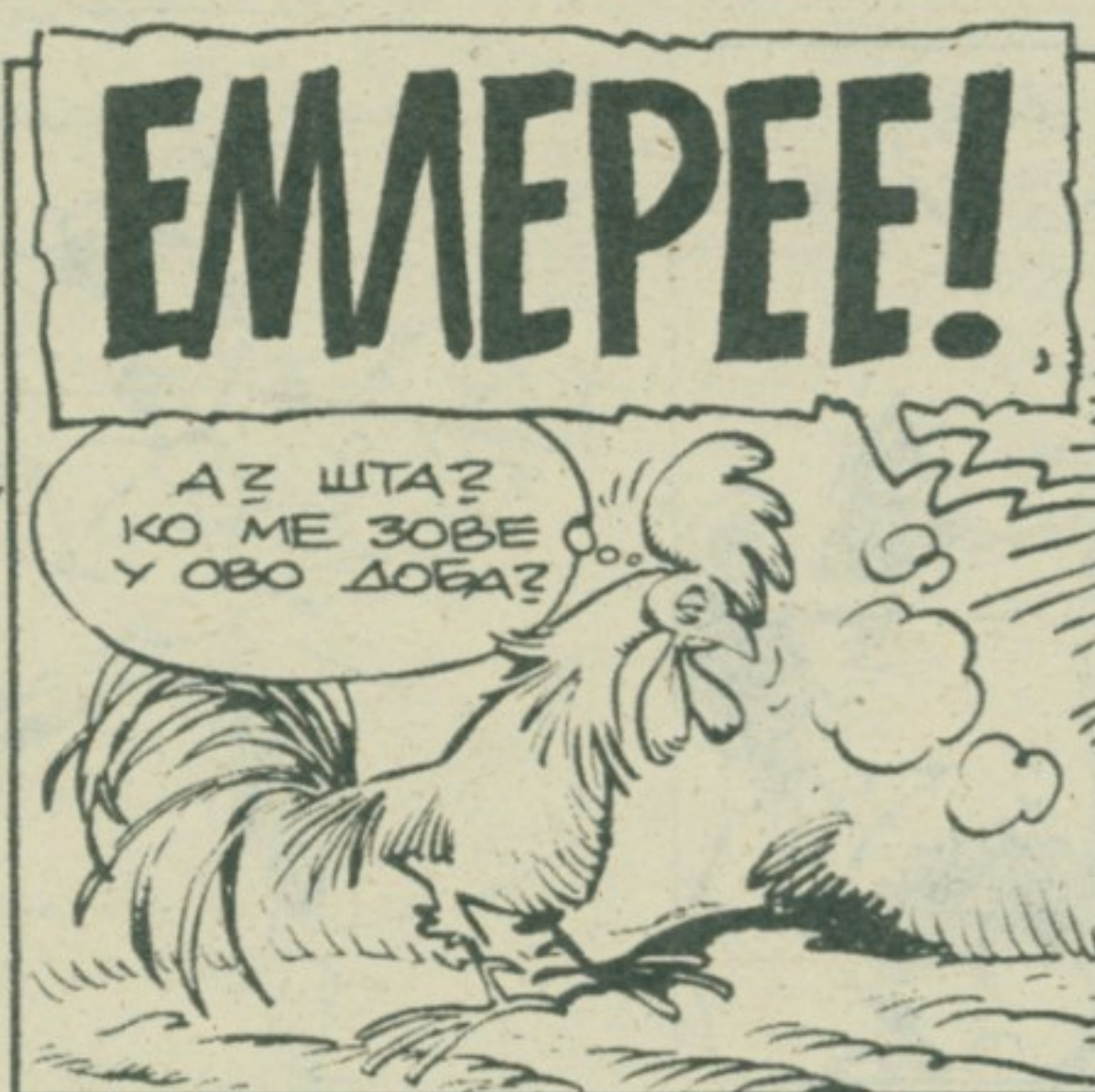
БАШ ОДМАХ?

НЕ, НЕ... ОНЕ СПО-
ДОБЕ ИЗМИЛЕ
САМО НОГУ!
МОРАМ ДА СЕ
ПРИПРЕМИМ! ИМА-
ТЕ ЛИ КОКОШИ-
ЊАЦ?

13

© Copyright by Strip Art Features

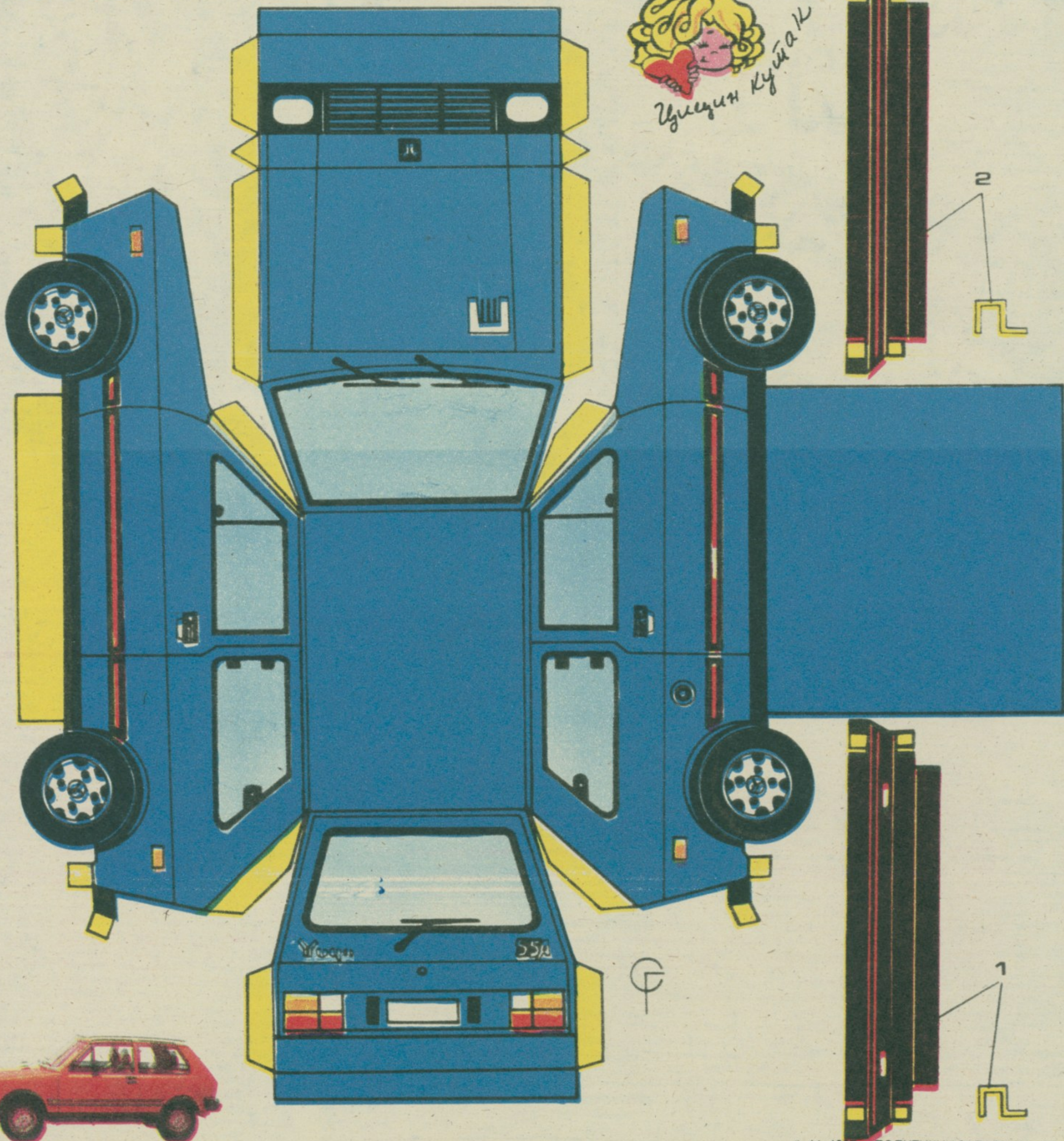
Yugo 55 A

За израду модела потребно је да припремите полукартон, лепак, лењир и маказе за папир. Залепите цртеж на полукартон и оставите да се добро осуши. Обрежите цртеж пажљиво а затим по ивицама савијте делове водећи рачуна о смеру у коме ћете савијати. Препоручујемо вам да за савијање користите лењир, како би савијени делови имали што равније ивице.

Делови који су обојени жутом бојом служе за спајање, зато их претходно савијте а затим залепите. Предњи браник (1) и задњи (2) пажљиво савијте према назначеном профилу и потом поставите на носаче који се налазе на предњој и задњој страни модела.

Слободан Гајић

ТАХИТАХИТ
ТАХИТАХИТ
ТАХИТАХИТ
ТАХИТ

НАЈГЛАСНИЈЕ

НЕ
СМАТРАМ
СЕ
ОДАБРАНИМ

Млада сплитска група Осми путник, иако делује тек однедавно, има већ два албума. Током прошлог лета издали су другу плочу „Гласно, гласније“ на којој су поред уобичајеног хеви звука нагостили неке промене. У насловној песми у певању су им помогли играчи Хајдука а као најгласнија песма са плоче показала се обрада старог хита сплитске групе Метак која се духовито зове „Да ми је бити морски пас“.

„Нова плоча нам је помогла да постанемо пуно познатији. Пре нас нико није звао на свирке, јер смо имали само једну плочу и нису знали шта да раде са нама. Са овом плочом

сам покушао да кренемо путем такозване старе школе, као што су се развијали Парни ваљак и Рибља чорба, или Силуете за које уопште не знам како су звучали али сада много читам о њима. Битно ми је да свирамо у сваком селу, јер мислим да је то најтежи пут али је најзахвалнији. Ако од свирам тридесет малих свирки па дођем на телевизију онда ће људи који су ме слушали рећи: Ово су они наши. А ако се десет пута појавим на телевизији а не свирам нигде, нико неће реаговати. И сада нам је пуно лакше јер публика зна наше песме и боље нас прихвата. Недавно смо свирали у Бајиној Башти на великом концерту заједно са Рибљом чорбом, Оливером Мандићем и Пилотима а у том месту није било концерта још од 1979.

године. И народ је био пун енергије, нису били бомбардовани музиком са свих страна тако да су уживали на концерту. Када је Рибља чорба свирала на бис „Задњи воз за Чачак“, сви смо се попели на бину. Док је њихов гитариста Џинџер свирао соло, дигли су га на рамена и то је био заиста прави начин да се концерт заврши.“

Из Сплита до сада није дошло много великих група. Тренутно су, поред Осмог путника, актуелни Ђаволи и Туту фриути бенд, али чини се да сви они делују под јаким утицајем онога што су пре пар година радили чланови групе Метак. Ту школу су Џибо и другови директно признали увршћујући на ову плочу њихову песму „Да ми је бити морски пас“.

„Иако је свуда било наглашено да је то обрада старе песме групе Метак, многи су ову верзију прихватили као да је то наша песма. Можда је њима ова варијанта ближа али ја мислим да је свака добра у своје време. Ја сам био клинац кад су они били популарни. Они су спремали свој други албум на Брачу где ја увек летујем и кад сам их гледао деловали су ми као млади ексцентрични богаташи. Имали

су две плоче, сликала их је телевизија и деловали су као локални богови, тако да је то на мене сигурно извршило неки утицај. А пошто имам неку сентименталну жицу, онда сам више волео неке њихове мирније песме, као што је „Рокенролер“ на пример, то ми је најдража ствар. А „Морски пас“ је био добро зафркавање. У њој се не говори ништа паметно али у исто време није то низање глупавих речи. Наш бенд је од почетка тежио да то буде неки циркус. Нисам тежио рокенролу као уметности, већ као кичу, али не сељаштву, што је тешко раздвојити. Рецимо кад се гледа група Queen, они су стварно претерали у пуно ствари у том кићењу али то их чини великом групом. Тако сам и ја хтео да претерујем у неким стварима али да се оне схвате као хумор. Додуше, не знам колико сам у томе успео.“

Нама сад пребацују што смо довели фудбалере Хајдука да нам певају на плочи, као рекламни штос. Нисам сигуран да то може да буде рекламни потез јер Хајдук у последње време не игра баш најбоље, тако да није омиљен. Ја сам само хтео да на плочу доведем неког ко ће певати а да нема везе са музиком. Љу-

ди су у задње време доводили разне госте али Чорба је снимила са Еди Грантом и ту више нико нема шта да тражи. Може неко сутра да доведе Брајана Адамса или Тину Тарнер али шта ће му то. Да би се отишло даље, може једино да се спусти на Јупитер и потражи неки необичан пратећи вокал. Зато сам ја хтео да иступим из те шеме, тако да сам могао да доведем кошаркаше или пераче улица, није битно, хтео сам само да изађем из тог круга. Додуше, веома бих волео да нам Бора Ђорђевић гостује на плочи али то су Бреговић и Кербер већ провалили, тако да би било глупо понављати се. Али, мени је Бора прави рокер. Кад ме неко пита шта је то рокенрол, ја одмах помислим на њега и његових сто десет килограма. По мени, Рибља чорба су југословенски Ролингстонси. Рок музика треба нон стоп да изненађује и узбуђује а у томе успевају само одабрани. А ја се не сматрам одабраним да узбудим и зато се трудим да у својим оквирима радим музику коју сматрам да треба да радим али и да сазревам. Зато ми је у оквиру тога узор Бора Ђорђевић.

Иако ми и даље интензивно

МУЗИЧКИ ПИНГ ПОНГ

Име Џил Џонс (Jill Jones) ново је име на светској сцени. У питању је још једна талентована (и лепа) девојка коју је у први план избацио чувени Принц (Prince). Џил се придружила Принчевој компанији у време када су спремали плочу „Dirty Mind“ (Прљави ум) и ту је темељно изучила занат музичара. Пошто је на Принчевом албуму „1999“ певала друге вокале, учествовала на турнејама, следећи корак је био сасвим логичан – соло плоча. Албум једноставно назван „Jill Jones“ критика је добро примила а први сингл „Mia Vossa“ појавио се на топ листама. Наравно, пресудну улогу у стварању њене плоче одиграо је Принц: сарађивао је у компоновању пет песама и копродуцирао три.

– Принц и ја смо одувек били врло блиски. Он ми је као отац или старији брат. Мој отац када сам била мала, никад није проводио толико времена са мном. Док смо припремали плочу, Принц је планирао да се потписује псеудонимом али на крају смо обоје били толико задовољни материјалом да је одлучио да стави своје име на моју прву плочу. Са њим је заиста уживање радити а дружимо се много и ван посла. Девојке из његове групе, Принц и ја често заједно играмо пинг понг и кошарку.

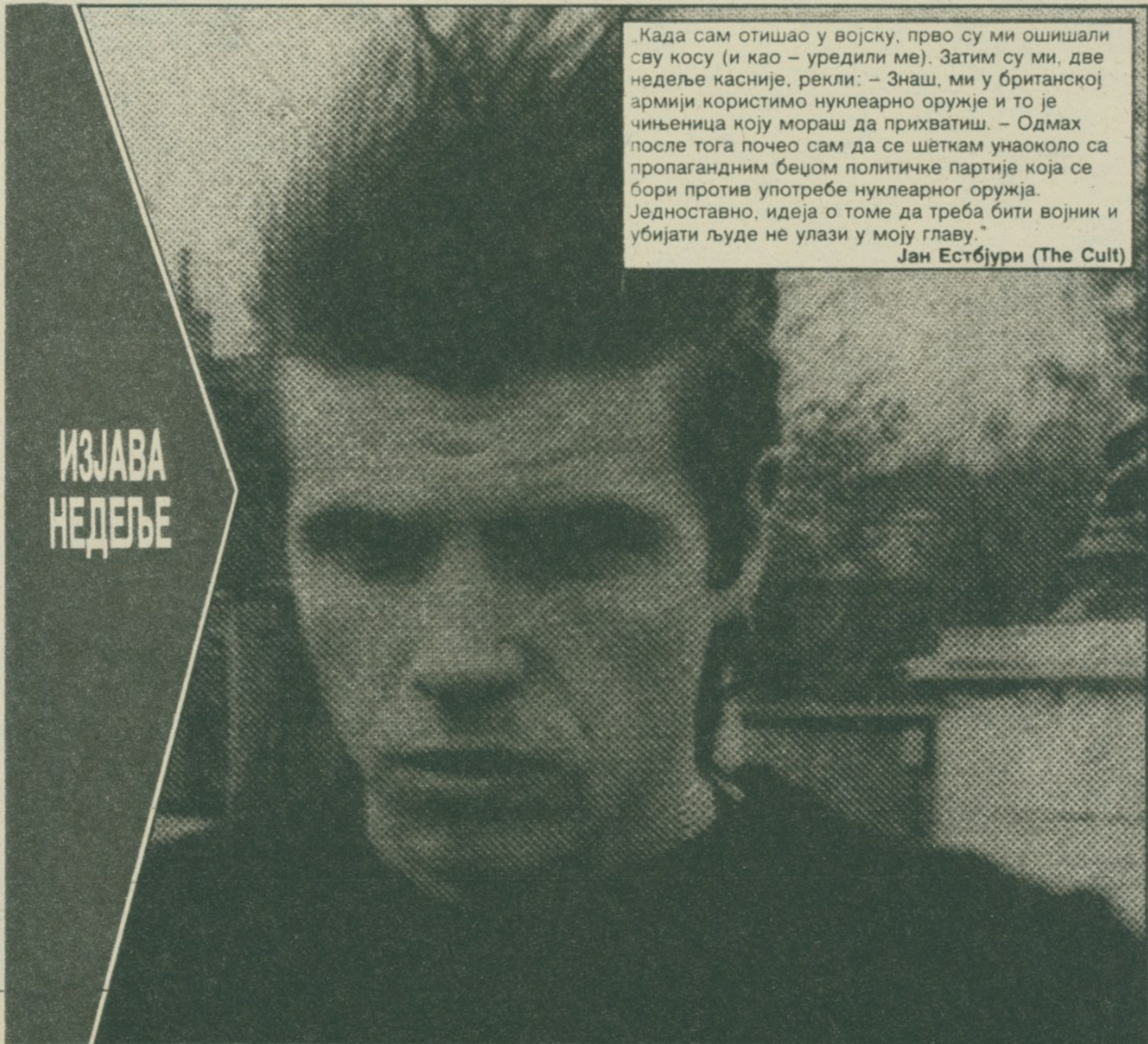
свирамо, већ планирамо следећи албум који ће изаћи у јануару следеће године и зваће се „Драге сестре моје“. Мислим да ће та плоча на прави начин и продукцијски и музички представити групу онако како ја то одувек желим али нисам имао услова. А могу да откријем и једну малу тајну, тај албум ће бити мој обрачун са фолк музиком у југословенском року. Фолк додуше полако посустаје али нико није задао коначан ударац, нико није заправо објаснио о чему се ту ради. Једина ствар која се тиме бавила је Бајагина „Добро јутро језери“ али он је то више гледао као музичар, ту публика не може толико добро да убере смисао колико људи из посла. А ја сам ипак још увек публика и зато ћу пробати с те стране да објасним. Ја сам на првом албуму имао излет у фолк са песмом „Лутко моја“ али њу сам направио кад сам чуо песму „Дођи ми довече не буди говече“ од Бијелог дугмета. Запањено сам се шта све људи пишу и онда сам сео да из зафркавања направим песму „Лутко моја“. Тек касније сам схватио да су људи ту моју песму сасвим озбиљно прихватили. И зато на овом албуму нема више никаквог фолка.

П. Ј.

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Када сам отишао у војску, прво су ми ошишали сву косу (и као – уредили ме). Затим су ми, две недеље касније, рекли: – Знаш, ми у британској армији користимо нуклеарно оружје и то је чињеница коју мораш да прихватиш. – Одмах после тога почео сам да се шеткам унаоколо са пропагандним беџом политичке партије која се бори против употребе нуклеарног оружја. Једноставно, идеја о томе да треба бити војник и убијати људе не улази у моју главу.“

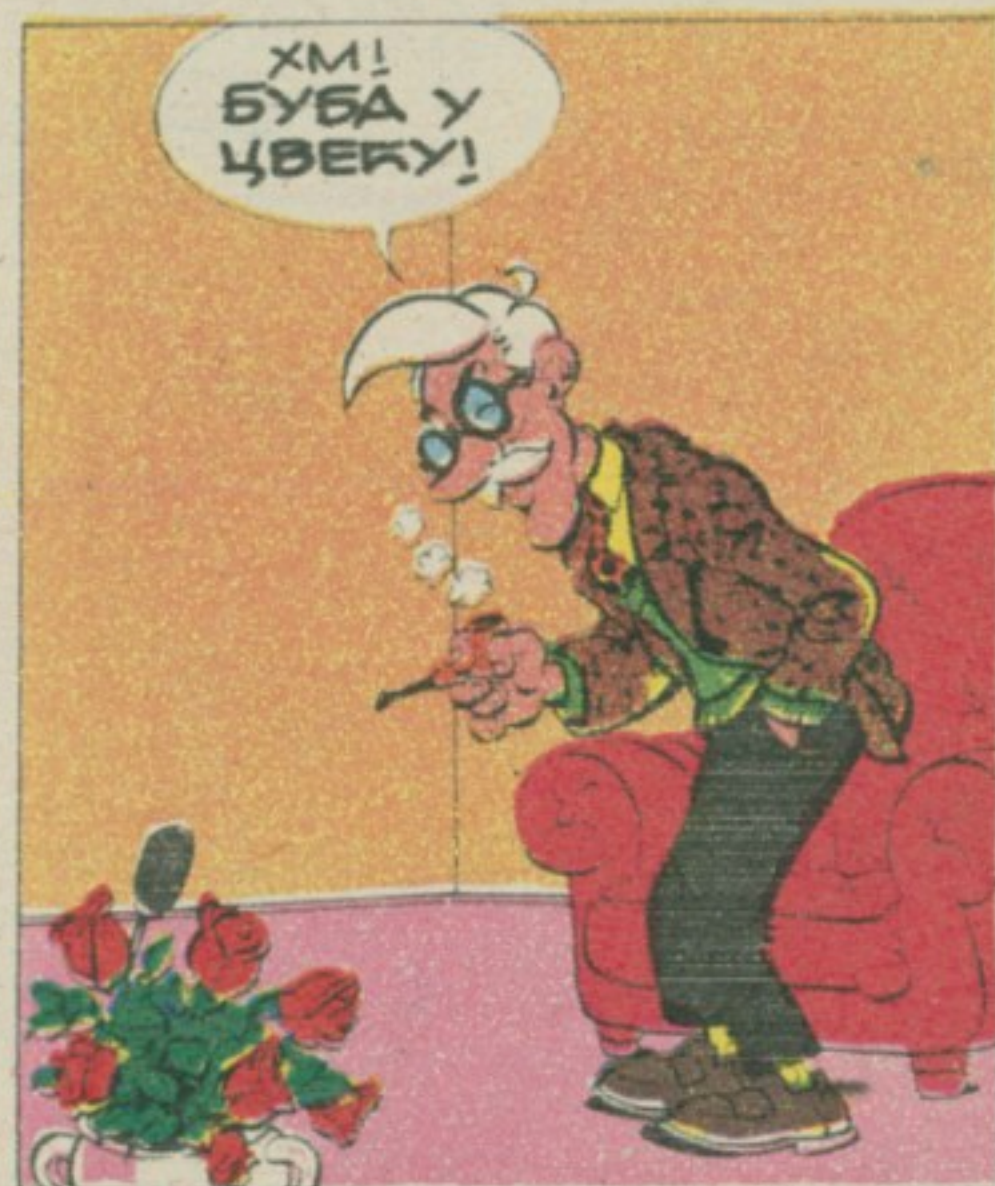
Јан Естбјури (The Cult)

ВОКМ

и Милијарда

Уређује
др Зоран Живковић

ИЛУСТРОВАО: БРАНИСЛАВ МАРКОВИЋ

SF

СУДБИНА

Кеит Лајмер

Већ сам се презнојавао када сам стигао на Менхетнов Конкурс Живота, затим сам морао да станем иза једне старице која је провела добрих пола сата у Кабини за продавање Осигурања, загледајући неке папириће и притискајући дугмад као да су полуге за клађење на Националној лутрији у којој су шансе за добитак педесет према педесет.

Када сам коначно ушао, готово да сам се уплашио да откуцам своју наруџеницу у Продавца; али још више сам се плашио да то не учиним. Још

сам мислио да је оно што се догодило преко, код Смотреног и Гибралтара, била нека случајност, иако сам знао да све компаније користе податке Федералног Писарског Стоног Екстраполатора; а судбина никад не греши.

Али, ово мора да је била грешка.

Притиснуо сам дугмад затраживши сто хиљада кредита Правилног Живота; ништа изузетно, већ само уобичајен извештај за радног човека. Затим сам гурнуо своје исправе у прорез и чекао. Осетио сам како ми по челу избијају грашке зноја и како се сливају поред увета. Свуда око себе чуо сам неко зујање, као да су какве пчеле биле затворене у тегли иза велике сиве табле; коначно, из прореза искочи одговор и пре но што сам и погледао знао сам шта пише:

ОСИГУРАЊЕ НЕМОГУЋЕ.

Отворио сам врата, одгурнуо не-

ког момка који ми се нашао на путу, а све време ми се чинило као да немам довољно ваздуха. Размислите и сами: стар двадесет једну годину, напустивши све, дошао сам у град да опробам срећу, без икакве претходне полисе осигурања. Као да вам се плочник под ногама претвори у изломљени лед, а на видiku нигде обале.

Кроз врата на другом крају предворја изиђе нека крупна зверка, доброг изгледа, одевена у службено једноделно одело; претпостављам да сам вриснуо. Сви су зурили у мене. Када сам га шчепао за руку, он ме бесно погледа и посегну ка дугмету на реверу... онаквом какво иде уз Million See Врхунску полису.

– Морате ме саслушати – обратих му се. – Покушао сам да купим осигурање... а добио сам само ово! – Гурнух му онај папир под нос. – Погледајте ме – рекох му. – Здрав сам, нисам ожењен, јуче сам завршио пети разред Сабтек школе, немам запослење! Шта значи то ваше – осигурање немогуће?

– Склањај шапе са мене! – рече он помало дахтавим гласом. Али ипак је погледао папир. Затим га је узео и упутно ми поглед који је говорио да

жели да упамти моје лице како би касније могао да га уочи у реду.

– Ваше исправе – испружи он шаку и ја му их предах. Он их погледа и значајно се намршти.

– Хммм. Изгледа да су у реду. Можда је у питању нека гре... – Он направи гримасу, па се предомисли и не заврши започету реченицу; знао је исто тако добро као и ја да велики писарски компјутер не греши. – Пођите са мном – рече он, окрену ми леђа и упути се ка лифтовима.

– Шта сам то добио, неку врсту неизлечиве болести шта ли? – упитах: само су ме гледали и превртали очима. Стално су пристизали нови и нешто се дошптавали; потом би ти журно отишли, а дошла би нова скупина. И нико од њих ми ништа није казао.

– Она старица испред мене, имала је сигурно деведесет! – рекох им. – И добила је осигурање! Зашто ја не могу да га добијем?

Нису обраћали пажњу. Нико није водио рачуна о мени; о томе како сам се осећао. Устао сам и упутио се према оном момку који ме је довео овамо горе.

– Чуј – почех. Покушао сам да звучим разумно. – Хоћу само да кажем да чак и момак који умире у болници може добити полису на неку премију. Такав је закон; сви имају право да буду осигурани. А...

– Познати су ми закони на основу којих се издају осигурања у овој компанији – зарежа човек. И он се презнојавао. Извадио је велики комад тканине и стао да се брише њиме. Погледао је према једном ниском дебељку који је држао гомилу хартија у руци.

– Није ме брига какве све то анализе вршите – обрати му се он. – Извршите још коју. Вратите се уназад све до Првобитне ако морате, али стигните већ једном до краја! Желим да знам зашто је ова... – ту погледа у мене... – индивидуа јединствена у анализма писарске историје!

– Али, господине Таблиш... чак сам покушао и са стопроцентном премијом, али исход је био исти: Немогуће је удовољити овом захтеву...

– Не занимају ме појединости; желим резултате! Компјутеру су доступни сви расположиви подаци у познатој васељени; постарајте се да својим размишљањем премостите ову... ову аномалију!

Дебељко се удаљи. Одвелоше ме у другу просторију и неки доктор ме пропусти кроз највећу медицинску машину коју сам икада видео. Када је завршио, чуо сам како каже оном крупном да сам здрав као Менхетнова квартална полиса.

Од тога ми је било мало боље... али не баш нарочито.

Онда се дебељко вратио, а лице му је било смешно бледо... налик на сиров хлеб који сам једном видео на пропутавању кроз Западно житницу. Рекао је нешто осталима, на шта су сви они стали да говоре углас, а понеки су почели и да вичу. Мислите да ми је било ко од њих ништа рекао? Морао сам да чекам још један сат, а

онда је ушао неки високи мушкарац седе косе и сви су се умирili; погледао је хартије, а потом су примакли главе једни другима и стали да шапућу; затим су погледали у мене, а ја сам осетио како ми срце снажно удара под ребрима, припала ми је мука, без обзира на налазе медицинске машине.

Тада су ми рекли.

То је било пре два дана. Сада су ме довели у ову одају, лепо уређену собу на врху неке зграде. Око мене су момци који ми испуњавају сваку жељу... слуге, претпостављам да бисте их назвали. Дали су ми нову одећу и храну... у Западној житници вам се овако нешто никада не може догодити. Мада нема пића... ни цигарета. А када сам рекао да бих желео да изиђем, почастовали су ме само бескрајним причама. Пажљиво се старају о мени. Не онако како би то чинили да ме воле, знате, већ као да сам бомба која само што није експлодирала. Чудно је то осећање. Претпостављам да сам стекао више моћи од било кога ко је досад живео... више моћи но што можете и замислити. Али каква корист од тога. Могу је употребити само на један начин... а када на то помислим, поново ми се јави она мучнина.

У међувремену, не могу чак ни да пођем у шетњу по парку.

Малопре је овде био председник. Ушао је, исти онакав каквог га знам са Три-Дија, само старији, пришао ми је и погледао ме истим онаким погледом који сам и ја њему упутио. Претпостављам да он значи: Ми смо јединствени.

– Јеси ли сигуран да посреде није нека... нека грешка, Џорџе? – обрати се он смејураном човеку који га је пратио.

– Писарски компјутер представља највеће достигнуће хиљадугодишњег бављења науком, господине председниче – одврати овај дубоким гласом налик на блато са дна океана. – Наше друштво се заснива на појму његове непогрешивости унутар физичких закона васељене. Његова кола су у стању да врше анализе и опажања која задиру у области знања што претходе људској свести у облику у којем је наша, још даље од свести протозоа. Грешка? Не, господине председниче, немогуће.

Он климну. – Схватам. – То је све што је рекао. Затим је отишао.

Само седим. Не знам шта бих са собом... не знам шта да кажем. Има толико тога... па опет, нема ничег. Размишљао сам, трагао. Мора постојати нешто што бих могао да радим... само шта?

Машина није много тога рекла. Одвели су ме у подземну ризницу у којој се налази велика табла која говори и где улазе првобитни подаци; ту су ме пустили да сам чујем. Није уследило никакво објашњење; само ми је речено.

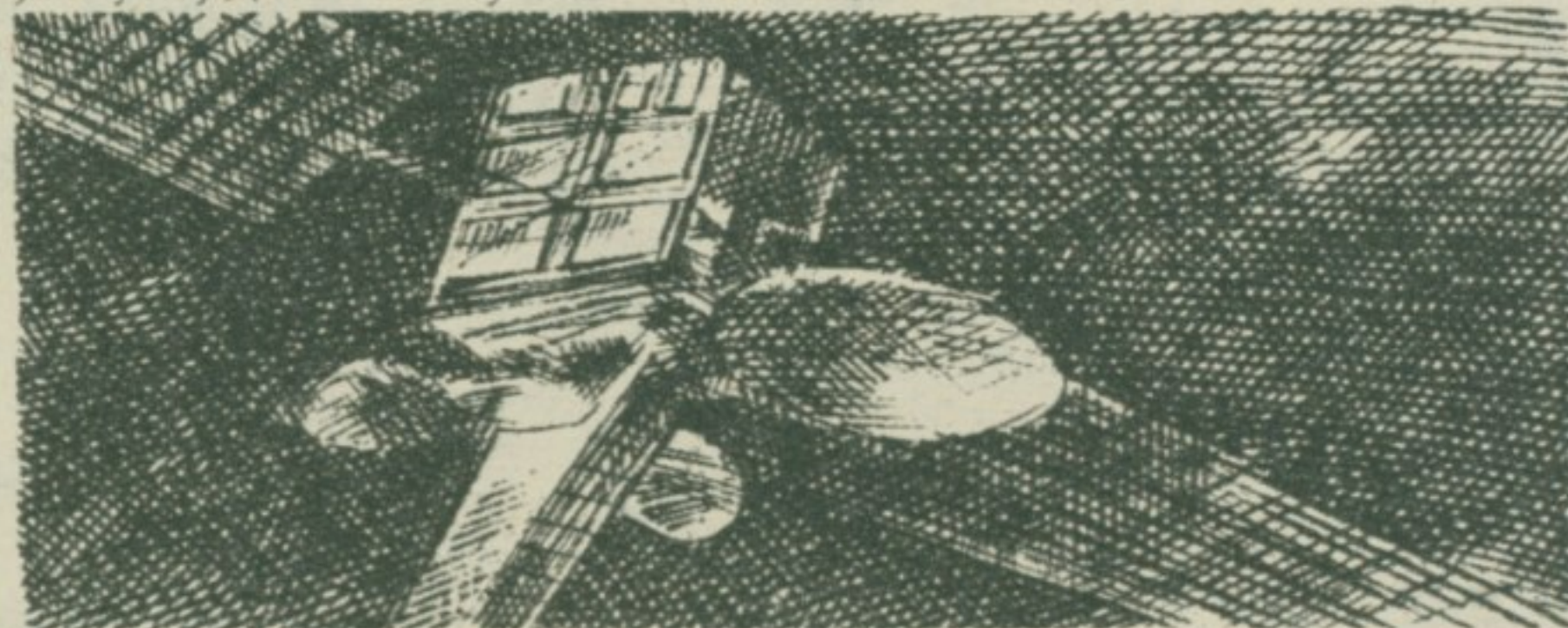
Чудно; на неки начин сам то одувек знао, али другачије је када чујете Судбину да вам то каже.

Када умрем, свет ће престати да постоји.

SF

енциклопедија

Почев од овог броја, у блоку посвећеном научној фантастици уводимо – уместо „SF квиза“ и „Занимљивости“ – нову рубрику која је добила наслов „Мала SF енциклопедија“. Ту ћемо објављивати кратке, информативне текстове посвећене значајним именима светске SF сцене. Надамо се да ће ова нова рубрика допринети побољшању ваше упућености у научну фантастику.

ГЕРНСБЕК ХУГО (Gernsback Hugo). Амерички издавач, уредник и писац. Рођен у Луксембургу 16. 8. 1884. Године 1904. емигрирао у САД. Формално образовање стекао у Луксембургу и Немачкој. Бавио се проналазаштвом, издавачким и уредничким позивом (уређивао преко педесет часописа) и писањем. Умро 19. 8. 1967.

Дела

1. **Ралф 124Ц41+ : Романса у 2660. години** (Ralph 124C41+ : A Romance of the Year 2660). 1925.

2. **Крајњи свет** (Ultimate Wold), 1971. Емигриравши као двадесетогодишњак у САД, Гернсбек је убрзо дошао у прилику да се професионално посвети двома младалачким страстима: радију и електроници. Он је начинио први комерцијални, кућни радио-пријемник, а 1908. покренуо је свој први часопис – Modern Electrics – који ће током времена у два наврата променити наслов: најпре у Electrical Experimenter (1913), а затим у Science and Invention (1920).

Управо у Modern Electricsu изићи ће Гернсбеков први од само два SF романа. **Ралф 124Ц41+ (1911–1912)**. Већ је у овом делу одређена својеврсна Гернсбекова „поетика“ SF жанра: главну сврху научне фантастике овај знаменити издавач видео је у визионарском предвиђању нових артефаката које омогућује модерна наука. И одиста, овај иначе досадан и слаб роман, сасвим наивног сижеа и безнадежно упрошћене карактеризације ликова, врца од нових изума и научних идеја, од којих ће многи постати стварност у нашем времену: флуоресцентно осветљење, дубокосови, пластичне масе, хидрофоници, касетофони, звучници, микрофилм, телевизија, кроћење соларне енергије и тако даље. У сличном маниру написана је и серија прича о доживљајима барона Минхаузена на Марсу, објављена у Electrical Experimenteru. Гернсбекова очараност новим обзорима које је отварао наука и његово уверење да се о новим изумима најзгодније може говорити у дидактичном тону кроз прозно дело нагнали су га да у свој часопис све чешће увршћује дела класика SF жанра. Чак је један цео број Electrical Experimentera био посвећен „scientific fictionu“ (август 1923), а две године касније дошло је до најаве покретања месечника који би потпуно био посвећен „scientific fictionu“. Ово се коначно догодило априла 1926, када излази први број часописа Amazing Stories, и тај датум се с разлогом узима за рођење модерне научне фантастике, иако је садашњи

енглески назив овог жанра, „science fiction“, Гернсбек увео у употребу тек три године касније. Приче које је Гернсбек објављивао у Amazingu, ослањајући се у уредничком послу на сарадњу са Т. О'Конором Слоуном, углавном су одговарале његовом виђењу научне фантастике као пуког средства за популаризацију научних изума. Овакво схватање SF жанра биће, додуше, обеснажено већ наредне деценије, али се Гернсбеково оснивање Amazinga ипак сматра за историјски чин, будући да је овај часопис одиграо кључну улогу у издвајању научне фантастике из неиздиференциране масе тривијалне књижевности, где никада не би дошла у прилику да крене путем развоја ка великој књижевности. Изоловавши научну фантастику у својеврстан „гето“, Гернсбек зацело није имао на уму овакав потоњи развој SF-а, али је он свеједно уследио захваљујући самој природи жанра. У том смислу, Гернсбекове заслуге за научну фантастику не би требало ни прецењивати, али ни потцењивати. Сва је прилика да би се SF жанр и без његовог уплива раније или касније издвојио из паралитературе, али та околност нипошто не умањује вредност Гернсбековог пионирског предузетништва. Компанија у оквиру које је основан Amazing променила је власника 1929. и Гернсбек губи контролу над овим часописом, али зато одмах покреће чак четири нова, сродна месечника: Air Wonder Stories, Science Wonder Stories, Science Wonder Quarterly и Scientific Detective Monthly. Ниједно од ових издања није било дуговечно: Scientific Detective Monthly (који је убрзо променио наслов у Amazing Detective Tales) угаasio се после непуних годину дана; Science Wonder Quarterly (односно, у промењеној верзији, Wonder Stories Quarterly) престао је да излази 1933; најдуже је потрајао Wonder Stories, настао обједињењем Air Wonder Stories и Science Wonder Stories: он ће 1936. бити продат другом власнику и наставиће да излази под промењеним насловом Thrilling Wonder Stories. Гернсбек ће 1953. покушати да се врати SF издаваштву, покренувши часопис Science Fiction Plus, али ће овај месечник изићи у само седам бројева. У почаст Хјугу Гернсбеку, главна америчка жанровска награда, „Science Fiction Achievement Award“, која се од 1953. године сезонски додељује у читавом низу категорија, понела је од 1958. његово име. Занимљиво је да је и сам Гернсбек добио 1960. године специјалну „Хјугову“ награду за изузетан допринос SF жанру.

Зовем се Бонд... Џејмс Бонд

замишљен, тако да је и деловао мање упечатљиво од, рецимо, лика Манипени.

Но, неке друге замисли први пут употребљене у „Др Ноу“ показале су се успешнијима. Филм почиње скупином белих тачака које се крећу преко екрана. Оне се затим преобликују у приказ виђен кроз цев пиштоља. Појављује се човек, окреће се према публици и пуца. Потом се одозго лагано слива црвенило које прекрива екран. Овај сада широм света познати почетак дело је Мориса Биндера кога сматрају једним од најбољих дизајнера филмских шпница на свету.

Слично томе задржана је и основна музичка тема композитора Монтија Нормана који је уједно творац и музике у калипсо стилу за „Др Ноа“. Аранжман је приредио Џон Бери чији је оркестар снимно целокупну музику за овај први филм за свега две стотине фунти. Њих двојица постали су потом стални чланови екипе 007.

Теренс Јанг – поштовалац Флеминга

Први режисер који се прихватио посла да на филмском платну оживи један роман Јана Флеминга био је Теренс Јанг. Разлог што се у „Др Ноу“ знатно више поштује изворник него у многим потоњим филмским остварењима.

БРОЈ ЈЕДАН:

ДР НО

Експлозија штаба славног негативца

и прослава победе уз изабраницу и

шампањац – стандарди филмова о шармантном и вештом агенту

Први у серији филмова о Џејмсу Бонду „Др Но“ подједнако се допао и критици и публици те је својим успехом Шону Конерију обезбедио још пет тумачења овог лика и наставак серије у којој се до сада појавило шеснаест филмова.

Од самог почетка филма јасно је да су продуценти Хари Салзман и Алберт Р. Броколи „Др Ноа“ замислили као први филм у будућој серији. Многи од кључних елемената већ су присутни, али су зато неке од првобитних

замисли постепено отпадале у каснијим филмовима. Пример за оне прве је Бондово стално флертовање с госпођицом Манипени, секретарицом његовог претпостављеног, тајанственог М-а које увек бива пропраћено шефовом опаском да „прескочи небитно“.

Једна од замисли која је напуштена, одмах после другог филма Из Русије с љубављу јесте лик извесне Силвије Тренч, која је требало да се појави и у свим наредним филмовима. Упознајући се с њом у казину Бонд први

пут изговара сада већ класичну реченицу: „Зовем се Бонд... Џејмс Бонд“. Било је предвиђено да се њих двоје срећу у сваком филму, али да се Силвијина очекивања у вези са Џејмсом Бондом никада не испуне.

У Др Ноу упознајемо се са још једним Флеминговим јунаком који се јавља у свим његовим романима, извесним Феликсом Лајтером, младоликим Тексашанином који ради за СИА-у. Његов лик тумачили су многи глумци и он је остао прилично недоследно

ма вероватно лежи у чињеници да је Теренс Јанг био пасиониран читалац Флемингових дела.

Радња у „Др Ноу“ одиграва се брзо, филм обилује акцијама, а приказане пустиловине чвршће су повезане са стварношћу него што је то случај у многим каснијим филмовима. Ово је такође један од два филма у којима је приказан и Бондов стан (до сада је то учињено још само у филму „Живи и пусти друге да умру“) а такође је један од ретких у којима се помиње веза између тајне и

ТАЈНИ АГЕНТ 007

Када су пре равно двадесет пет година двојица енглеских филмских продуцената, Хари Салцман и Алберт Броколи, откупили права за екранизацију једне сторије познатог аутора шпијунских трилера Јана Флеминга, вероватно нико ни у сну није могао претпоставити да су тог часа ударени темељи једне од најтрајнијих сага у историји седме уметности.

Током наредних четврт столећа снимљено је укупно шеснаест филмова (односно, петнаест, будући да се Тантербол јавља и у другој верзији – као Никад не реци никад више) о тајном агенту Џејмсу Бонду, алиас 007, специјално овлашћеном да без оклевања побије своје такмаце ако од тога зависи успех мисије у коју је упућен.

Разуме се, оволику дугочекност серија о Бонду нипошто не би доживела да се није веома допала најширој публици. На чему се темељи овај јединствени успех код гледалаца? Посреди је читав сплет елемената, али сва је прилика да су најважнији следећи:

Ту је пре свега неодољиви шарм насловног јунака, кога су до сада тумачила четири глумца. Овом шарму највише су доприне-

ли, сваки на свој начин, Шон Конери и Роџер Мур. Конери је лик Бонда обдарио неодољивом мужевношћу и снагом, док му је Мур придодao фини ироничност и домишљатост.

Други чинилац на коме се темељи успех филмова о тајном агенту 007 јесте њихов спектакуларан технички ниво. Рађени са пуно футуристичке маштовитости, ови филмови неретко стоје на самој граници научне фантастике.

Конечно, трећи елемент успеха филмова о Бонду су изврсни сценарији, пуни изузетне динамичности и неочекиваних обрта, са пакленим темпом одигравања радње и приказима пред којима уистину заостаје дах. Како изгледа, управо ова формула, када је професионално изведена, представља јемство изврсне прође код публике – и продуценти ту нимало нису штедели новац, знајући да ће им се он вишеструко вратити...

Бонд управо ових дана започиње своју нову двадесетпетогодишњицу филмом На смрт преплашени (The Living Daylights), у коме се појављује један нови глумац у главној улози – Тимоти Далтон. Да ли ће се он усталисти у овој роли и чиме ће обогатити Бондов лик, остаје да се види.

Мирјана Живковић

дипломатске службе. Све је то допринело да „Др Но“ буде упамћен као најреалистичнији Бондов филм. Једина ствар која на изврстан начин удаљује овај филм од било ког вида реализма јесте уједно најупечатљивија. Реч је о штабу Др Ноа и његовој подземној атомској електрани на Креб Кеју. Када гледалац први пут угледа рђом прекривене зграде на површини, стекне утисак да је посреди нека фабрика којој прети скоро пропаст, али када га камера поведе низ степениште, он се одједном нађе међу најмодернијим технолошким уређајима. Лабораторијска опрема била је позајмљена од британских истраживачких компанија, а њена вредност процењује се на сто хиљада фунти што је у то доба представљало велику своту новца. Ако нам се данас приказане појединости добијања нуклеарне енергије чине застарелим, то ни у ком случају не би требало приписати недовољном знању оних који су филм направили.

ДР НО (1962)

продуценти:

Хари Салцман, Алберт Р. Броколи за „Еон Продакшнс“

режисер:

Теренс Јанг

сценаристи:

Ричард Мајбаум, Џона Харвуд, Беркли Матер

директор фотографије:

Тед Мур

дизајнер:

Кен Адам

специјални ефекти:

Френк Џорџ

монтажа:

Питер Хант

музика:

Монти Норман

улоге:

Шон Конери (Џејмс Бонд)
Урсула Андрес (Хони Рајдер)
Џозеф Вајсман (Др Но)
Џек Лорд (Феликс Лајтер)
Бернард Ли (М)
Енис Гајсон (мис Тренч)
Луис Максвел (мис Манипени)
Питер Бартон (мајор Бутројд)

места снимања:

Јамајка и Пајнвуд студио у Енглеској

Узмимо, на пример, сцену деконтаминације у којој Бонда и Хони туширају да би са њих спирал радијацију. Данас нам она изгледа прилично апстрактно. Али у време настанка филма представљала је најприближније до тада приказан поступак деконтаминације на филму.

Доктор Но као мајмун?

Сваки од шеснаест филмова о Џејмсу Бонду обрађује по један задатак овог шармантног и вешто агента. У „Др Ноу“ М шаље Бонда да испита нестанак агента

Стренгвајса на Јамајци. Стренгвајс је у име Сједињених Држава спроводио истрагу везану за сметње које су примећене код лансирних рамија за ракете у Кејп Канавералу. Пошто су најлежнији посумњали да је реч о избацивању контрола жироскопа из снопа помоћу даљинског управљача и како су претпоставили да те сметње долазе из области Јамајке послали су свог агента да испита ствар. Пошто је он нестао, а дан када ће ракета бити лансирана на Месец се приближавао, Американци су морали да буду сигурни како ништа

неће кренути наопако, те је тако 007 послат на лице места где ће се сукобити са др Ноом немилосрдним мозгом операције погрешно вођених ракета, и оперативцем СПЕКТРЕ, злочиначке организације чији је главни циљ да завлада светом. Градећи овај лик сценаристи су се чак носили мишљу да др Ноа прикажу као мајмуна, али су се на крају ипак одлучили да му само доделе металне шаке које ће га на крају одвести у смрт. Када је упао у језгро реактора, спутан њима, одатле није могао да се извуче.

Пракса уведена у овом првом

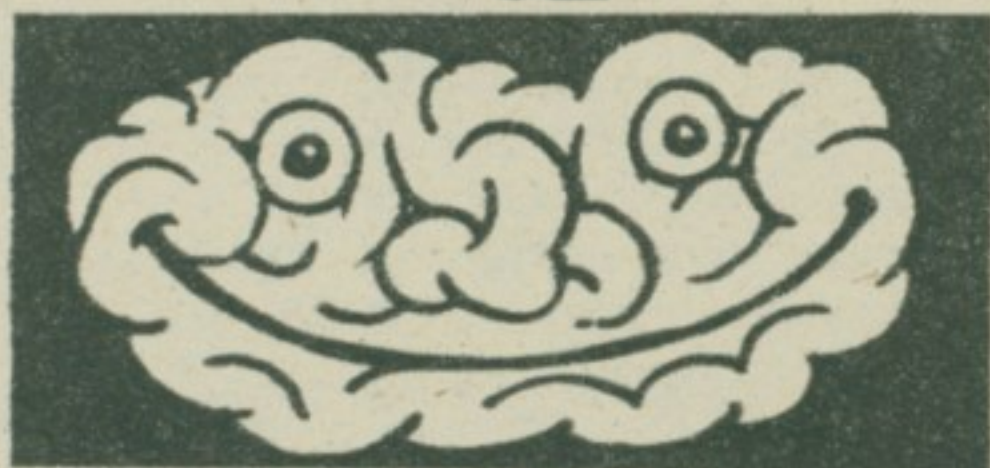
филму да са агентом 007 у пустоловини учествује, с мотивом или из нужде, један позитиван женски лик, одржала се у целој серији. У „Др Ноу“ то је Хони Рајдер којој се чамац пробушио док је долазила на Краб Кеј те је тако била приморана да остане са Џејмсом Бондом до краја. Представљање Хони Рајдер (игра је Урсула Андрес) вероватно је једна од најпознатијих сцена из Бондових филмова. Хони се појављује из мора, одевена у минимални бели бикини са ловачким ножем причвршћеним око паса и пева песму „Испод дрвета манго“, која је у то време била познати хит.

Експлозијом језгра (израз отапање језгра тада још није био у употреби) у којој гине др Но у присуству Хони Рајдер створена

У следећем броју:

Из Русије с љубављу

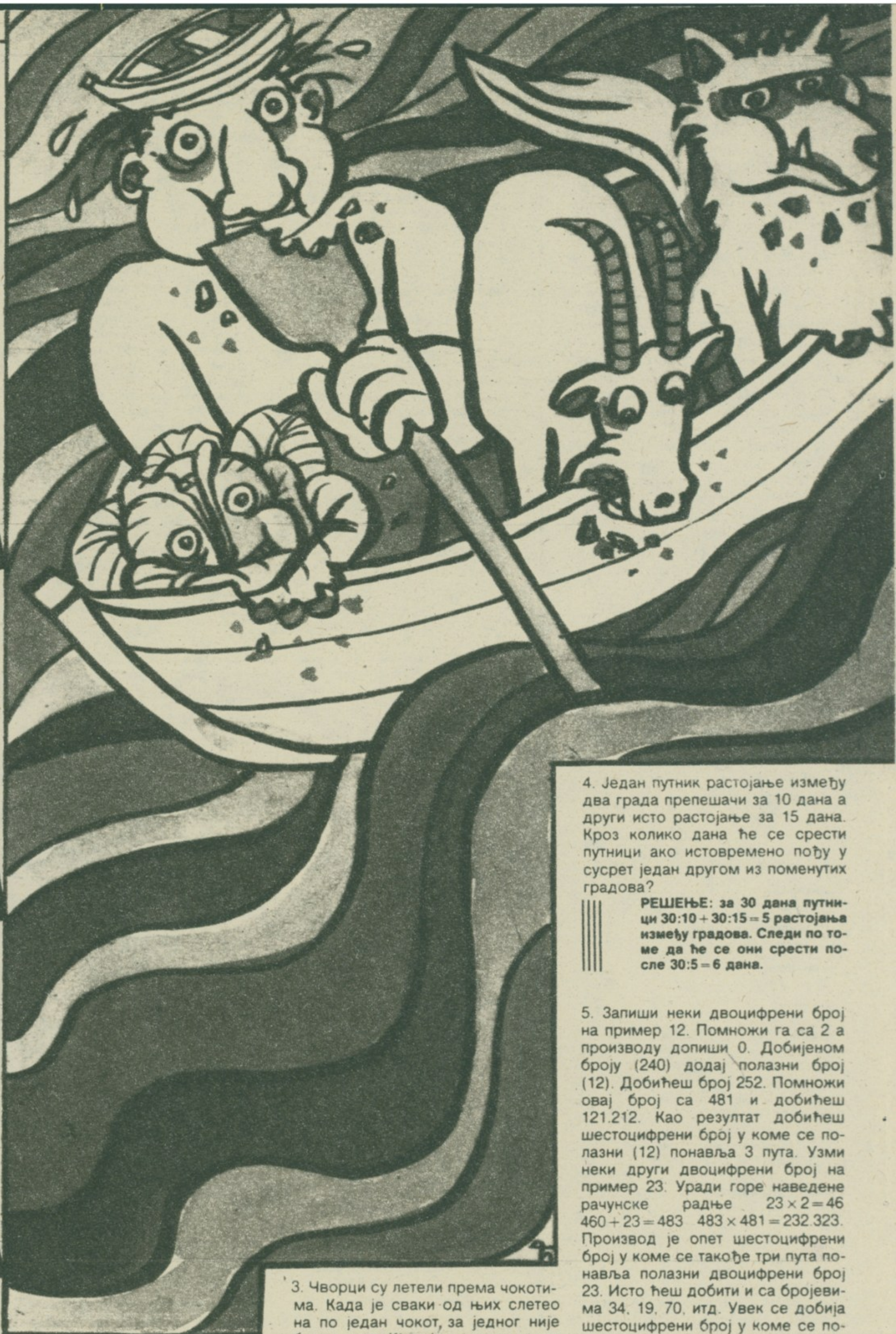
Позив на
мозгање

НИ
ВУК.

НИ
ОВЦА.

НИ
КУПУС

1. Подели 5 јабука петорици дру-
гова али тако да сваки од њих до-
бије по јабуку а да једна јабука ос-
тане у корпи.

РЕШЕЊЕ: Једном другу дај
јабуку са корпом.

2. Напиши број 31 помоћу 5 трој-
ки!

РЕШЕЊЕ: $31 = 3^3 + 3 + \frac{3}{3}$
 $31 = 33 - 3 + \frac{3}{3}, 31 = 33 - \frac{3+3}{3}$

3. Чворци су летели према чокоти-
ма. Када је сваки од њих слетео
на по један чокот, за једног није
било места. Када је на сваки чокот
слетело по два чворка један је чо-
кот остао незаузет. Колико је било
чворака а колико чокота?

РЕШЕЊЕ: Претпоставимо да
је са сваког чокота на који су
слетела по два чворка узле-
тео по један. Један од узле-
телих може слетети на неза-
узет чокот и тада ће на сва-
ком чокоту бити по један
чворак док један мора оста-
ти у ваздуху. То значи да су
узлетела 2 чворка. То уједно
значи да је број чворака 4 а
број чокота 3.

4. Један путник растојање између
два града препешачи за 10 дана а
други исто растојање за 15 дана.
Кроз колико дана ће се срести
путници ако истовремено пођу у
сусрет један другом из поменутих
градова?

РЕШЕЊЕ: за 30 дана путни-
ци $30:10 + 30:15 = 5$ растојања
између градова. Следи по то-
ме да ће се они срести по-
сле $30:5 = 6$ дана.

5. Запиши неки двоцифрени број
на пример 12. Помножи га са 2 а
производу допиши 0. Добијеном
броју (240) додај полазни број
(12). Добићеш број 252. Помножи
овај број са 481 и добићеш
121.212. Као резултат добићеш
шестоцифрени број у коме се по-
лазни (12) понавља 3 пута. Узми
неки други двоцифрени број на
пример 23. Уради горе наведене
рачунске радње $23 \times 2 = 46$
 $460 + 23 = 483$ $483 \times 481 = 232.323$.
Производ је опет шестоцифрени
број у коме се такође три пута по-
навља полазни двоцифрени број
23. Исто ћеш добити и са бројеви-
ма 34, 19, 70, итд. Увек се добија
шестоцифрени број у коме се по-
лазни двоцифрени јавља 3 пута.
Покушајте да објасните овај „фе-
номен“!

РЕШЕЊЕ: Ако узмемо било
који двоцифрени број а, ако
га удвојимо и допишемо 0
добијемо 20 а. Додајмо том
броју полазни број а и доби-
ћемо 21 а. Тајна задатка кри-
је се у производу
 $21 \times 481 = 10.101$. У нашем
примеру имамо
 $21a \times 481 = a \times 10.101$. Лако је
сада уочити да у производу
двоцифрени број а учествује
3 пута.

се све добро измеша, одлије литар смеше а долије литар сока. Колико ће после овога остати воде у балону?

РЕШЕЊЕ: После првог одливања у балону остаје 4 литра воде. Одливајући из балона 1 литар смеше сваки пут одливао $\frac{1}{5}$ воде која се налила у смеши. Тако после другог одливања у балону остаје $4 - \frac{1}{5} \times 4 = \frac{16}{5}$ воде.

9. Чамџија мора да превезе преко реке вука, козу и купус. У чамцу се поред њега могу сместити или вук, или коза или купус. Остану ли вук и коза сами тешко кози. Остане ли коза са купусом оде купус. У присуству чамџије коза не може да поједе купус а вук козу.

РЕШЕЊЕ: Прво се превози коза а оставља вук са купусом. Затим се превози вук и оставља на другој обали а у повратку превози коза, оставља на прву обалу, а утоварује купус и превози до вука. После тога се чамџија враћа по козу и њу превози на другу обалу.

6. Ако помножиш број 777 са 143 добићеш шестоцифрени број који се састоји само из броја 1: $777 \times 143 = 111.111$

Ако број 777 помножиш са 429 добићеш број 333.333.

Наћи бројеве којима треба помножити 777 да би се добио шестоцифрени број састављен само од двојки, четворки, петица, итд.

РЕШЕЊЕ: Да бисмо добили шестоцифрени број састављен од самих двојки потребно је 777 помножити са 286. Да би смо добили шестоцифрени број састављен од четворки 777 морамо помножити са 572, итд. Објашњење налазимо у следећим односима: $777 \times 143 = 111.111$ $143 \times 2 = 286$, $143 \times 4 = 572$ итд.

даље имамо:

$777 \times 286 = 777 \times 143 \times 2 = 111.111 \times 2 = 222.222$

$777 \times 572 = 777 \times 143 \times 4 = 111.111 \times 4 = 444.444$

7. Богати трговац оптужио је свог помоћника за крађу златника. Довитљиви помоћник је на оптужбу одговорио овако: „Истина је украо сам му све златнике које је имао.“ Када су га упитали за број украдених златника, спремно је одговорио: „Када се броју украдених златника дода још 10 добија се моја годишња зарада а ако се украденим златницима дода још 20 добија се моја двогодишња зарада. Колико је златника имао трговац а која је годишња зарада помоћника?

РЕШЕЊЕ: Из услова задатка произилази да је двогодишња зарада помоћника за 10 златника већа од једногодишње. То уједно значи да му је годишња зарада 10 златника а истовремено и то да богати трговац није имао златнике.

8. Из балона који садржи 5 литара воде излије се литар воде а долије литар сока. Све се затим добро измеша па се одлије литар смеше а поново долије литар сока. Опет

10. У једном реду на растојању од по једног метра налази се 100 јабука, а на растојању од прве јабуке у реду налази се корпа. Који пут ће прећи сељак под условом да за сваку јабуку одлази посебно и посебно је ставља у корпу која остаје на истом месту?

РЕШЕЊЕ: Пошто је потребно отићи до сваке јабуке и вратити се до корпе, број пређених метара биће раван збиру двоструких вредности првих сто бројева или $100 \times 101 = 10.100$ метара.

11. Жена је у корпи носила јаја на пијаци. Када се непознати пролазник саплео, корпа је пала на земљу и при том су се сва јаја разбила. Пролазник је, желећи да надокнади штету, запитао жену колико је јаја имала. Одговорила му је да не зна тачан број, али да зна да је приликом њиховог премештања по 2 било једно јаје вишка. Једно јаје је вишка било и при премештању по 3, по 4, по 5 и по 6. Када их је премештала по 7 вишка није било. Колико је било јаја у корпи?

РЕШЕЊЕ: Задатак се очигледно своди на проналажење броја који се без остатка дели са 7 а при дељењу са 2, 3, 4, 5 и 6 даје као остатак – 1. Најмањи број који се без остатка дели са 2, 3, 4, 5 и 6 (најмањи заједнички садржалац) је број – 60. Треба значи број који се дели са 7 без остатка и који је за 1 већи од броја који се дели са 60.

60 подељено са 7 даје у остатку 4, односно 2×60 дељено са 7 даје у остатку 1 ($2 \times 4 = 8$, $8 - 7 = 1$) тј. $2 \times 60 =$ број, заједнички садржалац $7 + 1$. Одатле следи: $(7 \times 60 - 2 \times 60) + 1 =$ број, заједнички садржалац за 7 $5 \times 60 + 1 = 301$.

Одатле следи да је најмањи број јаја који се могао налазити у корпи 301.

Изабрао: др Шимон Бармати.

ЕНИМАТИКА

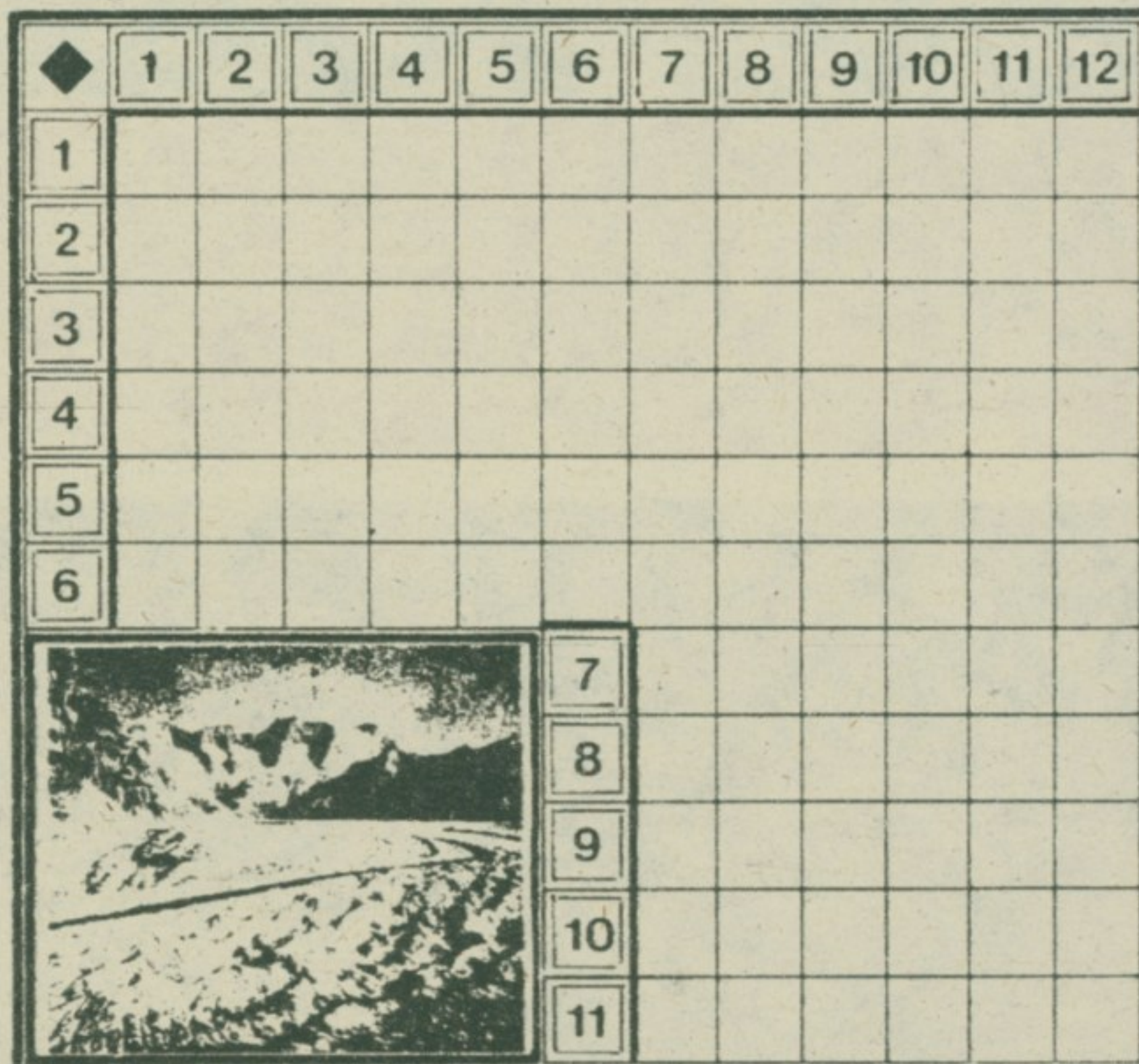
Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

Ваш је задатак да сами упишете црна поља. Број у загради означава колико се црних поља налази у том реду.

ВОДОРАВНО: 1. Свирач на виолончелу (0), 2. Сивомаслинаста боја (скр.) – Особа склона критизерству (1), 3. Поглавар католичке цркве – Фудбалски клуб из Напуља (2), 4. Империја, царевина – **Највећи глечер у Европи са слике** (1), 5. Мираз (лат.) – Град Ромеа и Јулије (1), 6. Врста слободног рвања – Бели метал, симбол Zn – Вртлог (2), 7. Тражити (0), 8. Браник, заштита – Симбол јода (1), 9. Наша некад славна оперска певачица, Милка (0), 10. Ауто-ознака за Венецију – Симбол силицијума (2), 11. Јела са јајима (0).

УСПРАВНО: 1. Висока спрема (скр.) – Зора, освит (1), 2. Врста антилопа, афричке газеле (0), 3. Окидач на пушци (0), 4. Ознака за литар – Узвик за смиривање (2), 5. Врста црног грождја и вино од њега (0), 6. Народна република (скр.) – Ознака за волт – Саставна свеза (2), 7. Административно особље, службеници (0), 8. Грчко слово –крајност (1), 9. Липова шума, липик – Енглески шахист, Рејмонд – Ауто-ознака за Луксембург (2), 10. Отићи у изолацију (0), 11. Замишљени становник Месеца – Конац, влакно (1), 12. Ситница, трица – Ауто-ознака за Италију (1).

ДОМИНО УКРШТЕНИЦА

„Плочике“ са словима и црним пољима пренесите у празан дијаграм али тако да добијете исправне укрштене речи. Неколико слова је већ уписано да би вам почетак решавања био лакши.

Л	У	М	Е	О	Р	И	Е	Р	Т	И	А
И	П	А	Л	С	А	Н	Р	А	И	Р	У
К	А	С	А	Е	Н	О	С	Т	Ш	Т	А
А	Ц	К	В	С	Т	В	К	А	Д	Р	О
Н	Т	Р	Е	С	Т	М	О	У	В	А	А
Е	К	А	Р	О	Р	А	Н	Т	С	К	

С											Т
А											Ц

РЕШЕЊА НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

ЛАЖНИ

Велике
научне
заблуде

СТАРАШ

МОРСКОГ

ДНА

■ МЕЂУ СРОДНИЦИМА,
ХОБОТНИЦАМА
И СИПАМА,
СМАТРАЈУ ГА ЗА
НАЈГЛУПЉЕГ
СЛУЧАЈНО
ПРЕЖИВЕЛОГ
СТАНОВНИКА
ПРАИСТОРИЈЕ.
А НАУТИЛУС
ЈЕ, ИПАК, МОМАК
КОЈИ СЕ
КОРИСТИ
НАЈСАВРЕМЕНИЈОМ
ТЕХНИКОМ

Живи у „подморници“ која је у стању да се спусти на дубину од 800 метара. Тамо не види баш ништа, а и мозак му је тек у почетној фази развоја. Али, он је ипак у пуној еволуцији и не пада му на памет да рескира да буде истребљен са лица Земље, као што се, рецимо, догађа животињама које су много интелигентније од њега. Не познајемо га довољно, што је за њега добро, јер може несметано да настави да живи у најлепшим морима света. Али, кад би имао нешто бољи слух, све би му звонило у ушима: о њему, то јест наутилусу, све више се говори.

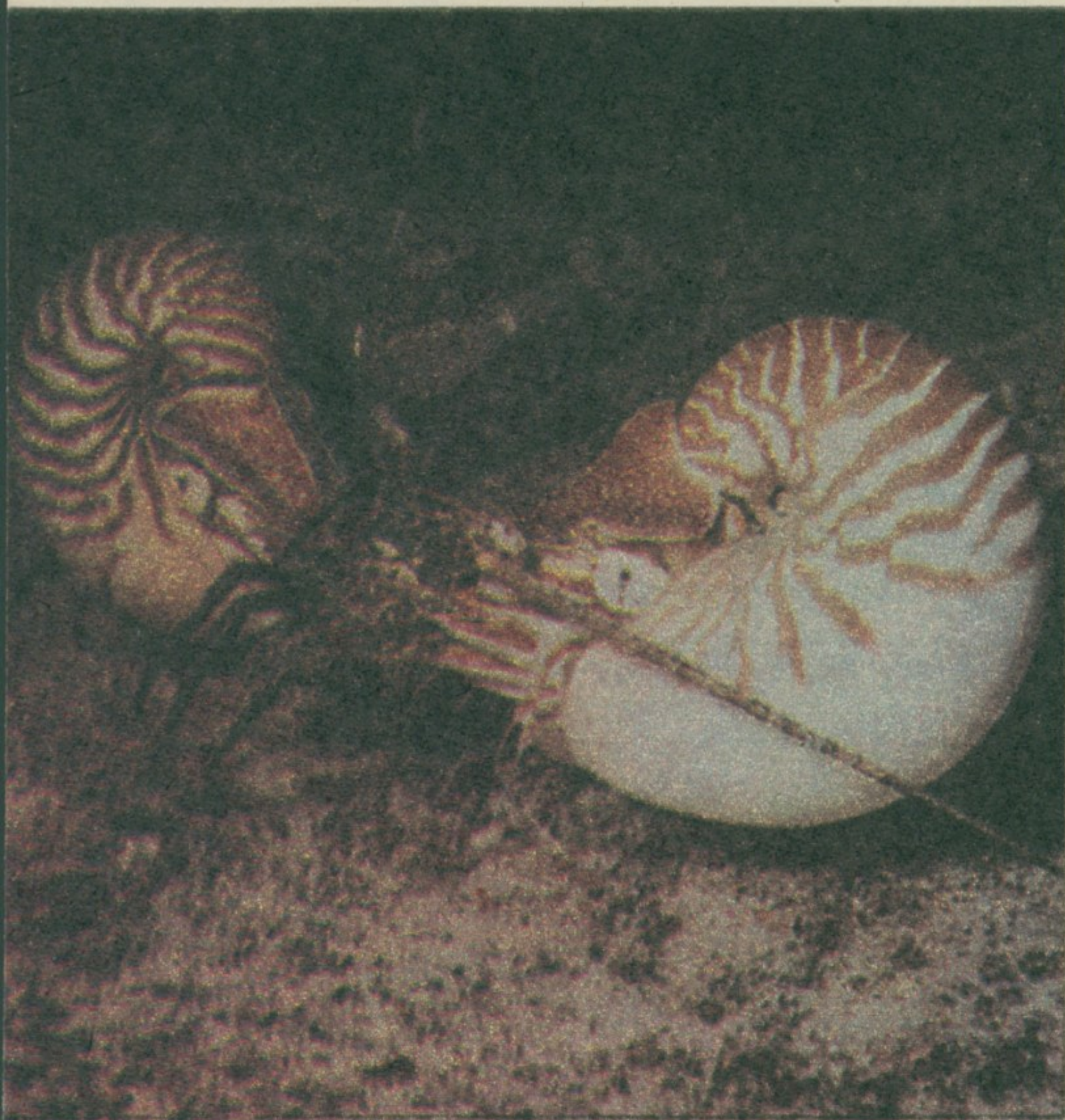
Најновија открића о овом главношцу крајње су изненађујућа и могу довести до сасвим новог сагледавања еволуције.

На недавно одржаном симпозијуму палеонтолога, зоолога, физиолога, биофизичара и генетичара у америчком граду Филаделфији на ред је дошао и наутилус. Шта је он заправо? Живи фосил, примитивни остатак далеке историје или кочоперни борац који се невероватно прилагодио свету који га окружује, чак боље од његових сусанара риба?

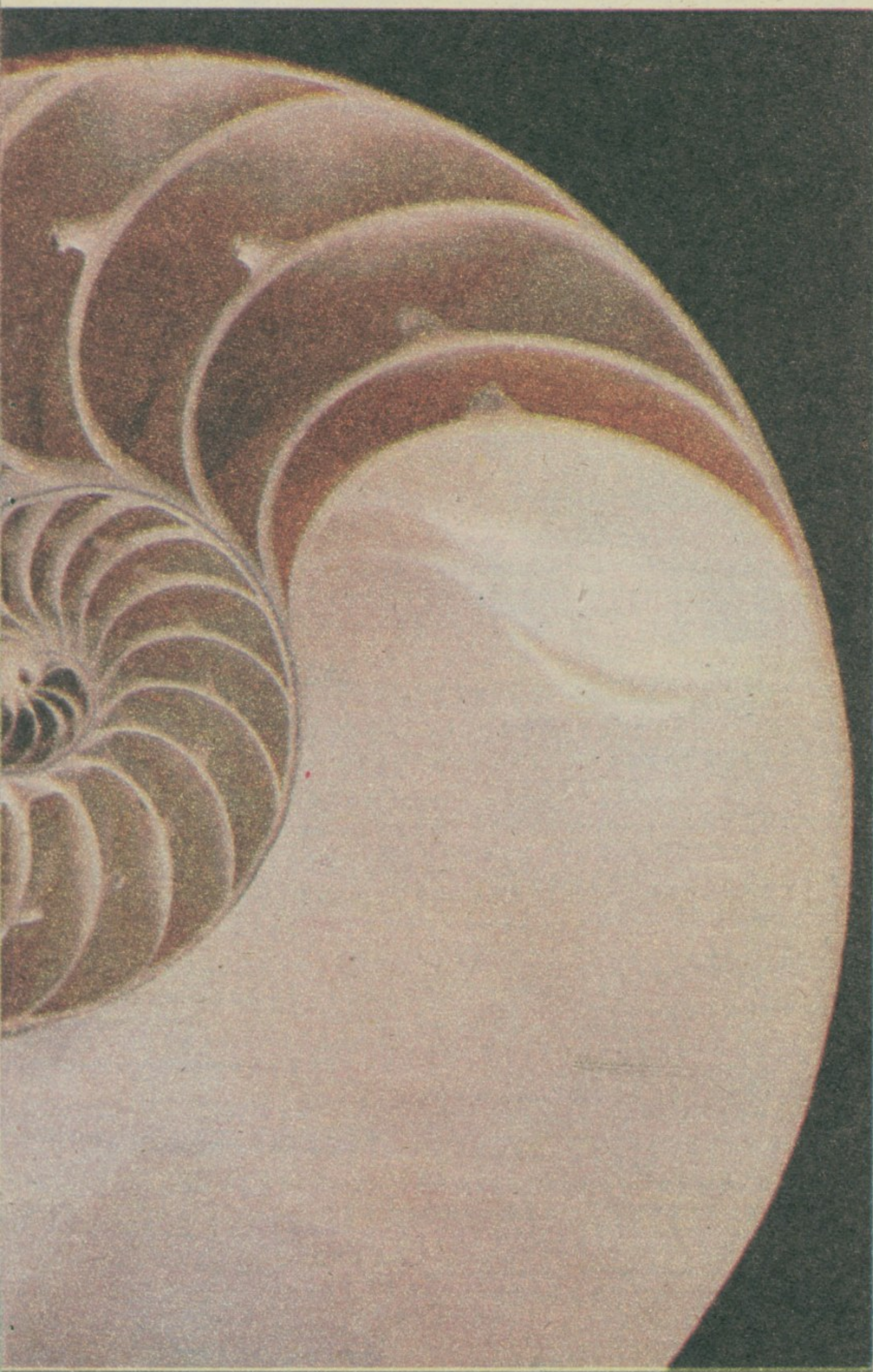
То да има помало старачке особине непобитна је чињеница. У по-

Унутрашњи изглед наутилусове шкољке: чине је коморе које животиња испуњава гасом да би у води могла вертикално да се пење и спушта

Наутилуси мезете једног јастога

дило се управо обрнуто: ти крупни представници главоножаца нестали су пре 65 милиона година заједно са диносаурусима, а наutilus су живи и здрави. Како?

Одговор на ово питање прилично је окаснио, јер су наutilus доскора били готово непознати. Од пет врста ових главоножаца, који живе у тропским морима источног Пацифика, доскора се добро знало једино за празне шкољке које су велики таласи избацивали на плаже Нове Каледоније, Фиџија или Соломонских острва и које су заузимале значајно место у тамошњим продавницама сувенира. Наutilus су велике, глатке и заобљене шкољке пречника око 25 центиметара, са широким смеђе-розикастим пругама које се крећу из једног од полова дуж меридијана. У попречном пресеку види се 23 до 27 комора које се, распоређене по спиралној линији, идући од центра ка периферији постепено шире. Дивне кућице које је напустио неки мистериозни становник...

Данас су се ствари мало измениле. Постоји начин да се наutilus ухвате потапањем нарочитих замки у дубоку воду. Постоји начин и да се живи донесу до лабораторије. Тамо може да им се причврсти мали радио-одашљач помоћу којег може да се прати сваки њихов корак. Наutilus су сада у потпуности под контролом.

Тако се сазнало да живе у дубокој води, али никад дубљој од 800 метара. У лов на плен крећу само по песковитом терену. Лове и дању и ноћу, али у ноћним сатима

испливавају на дубину мању од 600 метара.

Оштро парење

Он, градитељ те елегантне шкољке са много просторија, живи у највећој соби, оној која се отвара ка спољашњости. Из његовог тела пружа се дугачка цев, као сифон, која пролази кроз све коморе и регулише количину гаса коју сам производи. Тако, као некакав командант подморнице, наutilus са даљине регулише ниво урањања свог пловног објекта. Многе рибе поседују мехур који им омогућава да плутају, то јест да се крећу у вертикалном правцу. Међутим, систем којим се служи наutilus далеко је префинијнији.

Осим гаса у коморама се налази и извесна количина течности коју опет регулише исти систем. Сифон је прожет артеријом од које се наставља једна вена, обложен је ћелијама које су у стању да изолирају јоне натријума из морске воде која се налази у коморама. Тако се у унутрашњости ствара натријум-хлорид у блажем раствору него што је онај у крви и у околној морској води. Последица овога је да унутрашњу воду путем осмозе привлачи спољна средина, а због ефекта смањеног притиска ослобађа се гас растворен у крви који у потпуности може да испуни коморе.

Унутрашњи гас који мора да буде у равнотежи са гасом садржаним у крви, у морској води и у додиру са шкргама, стално се држи под притиском од једне атмосфере, чак и кад је хидростатички притисак на морским дубинама где наutilus живи тридесет или више атмосфера. Из тих разлога овај наш главоножац као да у води нема тежине. Може сасвим мирно да се пење и спушта и не брине да ће његов савршени систем за плутање бити и на тренутак угрожен.

Другачији је, у односу на хоботнице и сипе, и животни пут наutilusа. Његове рођаке брзо расту, размножавају се само једном у животу и кратко живе (годину или две). Наutilusу је, напротив, потребно пет до десет година да постигне сексуалну зрелост, а затим се годинама размножава, избацујући у свакој репродуктивној сезони по туче крупних јаја.

Ове године је први пут наutilus, који је пренет у акваријум на једном хавајском острву, положио јаја. Тако су могли да се посматрају тренуци у његовом животу који су науци до сада били непознати. Судећи по добро видљивим ожиљцима које на телу животиње остају као успомена на парење, рекло би се да је начин вођења љубави наutilusа прилично оштар. Мужјак не поседује специјални дугачки пипак помоћу којег хоботнице, сипе, лигње и остали преносе сперматофоре у тело женке. Он нема осам таквих пипака као хоботница или десет као сипа, већ много, чак до деведесет. Али ти пипци су много краћи, праве дупли венац око уста и сви заједно учествују у преношењу сперме. Отуда, ваљда, и напор да се оплоди женка.

Можда је зато и најсензационалнији податак који је изнет на симпозијуму у Филаделфији тај да данашњи наutilusи уопште нису стари онолико колико се мислило. У збиркама фосила које су прикупили палеонтолози заправо имају велики прекид од око 130 милиона година који се протеже од јуре до миоцена. То је разлог због ког, по Велсу, треба размишљати о могућности да су се данашње врсте наutilusа издвојиле тек пре милион година. Ако ова хипотеза буде потврђена, наutilusи неће више моћи да носе титулу „живих фосила“.

М. И. Ш.

ређењу са хоботницама које су прави шампиони интелигенције, са веома развијеним мозгом и очима које су сличне онима у кичмењака, наutilus личи на неког старог сиромашног рођака. Има просте очи, без сочива и стакластог тела, због чега види мало и лоше. Задржао је и кабасту кућицу (шкољку) коју су развијеније врсте главоножаца одбациле да би се лакше кретале и биле гипкије. Има мозак који се у поређењу са истим органом хоботнице и сипе може сматрати у најмању руку слабо развијеним.

Савременик диносауруса?

Упркос томе зоолог Мартин Велс са Универзитета у Кембриџу сматра да је нашем схватању еволуције наutilus донео нова сазна-

ња, а то на основу проучавања фосилних остатака до сада нико није био у стању да предвиди.

Изучавањем стена из ере мезозоица (период који се протезао пре 245 до 65 милиона година) нађено је доста главоножаца, али само у виду фосилних отисака њихових лепих спиралних шкољки које су често биле широке и по два метра. У то време није било много правих предака данашњег наutilusа. У последњој фази мезозоица избројано је 246 врста главоножаца, али предака сличних наutilusу свега 14.

Било је зато логично претпоставити да су бројније врсте главоножаца, краљеви мора, преживели до данас и стално напредовали, док животиње типа наutilusа нису успеле да преживе. А дого-

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

В.д. директора НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Миновић

В.д. руководиоца ООУР-а и в.д.
главног и одговорног уредника
„Политикиног забавника“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног
уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић,
Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић,
Љилана Златковић, Милан Илијин,
Милован Кљајић, Нада Михаиловић,
Душан Петровић (председник), Дра-
гољуб Петровић, Радован Поповић,
Зора Продановић, Радомир Ристић
(заменик), Верица Смиљанић и Ник-
ша Стипчевић. Чланови Савета из
Редакције: Дарко Рибникар, Зефири-
но Граси, Соња Јашовић, Мирјана
Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Ол-
га Вукадиновић, Душан Глушац, Бо-
јана Дожић, Светлана Ивановић, Ми-
на Илић, Соња Јашовић (графичко-
технички уредник), Мирјана Крсту-
ловић, Иван Лончар, Мирјана Марин-
ковић (уредник стрипа), Иванка Ми-
ладиновић, Петар Милатовић, Вера
Милићевић, Весна Минић, Нада Не-
вајдић, Вито Недељковић, Биљана
Орловић, Љубомир Патриотић, Зоран
Петканић, Радоје Савић, Весна Соф-
реновић, Војислав Стаменовић, Не-
дељка Сташић, Даринка Тодоровић,
Миленко Тодоровић, Милош Томић и
Бранислава Црномарковић, Зора Ме-
деница.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић
и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ –
ООУР Издања за младе „ПОЛИТИ-
КИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29,
11001 Београд. Поштански фах 124.
Телефони: секретаријат 324-471, ре-
дакција 324-483, техничка редакција
326-620, централа 324-191 и 325-761.
Рукописи, фотографије и цртежи се
не враћају. Огласна агенција: Маке-
донска 35/1, тел. 322-711. На основу
мишљења Републичког секретарија-
та за културу СР Србије, број
413-2973-02 од 22. I 1973. године не
плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 300 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 3.318 динара, полуго-
дишња 6.636 динара, годишња
13.272 динара

ПРЕТПЛАТА
ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 6.636 динара, полуго-
дишња 13.272 динара, годишња
26.544 динара

Претплата се врши на жиро-рачун
број 60801-601-29728 уз обавезну на-
знаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“
– претплата на лист „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$ 38.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 70.-
ШВЕДСКА	Шкр. 244.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 233.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 58.-

Уплате из иностранства слати на де-
визни рачун НО „Политика“ код „ИН-
ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун
број 60811-620-63-267300-00054 уз
обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника
одговоран: Миливоје Весовић, руко-
водиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

Насловна страна
Ненад Милићевић Лија

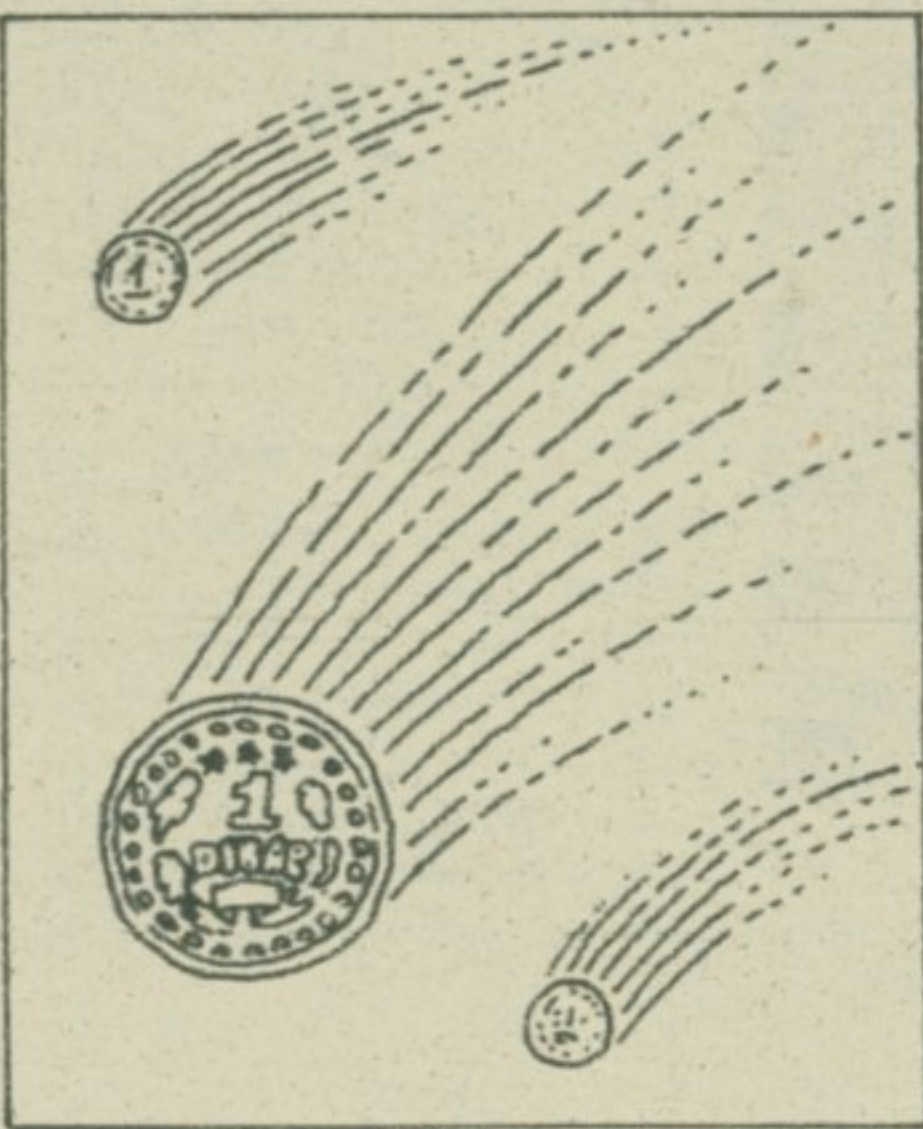

Denarius, denaro – динар

Желела бих да знам како је
наш динар добио име и да ли
се новчана јединица истог имена
користи у још неким земљама?

МАЈА ТОМИЋ
ученица IV/1 разреда
Основне школе "20. октобар"
25223 Сивац

Динар је валутна јединица у Ју-
гославији, Ираку, Јордану, ДНР
Јемену, Алжиру, Бахреину и Тунис-
у. Реч динар долази од латинске

речи „denarius“ који је означавао
римски сребрни новац од 269. го-
дине пре наше ере, касније се та-
ко називао мање вредан новац. У
8. веку, под Каролинзима, динар је
назив за 240. део фунте сребра.
Касније се динар као „denier“ јав-
ља у француским крајевима, као
„denaro“ – у италијанским. У арап-
ским и источним крајевима тран-
сформирале се у „динар“ (тако је
прозван златни арапски новац с
краја 7. века). У 12. веку кују се у
Хрватској различити „денари“, за-
тим у Србији „динари“ који у бал-
канске крајеве долазе од почетка
14. века посебно из дубровачке
ковнице. Динар је 1879. године

уведен у Србији као валутна једи-
ница, а после је усвојен и у Југос-
лавији. У СФРЈ његова вредност је
0,043333 грама чистог злата.

Јело које гори

Волим добра јела, а знам и
да их спремам. Ускоро је мој
рођендан па бих желела да изнена-
дим своје пријатеље неким новим
рецептом. Зато те молим да обја-
виш неко „фламбирано“ јело. Нек
то буде и твој поклон за мој дваде-
сет први рођендан.

ВЕСНА
из Скопља

Фламбирана јела су, једностав-
но речено, она која се – „запале“.
Направиш, то је бар лако, пала-
чинке с чоколадом. Сад је овај
део врло важан! Мораш да их по-
ставиш на неку већу тацну која је
од метала, најбоље растфраја. Ка-
да се сви гости окупе, изнесеш те
палачинке пред њих, полијеш их
чашицом коњака, угасиш светло и
запалиш. Послужење ће бити
врло ефектно, а за њега не треба
неки посебан труд, нарочито за
тебе, сама си рекла да си вешта
„куварица“.

Има, наравно, и других фламби-
раних јела (тартар бифтек, на при-
мер), али смо ми одлучили да су
фламбиране палачинке прави по-
клон за твој двадесет први рође-
дан.

Хоће ли се Земља увек окретати?

Мој друг ме непрекидно уве-
рава да ће Земља, једног да-
на, престати да се окреће око своје
осе. Да ли је то тачно?

ВЛАДАН СИМИЋ
36210 Врњачка Бања

Земља се окреће око себе од
свог постанка, пре 4,6 милијарди
година. Иако дан на Земљи траје
тачно 23 часа и 53 минута, обр-
тање није баш тако правилно као

што бисмо у први мах помислили.
Многи чиниоци ометају Земљу, ус-
поравајући или убрзавајући њено
обртање за неколико микросекун-
ди; то је случај, на пример, са ци-
новским масама плоча континена-
та или са кретањем огромне масе
атмосфере. Осим тога, огромна
привлачна снага Месеца која се
одражава на нашу планету, а на-
рочито на океанске масе, полако
али правилно успорава обртање
Земље и тиме продужава трајање
дана. Тако је проучавање фосил-
них остатака биљака и животиња,
а нарочито колонија корала, чији
раст је везан превасходно за тра-
јање обданице, показало да је пре
500 милиона година дан на Земљи
трајао 21 час. Додајмо да Месец
„кочи“ обртање Земље веома спо-
ро и да се трајање дана на Земљи
смањује за свега 0,00164 секунде
за сто година. Ако се тако наста-
ви, дан ће, кроз 4 милијарде годи-
на, трајати 48 часова. Дакле, Зем-
ља може бескрајно да се окреће,

сем ако гашење Сунца у експлози-
ји која ће се, како су научници
убеђени, одиграти кроз 5 милијар-
ди година, не уништи нашу малу
плаву куглу.

Желим да купим тигра

Имам 12 година. Желео бих
да знам где могу да набавим
малог тигра, по којој цени и како да
га гајим?

МИХАИЛО КОВАЧЕВИЋ
Пере Ерјавца 191, стан 11
14220 Лазаревац

Драги Михаило, морамо да те
подсетимо да је тигар једна од
најкрвожеднијих звери из породи-

Prevodi eseja i studija iz kult knjiga i svetskih rock časopisa (MM, NM, ZZ, Srea... Roll...) u knjigama:

ROCK'N'ROLL 2

- sadržaj -

F. Zappa: Suština moje muzike
S. Barnard: The Beatles
C. Gillett: Istorija Beatlese
G. Dadomo: Velvet Underground
S. Isler: Velvet Underground, Nico, Cale i Read
L. Reed: Pesme (1967-1986)
R. Palmer: Jazz Rock
D. Megill: Fuzija: Miles Davis, Weather Report...
T. Horn: F. Glas i T. Riley
R. Neville: U. K. Underground
J. Platt: Londonska-underground scena
P. Clark: Pink Floyd
I. Robbins i co.: Enciklopedija Britanskog Punka: Sex Pistols, Clesh, Strenglers, Damned, Gang of... i još 30-tak kratkih eseja o kult punk grupama.
J. McEwen: Funk
C. Brown: Funk 80-tih
I. Fremon: Provosi, Kaboteri i Kikersi
dve velike studije koje će iznenaditi i najbolje poznavaoce trendova iz 1986/87.

Knjiga je džepnog formata, ilustrovana sa košor koricama, ima oko 200 strana i košta samo 4.200 u preplati do izlaska 30.10.87.

Kod istog izdavača pouzdačom može još da se naruči i prvi tom ove jedinstvene antologije prevedenih tekstova po ceni od 3600.

ROCK'N'ROLL 1

Bergman-Horn: Talking Heads
X. Y.: Laurie Anderson
J. Rockwell: Art Rock
B. Dylan: Pesme (1963-1986)
Beckett-Merton: Rani Rollingstonsi
M. Parsons: Estetika ranih Stonsa
J. Landau: Soul/Motown
C. Gillett: Pet stilova rock'n'rolla
A. Shaw: Rockabilly: Haley i Pringley
K. Loader: Teen idoli 50-ih
M. Faren: Psihodelični rock plakat
K. Elektronika muzika
Stockhausen: Tedi, Rokeri, Modi, Glem, Skinhead i Pankeri

NARUDŽBENICA - ZAB.

TRZ "Panpublik" 11030 Beograd, Sava Centar "M Popovica 9" tel 148-094

Naručujem _____ kom. knjiga
R N R 1 i 2 ili R N R 1 i 2 po specijalnoj ceni od 6.900! Zaokružiti naručenoj pouzdačom

ime i prezime _____

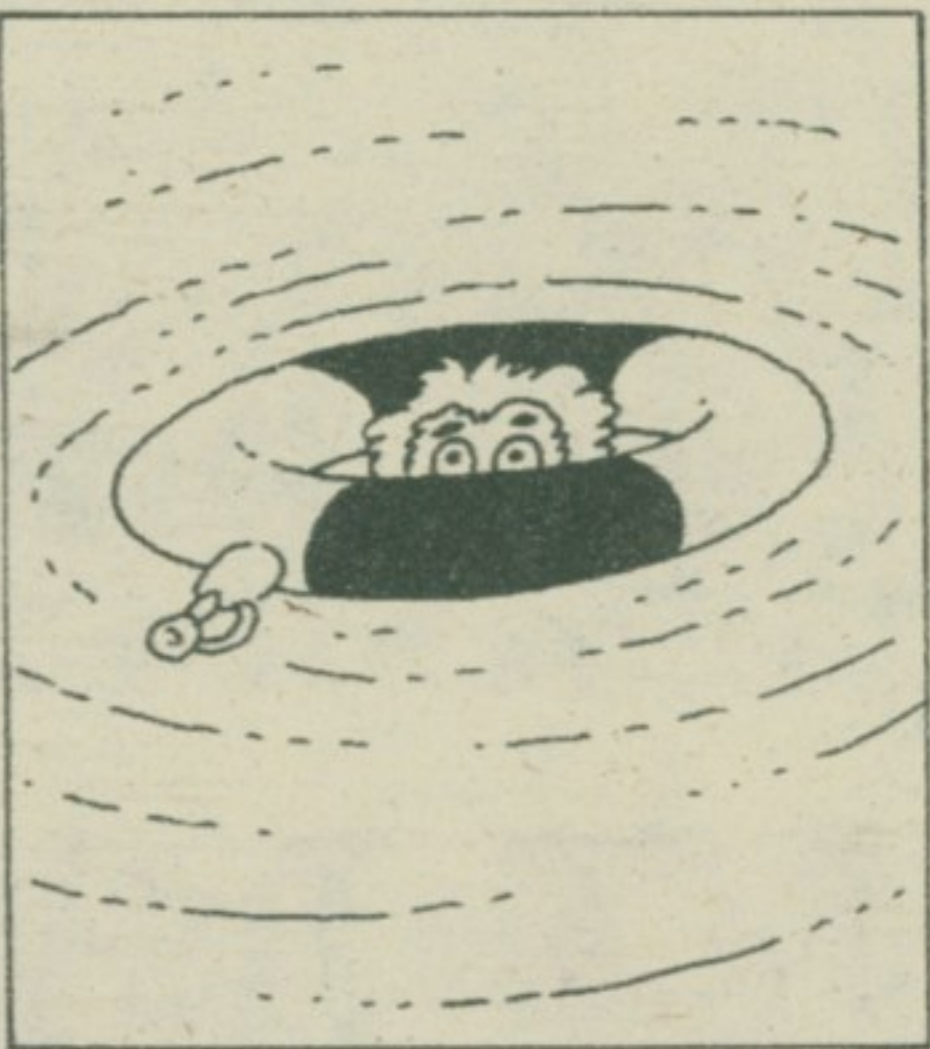
ulica i broj i mesto _____

Морамо неком да се ругамо

Дечак сам, има 14 година. По природи сам бео. Иако живим на мору, у Ријеци, не знам да пливам и не подносим врућину. Због тога ми се у разреду ругају. Реци ми шта да радим.

ЈОВИЦА
Ријека

Права ствар би била да смо добили овакво писмо: „Ми смо група ђака из Ријеке. Ругамо се једном

дечаку из разреда зато што је бео и што не зна да плива. Ти, мудри Забавниче, свакао знаш да наше завитлавање нема никакве везе ни с његовом бојом коже ни с тим што не зна да плива. Једноставно ништа друго нисмо могли да му изнађемо, а морамо неком да се ругамо! Он је погодан јер га све то узбуђује и нервира. Има већ три дана како уопште не реагује на наше шале, само нам се смешна, гледа одсутно или чак, замисли, узвраћа равном мером. Шта да чинимо?"

Јасно?

Људи који живе крај мора могу себи да дозволе луксуз да за њега не маре. Ипак, не треба претеривати. Пливање се лако учи, а пружа велико задовољство.

Не узбуђуј се због оног догађаја с фискултуре (који си само нама поверио) а ни због завитлавања. Завитлавање, ругање, исмевање - све су то различити начини за напад, али у основи врло благи. Замисли како би било кад би се борбе водиле искључиво завитлавањем?

„Падалице” и колапсари

Драги Забавниче,
Молим те да одговориш на два питања: Шта су у ствари звезде падалице, а шта колапси?

Читатељка из Новог Сада

„Звезда падалица” (исто као „пролетуша” или „кријесница”) заправо је народни назив за „метеор”. Назван према грчкој речи „метеорон” („оно што лебди у ваз-

духу”), метеор се најкраће дефинише као светлосни траг на небу настао услед проласка метеорида кроз Земљину атмосферу. Метеориди су честице, комади или громаде материје које се слободно крећу кроз простор Сунчевог система - а представљају или преостатак из времена настанка планета, или крхотине настале услед судара астероида, или остатке распада комета. Када великом брзином упадну у атмосферу Земље, метеориди постају ужарени и бурно сагоревају - светлост коју тада видимо заправо је „метеор”. Честице и мали комади сагоревају у потпуности, док остаци или делови великих метеорида, односно нарочито сјајних метеора, стижу до земље. Пошто су пали на тло, ти комади разних величина и врста називају се заједничким именом „метеорити”.

У другом питању читатељка је по свој прилици направила грешку. Претпостављамо да није мислила на колапсе (колапс је нагло слабљење, слом), него на колапсаре - звезде које су се нагло сабиле, колапсирале. До ове појаве долази у једној фази развоја звезде, када се у њој истроше унутрашњи слојеви нуклеарног горива, па настане нагло сламање и сурвавање спољних слојева и сабијање које доводи до колосалне експлозије (нова, супернова) и одбацивање великих количина материје. Преостала материја звезде

се још више сабија, у „белог па-туљка”, потом у „неутронску звезду”, а коначно можда и у „црну рупу” мале запремине и огромне масе, из чијеј ужасног гравитационог загрљаја не може да уманне чак ни светлост.

У овом броју Забавнику су писали и:

Јелена Андрић, Браће Јерковића 135, 11000 Београд; Андреја Трстењак, Сузана Слатиншек, Регентове 4, 62000 Марибор; Радомира Прекајац, М. Тита 63, 21240 Тител; Александар Николић, Партизански пут 8, 85340 Херцег-Нови; Иван Митар, Сегет Доњи, 1. далматинске бригаде 72, 58220 Трогир; Златко Ковачић, И. Л. Рибара 165, 54511 Бурђеновац; Ехлимана Кривокапа, Палмира Тољатија 8, 71000 Сарајево; Златко Христов, 91446 Миравци, општина Гевгелија; Горан Стојановић, Ветерничка 66, Н. Н. Анџики, 16000 Лесковац; Јасмина Кљајић, Маршала Тита 667, 21235 Темерин

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Трајче Петковски, Трифун Пановски 2-1-15, 91000 Скопље - има 18 година, воли шетње, путовања, музику и спорт.

Јадранка Банић, Махатме Гандија 9, 41000 Загреб - има 13 година, воли музику и спорт, сакупља неисписане разгледнице.

Жељана Барић, Доверска 7, 58000 Сплит - има 14 година, воли музику, путовања и дописивање, сакупља све о „Новим фосилима”.

Ирена Бешлић, Станка Врза 37, 54400 Баково - има 15 година, сакупља постере, воли музику и спорт.

Ненад Новаковић, Хасана Бркића 46, 71000 Сарајево - има 12 година, сакупља постере, романе, значке, марке и привеске.

Сандра Сланинка, Пионирска 17, 54400 Баково - има 15 година, воли спорт, музику, филмове, море и дописивање.

Дарко Михајловић, 7. јула 10/1, 18226 Рудник - сакупља постере, слуша рок музику и воли дописивање.

Александра Миленковић, Зелена пијаца 13/2, 19300 Неготин - има 9 година, воли забавну музику, спорт, навија за „Партизан”.

Јелена Костић, Зелена пијаца 13, 19300 Неготин - има 16 година, воли музику, спорт и дружење.

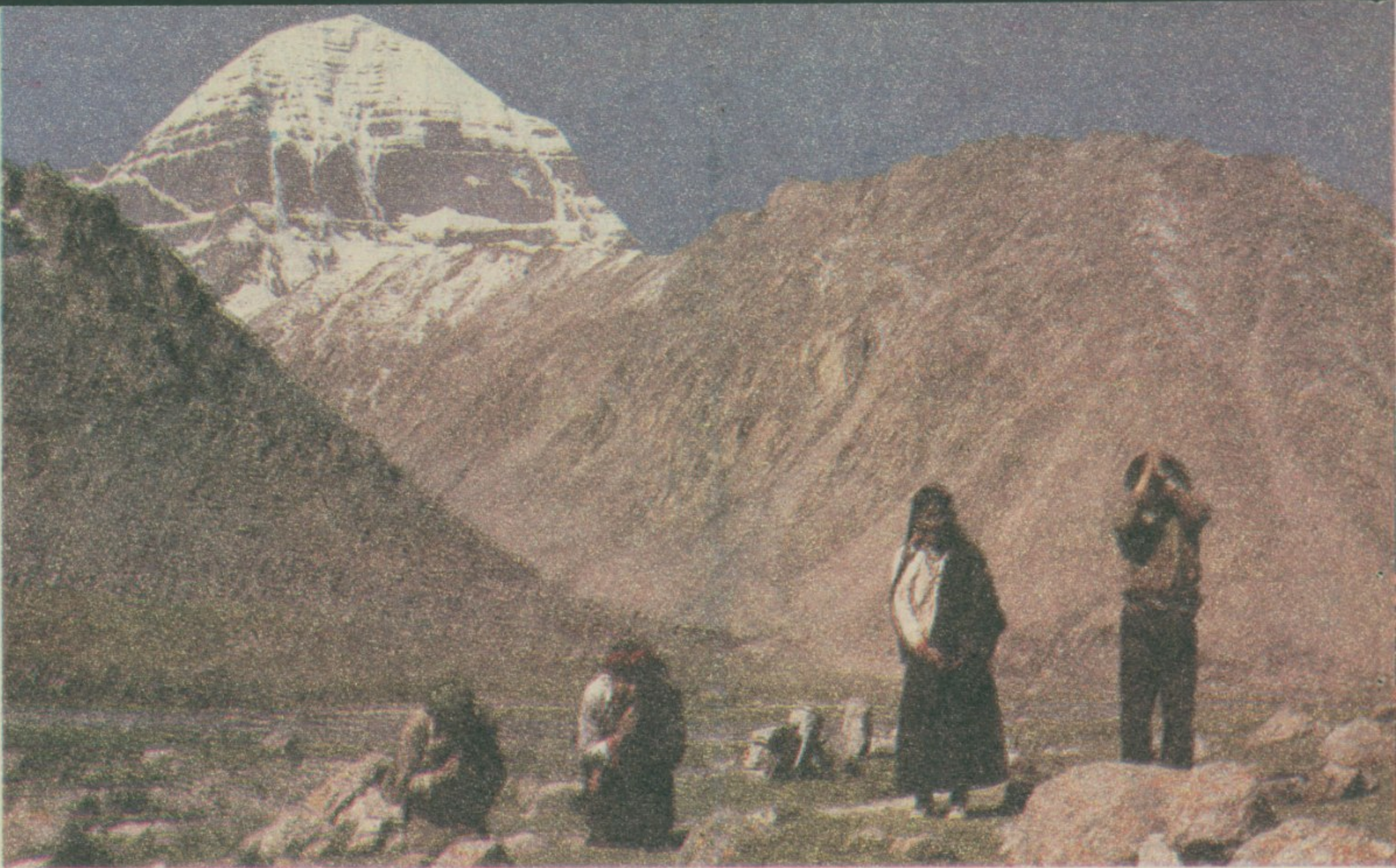
РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

БЕЛА УКРШТЕНИЦА: виолончелист, смб, критизер, папа, наполи, царство, АПЕЧ, илата, верона, кеч, цинк, вир, искати, штит, ј, трнина, ве, си, омлети.

ДОМИНО УКРШТЕНИЦА: самоувреност, квант, раствор, рети, аста, алу, ари, рука, скип, ментори, штака, александровац.

ЗАШТО СЕ НИКО НИЈЕ ПОПЕО НА ПЛАНИНУ КАЈЛАШ

Легенда каже да је планина Кајлаш на Тибетској висоравни центар света. Ништа необично ако се зна да је то најсветије место Тибетанаца и да Кајлаш, из поштовања, називају Отац Земље. За хиндуисте који му, преко Хималаја, долазе у походе, овај врх, покривен вечитим снегом, симбол је Шиве. А за будисте – ходочаснике – то је божански драгуљ од снега и леда којем се, кажу, клањао и сам Буда. За све остале, добре познаваоце, тајанствени Олимп истока, висок 6700 метара, сам по себи је за-

Овако се Тибетанци моле. У позадини је Кајлаш

НЕ СКРНАВИТЕ СВЕТИЊУ!

НАЈЛЕПША И НАЈСВЕТИЈА ПЛАНИНА АЗИЈЕ У ЧИЈЕМ СЕ КАМЕНУ ВИДЕ ТРАГОВИ, КОЈЕ ЛЕГЕНДА ПОВЕЗУЈЕ С БУДОМ, ЗБУНИЛА ЈЕ И ЧОВЕКА КОЈИ ЈЕ ПРВИ У ИСТОРИЈИ ДОБИО ДОЗВОЛУ ДА СЕ ПОПНЕ НА ЊЕН ВРХ

нимљивији од свих врхова од по осам хиљада метара заједно!

Прве вести о хиљадугодишњем миту Кајлаш стигле су у Европу у 17. веку,

али се тада људима чинило да је реч о некој измишљеној планини која искључиво има везе с митологијом из давних времена. Разлог више за такво веровање је и чињеница да се и сама природа побринула да изолије Кајлаш: хималајским бедемом с југа и пустињама Макла Мокан, Гоби и Чанг Танг, са осталих страна.

У новије време забележено је да су сви заинтересовани за Кајлаш од кинеских власти добијали службено обавештења да таква планина не постоји... Ипак, пре неколико година, познати алпиниста Рајнолд Меснер први је добио званично одобрење да се попне на овај врх: И једног дана, 1985, нашао се у подножју Свете планине, с намером да је изблиза осмотри и програмира успон, али и да проучи тајну везу Кајлаша и оближњег језера Манасаровар које Тибетанци такође сматрају светим.

Пирамида од драгуља

Из чега је, заправо, потекла легенда о Кајлашу? Да ли је у питању његов географски положај, усам-

Лутајућа будисткиња обраћа се боговима држећи у руци такозвани „корло“ у којем је смотан текст молитве

љеност, необичан изглед или невероватан пирамидални облик с правилним странама које се у подножју завршавају квадратом? Или све то заједно?

О Кајлашу се зна да је највиша седиментна планина на свету, створена пре 20 милиона година. На првим сунчевим зрацима блешти попут ватре. Легенда каже да су њене стране саздане од кристала,

злата, лапислазурија и рубина. Можда у томе има и неке истине, не зна се.

Стари шамани лечили су људе водећи их око планине у правцу супротном кретању казаљки на часовнику. Међутим, према традицији лама, хиндуиста и будиста, ходочаснике пут води у супротном правцу. На одређеним местима они грицкају лед, крећу се пузећи или ноктима гребу

Камење за које се мисли да носи отиске Буде, додирује се с нежношћу и поштовањем

стену... Кажу да су сви велики људи и аскете прошли тим истим путем. Сви, па и Буда лично. Зато они верују да им се може десити да наиђу на отиске његових стопала, на заостале власи или „делиће душе“ који могу да их освеже попут капљица воде из неке свете реке.

На све стране виоре молитвене заставице као особеност једне религије. Ваздух је веома разређен. Тибетанци кажу да је штетан и зато журе у подножје. Стазе су стрме и камените. Питомим долинама вијугају поточићи... Доживљај за најлепше стихове.

Припрема за умирање

Примећено је да воде оближњег језера Манасаровар непрекидно мењају боју. Струје по њој сликају необичне облике. Док стоји на обали и посматра

Рајнолд Меснер

страницу велике беле пирамиде зване Кајлаш, дошљак мора да примети савршени склад између језера и планине и не може да се отргне утиску да Отац Земље заиста симболизује Мушкарца и да је Манасаровар, у том случају, Женско – опружено, тајанствено, течно...

Ходочасници се редовно купају у језеру а затим попију мало воде. На његовим обалама тибетански песник, аскет и следбеник мудраца Миларепа, припремао се за умирање. Њему и његовој школи будизма приписује се медитациона „мантра“ која гласи: „Om mani padme bum“ где је „om“ просветљење, „bum“ – услишење а „mani padme“ љубав. За хиндуисте и будисте управо те елементе симболишу Кајлаш и Манасаровар.

– Могао бих, без тешкоћа, да се попнем на Кајлаш – каже Меснер – али нећу. Верници то сматрају скрнављењем. Схватио сам да је тако тек кад сам начинио и други круг око тибетанске свете горе. Кајлаш треба да остане недирнут, јер је то заиста планина узвишених!

Д. Варагић

ЗАБАВНИКОВИ МЛАДЕНЦИ

Е, НЕ ДАМ ТИ СВОЈУ СЛИЧИЦУ!

Кад се у „Забавнику“, у рубрици „Тражимо пријатеље“ појави неко име, тог часа престаје улога нашег листа, та писма настављају да живе неким својим, нама сасвим непознатим животом. Да то дописивање, у нечијем животу може да буде од пресудне важности, сазнали смо овог новембра.

Телефоном су нам најавили посету Валентина и Витомир Бата Лукић из Младеновца. Укратко су нам објаснили да су се упознали преко „Забавника“. Једва смо чекали да видимо и упознамо наше младенце. Да чујемо њихову причу.

Валентина је у августу 1985. послала писмо с напоменом да има 18 година, да воли музику и жели да се дописује с младима из Југославије. Тадашња адреса била је у македонском граду Кочани. Писмо је у „Забавнику“ изашло у октобру, у броју 1763.

На „другом крају Југославије“, у Младеновцу, Витомир Лукић се тог 10. октобра досађивао. Отишао је до своје тетке која је радила на киоску. Прелиставао је разне новине и часописе. Узео је и „Политикин забавник“. Бацио је поглед на „Малу пошту“, на онај део где наши читаоци поручују да желе да се дописују.

Преписао је адресу Валентине Масловне. Уз најосновније напомене о себи и свему што је занима послао јој је писмо, а у писму – фотографију. Како каже, био је радознао шта ће се догодити, да ли ће му стићи одговор. Писмо стиже у Кочане. Али, није било једино. Валентина нам каже да је у поштанском сандучету дневно застицала и по пет писама, укупно их је добила сигурно стотинак!

Па шта је онда пресудило да, временом, настави да се дописује сама с Витомиром? Тешко је то тачно рећи, присећа се Валентина, али онда, уз осмех, објашњава да је можда одлучила његова фотографија. Допао јој се Бата.

А она, свих тих девет

ОНА – ВАЛЕНТИНА, НАПИСАЛА ЈЕ ДА ЖЕЛИ ДА СЕ ДОПИСУЈЕ. ОН – ВИТОМИР, ШАЉЕ ПИСМО. ПРВО „ПРЕКО ПОШТЕ“, УПОЗНАЈУ СЕ И „УЖИВО“. ПОЗНАНСТВО ОД ОКТОБРА 1985. У НОВЕМБРУ СЛЕДЕЋЕ ГОДИНЕ ЗАВРШАВА СЕ БРАКОМ. У ТОЈ ЉУБАВНОЈ ПРИЧИ СА СРЕЋНИМ ЗАВРШЕТКОМ НАШ ЛИСТ ИМА ВАЖНУ, ТАКО РЕЋИ, КУМОВСКУ УЛОГУ

брзо одвијало. Валентина је са сестром и познаником код кога је Бата спавао док је боравио у Кочанима дошла у јулу у Младеновац и тада су одлучили да закажу венчање. Потписали су „брачну обавезу“ 29. новембра прошле године. Можда и није случајно што су одлучили својим индиректним кумовима да се јаве тек на годишњицу брака. Сада су сасвим сигурни да су довели праву одлуку.

Бата нам је још додао да је то, изгледа, у традицији његове породице да

Витомир Лукић, као и његов отац, ради у „Петру Драпшину“, на општој машинској обради. Валентина још није нашла запослење. По струци је, рећи ћемо вам њено занимање на македонском – соработник во васпитно образовна работа (сарадник васпитно-образовног рада). Ако пожелите да им честитате, адреса је Космајска 8, 11400 Младеновац.

месеци колико су писма путовала на релацији Кочани – Младеновац, није желела да у писмо стави своју „сличицу“. Мушки део наше редакције додаје „намерно је желела да га држи у неизвесности!“ Валентина покушава да их разувери. Није то било намерно, разлог је што није имала ниједну фотографију новијег датума, све су биле још из школе.

После дописивања уследило је упознавање. Као прави кавалер Витомир је први најавио своју посету. У возу до Скопља био је прилично узбуђен. Једно је с неким размењивати лепе речи, сасвим је десе-

та ствар тог „неког“ видети и „уживо.“ А први сусрет почео је неспоразумом. Валентина је Бату чекала на станици, мислила је да ће из Скопља стићи аутобусом, а он, нестрпљив да што пре види „девојку из писма“, стигао је до њене куће таксијем. Ту су га сачекали Валентинини родитељи и старија сестра.

Кад је, после извесног времена, неко зазвонио на вратима Андрејев, Витомир је помислио да је Валентининим родитељима дошла нека сусетка. Кад оно, била је то плавокоса „незнанка из Забавника“.

После ове прве посете у мају 1986. све се врло

се тако упознају са „изабраницама срца свог“. Наиме, и Витомиров отац (иначе, Валентина и Бата живе код његових родитеља) је на сличан начин упознао његову мајку. Кад је стигао у Ваљево на редовно одсуство, у фотографској радњи је видео слике чланова једне фолклорне секције. За око му је запала Батина мајка. Распитао се, упознао девојку и, као сада његов син, убрзо се и венчао.

Ми бисмо желели да Валентини и Витомиру пожелимо све као у бајци: живели су дуго и срећно и имали... То нек они одлуче.

В. Софреновић

